

Επίσημη Εφημερίδα

C 294

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

48ο έτος

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

25 Νοεμβρίου 2005

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα	Σελίδα
	I Ανακοινώσεις	
	
	II Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	419η σύνοδος ολομέλειας της 13ης και 14ης Ιουλίου 2005	
2005/C 294/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 77/91/ΕΟΚ του Συμβουλίου όσον αφορά τη σύσταση της ανώνυμου εταιρίας και τη διατήρηση και τις μεταβολές του κεφαλαίου της COM(2004) 730 τελικό — 2004/0256 (COD)	1
2005/C 294/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου η οποία τροποποιεί την οδηγία 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, περί των ετήσιων λογαριασμών εταιρειών ορισμένων μορφών, και την οδηγία 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου, σχετικά με τους ενοποιημένους λογαριασμούς COM(2004) 725 τελικό — 2004/0250 (COD)	4
2005/C 294/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Προοπτικές έρευνας στους τομείς του άνθρακα και του χάλυβα στην Ευρώπη»	7
2005/C 294/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Η Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής» COM (2005) 33 τελικό	14
2005/C 294/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Μία ενισχυμένη εταιρική σχέση για τις υπεραπομακρυσμένες περιφέρειες» COM(2004) 343 τελικό	21
2005/C 294/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την: «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά λιμενικών υπηρεσιών» COM(2004) 654 τελικό — 2004/0240 (COD)	25
2005/C 294/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με τη Συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στις σχέσεις ΕΕ-Ρωσία	33

EL

2005/C 294/08	Γνωμοδότηση του ειδικευμένου τμήματος «Γεωργία, Ανάπτυξη της υπαίθρου, Περιβάλλον» με θέμα «REACH — Νομοθεσία για τα χημικά προϊόντα»	38
2005/C 294/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η έκταση και οι επιπτώσεις της μετεγκατάστασης επιχειρήσεων»	45
2005/C 294/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας όσον αφορά τη διάρκεια εφαρμογής του ελάχιστου ύψους του κανονικού συντελεστή» COM(2005) 136 τελικό — 2005/0051 (CNS)	54

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

419Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 13ΗΣ ΚΑΙ 14ΗΣ ΙΟΥΛΙΟΥ 2005

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 77/91/ΕΟΚ του Συμβουλίου όσον αφορά τη σύσταση της ανωνύμου εταιρίας και τη διατήρηση και τις μεταβολές του κεφαλαίου της

COM(2004) 730 τελικό — 2004/0256 (COD)

(2005/C 294/01)

Στις 13 Ιανουαρίου 2005, και σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 1 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του, στις 23 Ιουνίου 2005, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. BURANI.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 419^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 13ης και 14^{ης} Ιουλίου 2005 (συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου), υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση:

Προοίμιο

1. Εισαγωγή

1.1 Στο πλαίσιο της διαδικασίας απλούστευσης της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά (SLIM), η Επιτροπή εξέδωσε το Σεπτέμβριο 1999, μία μελέτη που κατήρτισε η ομάδα εργασίας εταιρικού δικαίου η οποία και ασχολήθηκε ειδικότερα με την απλούστευση της πρώτης και της δεύτερης οδηγίας. Στην έκθεση με τίτλο «Έκθεση για ένα σύγχρονο ρυθμιστικό πλαίσιο για το εταιρικό δίκαιο στην Ευρώπη» που δημοσιεύθηκε το Νοέμβριο 2002, η ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για το εταιρικό δίκαιο επεσήμανε ότι οι περισσότερες από τις προτάσεις για τη SLIM θα ήταν σκόπιμο να εφαρμοσθούν μέσω σχετικής οδηγίας.

1.2 Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας αποβλέπει στην απλούστευση ορισμένων πτυχών της δεύτερης οδηγίας η οποία όπως έχει σήμερα καθορίζει τις εξής απαιτήσεις:

— οι μετοχές δεν μπορούν να εκδίδονται σε τιμή χαμηλότερη της ονομαστικής αξίας τους, ή σε περίπτωση ελλείψεως ονομαστικής αξίας, της λογιστικής αξίας τους. Η απαγόρευση αυτή ισχύει σε όλες τις εκδόσεις μετοχών χωρίς εξαίρεση, και όχι μόνο στην αρχική έκδοση μετοχών κατά τη σύσταση της εταιρίας. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν μεταγενέστερες εκδόσεις μετοχών σε ονομαστική ή λογιστική αξία χαμηλότερη από εκείνη της προηγούμενης έκδοσης, εφόσον η τιμή στην οποία εκδίδονται οι νέες μετοχές πληροί την προαναφερθείσα προϋπόθεση,

— η έκδοση μετοχών έναντι εισφορών σε είδος υπόκειται στην υποχρέωση αποτίμησης από έναν ή περισσότερους ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες,

— ο εξορθολογισμός των δικαιωμάτων που συνδέονται με τη συμμετοχή στο κεφάλαιο της εταιρίας, αν υποτεθεί ότι υπάρχει μία τέτοια δυνατότητα, υπόκειται κατ'αρχήν σε προηγούμενη έγκριση που παρέχεται από το καταστατικό, τη συστατική πράξη ή/και τη γενική συνέλευση,

— η απόκτηση εκ μέρους της εταιρίας των δικών της μετοχών υπόκειται κατ'αρχήν σε έγκριση από τη γενική συνέλευση που παρέχεται μόνο για μία ορισμένη χρονική περίοδο και μόνο για ορισμένο τμήμα του κεφαλαίου της εταιρίας,

— η χρηματοδοτική συνδρομή που χορηγείται από την εταιρία για την απόκτηση των μετοχών της από τρίτους είναι δυνατή μόνο σε πολύ περιορισμένες περιπτώσεις και μέχρι ενός ορισμένου ορίου.

— ο αποκλεισμός των δικαιωμάτων προτίμησης σε αυξήσεις κεφαλαίου με εισφορές σε μετρητά υπόκειται στην έγκριση της γενικής συνέλευσης και πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο γραπτής έκθεσης από το διοικητικό όργανο ή τη διεύθυνση της εταιρίας,

— σε περιπτώσεις μείωσης του κεφαλαίου, εναπόκειται στα κράτη μέλη να προσδιορίσουν τις προϋποθέσεις για την άσκηση του δικαιώματος του πιστωτή να λάβει κατάλληλες εγγυήσεις.

2. Κύρια σημεία της πρότασης οδηγίας

2.1 Η πρόταση οδηγίας στηρίζεται στο συλλογισμό ότι η απλούστευση της δεύτερης οδηγίας θα συνέβαλε σημαντικά στην προαγωγή της αποτελεσματικότητας και της ανταγωνιστικότητας των εταιριών χωρίς ωστόσο να ελαττώνεται η προστασία των μετόχων και των πιστωτών.

2.2 Στην οπτική αυτή, τα διάφορα άρθρα της πρότασης οδηγίας αποβλέπουν άμεσα ή έμμεσα στα εξής:

- να δοθεί η δυνατότητα στις εταιρίες να προσελκύνουν εταιρικές εισφορές σε είδος χωρίς να υποχρεούνται να καταφεύγουν σε πραγματογνωμοσύνη — εκτός βεβαίως σε περίπτωση αντίθεσης,
- να δοθεί η δυνατότητα στις εταιρίες ώστε να αποκτούν δικές τους μετοχές μέχρι του ορίου των αποθεματικών της εταιρίας,
- να έχουν τη δυνατότητα οι εταιρίες να χορηγούν χρηματοδοτική συνδρομή ενόψει της απόκτησης των μετοχών τους από τρίτο μέχρι του ορίου των αποθεματικών της εταιρίας,
- να προβλεφθεί ότι οι εταιρίες έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν υπό ορισμένες προϋποθέσεις το κεφάλαιό τους χωρίς να χρειάζεται να τηρούν τις απαιτήσεις πληροφόρησης που συνδέονται με τον περιορισμό ή τον αποκλεισμό των δικαιωμάτων προτίμησης,
- να παρασχεθεί η δυνατότητα στους πιστωτές να προσφεύγουν σε δικαστικές ή διοικητικές διαδικασίες, όταν τίθεται σε κίνδυνο η ικανοποίηση των απαιτήσεών τους,
- να προβλεφθεί ότι οι μέτοχοι μίας εισηγμένης εταιρίας στο χρηματιστήριο, οι οποίοι κατέχουν ευρεία πλειοψηφική συμμετοχή στο κεφάλαιο (90 %), μπορούν να αποκτούν τις εναπομένουσες μετοχές.

2.3 Για να αποφευχθεί τυχόν κατάχρηση αγοράς, τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη, για τους σκοπούς της εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, τις διατάξεις των οδηγιών 2003/6/EK και 2004/72/EK όσον αφορά τις αποδεκτές πρακτικές της αγοράς και μία σειρά διατάξεων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της διαφάνειας της διαχείρισης και της υπευθυνότητας των διευθυντικών οργάνων.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ εγκρίνει τον στόχο που επιδιώκει η πρόταση οδηγίας και γενικότερα τα μέσα για την επίτευξη του στόχου αυτού. Χρειάζεται ωστόσο να γίνει διάκριση μεταξύ της αυθεντικής απλούστευσης, η οποία δεν θίγει καθόλου την έννοια και την εμπέδωση των προγενέστερων διατάξεων και μιας απλοποίησης με τροποποιήσεις η οποία, καταργώντας ορισμένους τρόπους λειτουργίας που είχαν αρχικώς σχεδιαστεί ως εγγύηση για τους τρίτους, για την αγορά ή για τις ίδιες τις εταιρίες, ενδέχεται να επιφέρει μία αλλαγή — αδιάφορο αν είναι ουσιαστικής ή δευτερευούσης σημασίας — όσον αφορά την «εγγυητική» προσέγγιση των προγενέστερων οδηγιών.

3.2 Η τροποποιητική απλοποίηση δεν είναι αναγκαστικός απορρίψιμη, αντιθέτως μάλιστα ενδέχεται να αποδειχθεί ωφέλιμη εφόσον εναρμονίζει τις διατάξεις με την πραγματικότητα της αγοράς και της ζωής των επιχειρήσεων. Η Επιτροπή όμως δεν μπορεί να υπερβεί τα όρια της εντολής που της έχει δοθεί και η οποία έγκειται στην απλοποίηση και όχι στην τροποποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας. Με άλλα λόγια, κάθε τροποποίηση μπορεί

να γίνει δεκτή εφόσον αποδειχθεί ότι συμβάλλει στην απλοποίηση της διακυβέρνησης των επιχειρήσεων, βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητα και μειώνοντας τις δαπάνες των εταιριών. Αντιθέτως, δεν μπορεί να γίνει δεκτή εφόσον συνεπάγεται μείωση των δικαιωμάτων των τρίτων και ειδικότερα των μειοψηφούντων μετόχων ή των πιστωτών. Η ΕΟΚΕ επισύρει την προσοχή του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου επ'αυτού του σημείου, που έχει θεμελιώδη σημασία εάν δεν επιδιώκεται να δοθεί στον πολίτη η εντύπωση ότι χρησιμοποιείται η διαδικασία απλούστευσης για την καθιέρωση ουσιαστικών τροποποιήσεων που δεν έχουν να κάνουν τίποτε με την απλούστευση. Αυτό είναι το πνεύμα που διέπει τη συμβολή της ΕΟΚΕ, η οποία περιορίζεται στη διατύπωση παρατηρήσεων επί των πτυχών και μόνο που χρήζουν προσοχής, ενώ συμφωνεί σιωπηρά με όλες όσες δεν αναφέρονται.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Το άρθρο 10 α) παρ. 1 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν να μην εφαρμόζουν τις εγγυητικές διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 1, 2 και 3 της οδηγίας 77/91/EK, όταν μία νέα εισφορά στο κοινωνικό κεφάλαιο πραγματοποιείται μέσω διαφορετικών αξιών από την αξία αναφοράς: στην πράξη, εφόσον δηλαδή η εισφορά πραγματοποιείται μέσω τίτλων που έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο. Στην περίπτωση αυτή η πιστοποίηση ενός εμπειρογνώμονα μπορεί να γίνεται με μία αποτίμηση επί τη βάση της μέσης σταθμισμένης τιμής των τριών τελευταίων μηνών.

4.1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, επισημαίνει όμως ότι ο υπολογισμός βάσει της μέσης σταθμισμένης τιμής κατά τους τρεις τελευταίους μήνες βασίζεται σε παλαιές τιμές οι οποίες δε λαμβάνουν υπόψη τις μελλοντικές προοπτικές, οι οποίες θα μπορούσαν να είναι υψηλότερες αλλά και χαμηλότερες. Η προδιαγραφή θα πρέπει να ενσωματωθεί και να προβλέπεται ότι η μέση σταθμισμένη τιμή θεωρείται ως ανώτατο όριο ενώ τα αρμόδια όργανα θα έχουν τη δυνατότητα να προβαίνουν σε διαφορετική και αιτιολογημένη αποτίμηση.

4.1.2 Οι διευκολύνσεις που παρέχονται βάσει της παραγράφου 1, θα πρέπει να ισχύουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αν η εφαρμογή τους εξαρτηθεί από τη διακριτική ευχέρεια των επιμέρους κρατών μελών, υπάρχει κίνδυνος σε ορισμένα κράτη μέλη να μην επιτευχθεί η επιδιωκόμενη απορρύθμιση.

4.2 Το άρθρο 10 α) παρ. 2 προβλέπει ότι οι εγγυητικές διαδικασίες που αναφέρονται στο σημείο 4.1 δεν εφαρμόζονται ούτε στην περίπτωση κατά την οποία μία νέα εισφορά κεφαλαίου πραγματοποιείται μέσω αξιών εκτός των τίτλων που έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο (τίτλοι που δεν έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο, ακίνητη περιουσία κ.λπ.). Στην περίπτωση αυτή βεβαίως η αποτίμηση πρέπει να γίνεται εκ των προτέρων από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα που θα πρέπει να διαθέτει επαρκή κατάρτιση και εμπειρία.

4.2.1 Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ θα πρέπει να καταργηθεί η παράγραφος α) που αναφέρεται στους εμπειρογνώμονες, διότι έννοιες όπως «επαρκής κατάρτιση και πείρα» είναι εντελώς ασαφείς. Για να επιτευχθούν οι στόχοι της οδηγίας αρκεί ο όρος ότι η αποτίμηση γίνεται από αναγνωρισμένο ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα.

4.2.1.1 Στην παράγραφο 2β που αφορά την περίοδο αναφοράς για την αποτίμηση της εισφοράς των περιουσιακών στοιχείων, η προθεσμία θα πρέπει να επεκταθεί από 3 σε τουλάχιστον 6 μήνες,

4.2.2 Η δεύτερη παρατήρηση αφορά το σημείο (γ) όπου ορίζεται ότι ο εμπειρογνώμων πραγματοποιεί την αποτίμησή του «σύμφωνα με τους γενικά αποδεκτούς κανόνες και τις αρχές αποτίμησης του κράτους μέλους»: η ΕΟΚΕ προτείνει να αναφερθούν ρητώς οι λογιστικοί κανόνες που αναγνωρίζονται υπό του νόμου ή από την επίσημη ρύθμιση.

4.2.3 Στην παράγραφο 3 προβλέπεται η δυνατότητα μη εφαρμογής των κανόνων αποτίμησης όταν η εισφορά σε είδος προκύπτει από τους λογαριασμούς του προηγούμενου οικονομικού έτους. Πρέπει να διευκρινισθεί ο όρος «περιουσιακά στοιχεία», διότι δεν είναι σαφές αν πρόκειται για αξίες του ισολογισμού.

4.3 Στο **άρθρο 10 β) παρ. 2** ορίζεται ότι «κάθε κράτος μέλος προσδιορίζει **ανεξάρτητη διοικητική ή δικαστική αρχή** που είναι υπεύθυνη για την εξέταση της νομιμότητας των εισφορών σε είδος». Η ΕΟΚΕ σημειώνει — αλλά το ζήτημα είναι καθαρά τυπικό — ότι μία δικαστική αρχή είναι πάντοτε ανεξάρτητη και προτείνει συνεπώς να τροποποιηθεί ελαφρά το κείμενο. Είναι σημαντικότερο αντιθέτως να επισημανθεί ότι γίνεται επανειλημμένος λόγος στο κείμενο της οδηγίας για την αρχή αυτή, και κάθε φορά αναφέρονται διαφορετικές αρμοδιότητες χωρίς ωστόσο να καθορίζεται ο ακριβής της ρόλος και ο κατάλογος των αρμοδιοτήτων της.

4.3.1 Είναι γνωστό ότι σε κάθε κράτος μέλος υφίστανται διοικητικές ή δικαστικές αρχές με συμβολαιογραφικές, αδειοδοτικές ή ελεγκτικές αρμοδιότητες. Φαίνεται πως έχει φθάσει πλέον η ώρα ώστε, τουλάχιστον στο εσωτερικό κάθε κράτους μέλους, να αποσαφηνιστεί πλήρως ο ορισμός της **ενιαίας αρμόδιας αρχής** (δηλαδή μία «μοναδική θυρίδα» όπως προβλέπεται από την οδηγία για τις «υπηρεσίες») όσον αφορά τη ρύθμιση και τον έλεγχο των εταιριών: πρόκειται για ένα αποφασιστικό βήμα προς την κατεύθυνση όχι μόνο της απλούστευσης, αλλά κυρίως για την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς.

4.4 Το **άρθρο 19 παρ. 1** ορίζει ότι στις χώρες των οποίων η νομοθεσία επιτρέπει σε μία εταιρία να αποκτήσει δικές της μετοχές, η έγκριση αποκτήσεως χορηγείται από τη γενική συνέλευση για περίοδο που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι μία περίοδος πέντε ετών είναι υπερβολικά μεγάλη: η κατάσταση της αγοράς ή της ίδιας της επιχείρησης ενδέχεται να μεταβληθεί ριζικά και τα όργανα λήψεως αποφάσεων να αναθεωρήσουν τις επιλογές τους. Η εντολή αποκτήσεως με πενταετή εγκυρότητα δεν ανταποκρίνεται στην πρακτική των επιχειρήσεων: προτιμότερο θα ήταν — για λόγους προνοητικότητας ή για να διασφαλισθεί στην γενική συνέλευση των μετόχων η ελευθερία αξιολόγησης — να μειωθεί σε δύο έτη με τη δυνατότητα να ανανεώνεται κάθε ένα ή δύο έτη.

4.4.1 Στο άρθρο 23 παράγρ. 1, 2^ο εδάφιο να απαλειφθούν οι λέξεις «με πρωτοβουλία ... του διοικητικού οργάνου ή της διευθύνσεως». Ο όρος αυτός είναι εντελώς ασαφής και επομένως μπορεί να αναφερθεί μόνο ως παράδειγμα. Η πενταετής προθεσμία για την ανάλυση ταμειακών ροών που αναφέρεται στην τελευταία περίοδο της παραγράφου θεωρείται υπερβολική και πρέπει να μειωθεί στα δύο έτη.

4.5 Το **άρθρο 23 α)** θεσπίζει το δικαίωμα των μετόχων να αμφισβητήσουν την έγκριση εκ μέρους της γενικής συνέλευσης μιας συναλλαγής εκτός των προβλεπόμενων, και να απευθυνθούν στην αρμόδια διοικητική ή δικαστική αρχή προκειμένου να αποφανθεί για τη νομιμότητα της συναλλαγής αυτής ή τουλάχιστον της έγκρισής. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι οι συζητήσεις μιας ολομέλειας μετόχων έχουν νομικό κύρος και είναι δύσκολο για μία αρχή με αποκλειστικά διοικητικές αρμοδιότητες να αποφασίσει την ακύρωση

ή την τροποποίηση μίας απόφασης. Η πτυχή αυτή καθιστά ακόμη πιο απαραίτητο τον καθορισμό των ρόλων των αρμόδιων οργάνων (βλ. σημείο 4.3) και τη δημιουργία μίας «μοναδικής θυρίδας» με δικαστικές επίσης αρμοδιότητες (διοικητικό δικαστήριο).

4.6 Στο **άρθρο 29** παρεμβάλλεται μία παράγραφος η οποία προβλέπει ότι το διοικητικό όργανο ή η διευθύνση απαλλάσσεται από την υποχρέωση παρουσίασης γραπτής έκθεσης στη γενική συνέλευση όσον αφορά τον περιορισμό ή τον αποκλεισμό δικαιώματος προτιμήσεως σε περίπτωση αύξησης του κεφαλαίου. Η ΕΟΚΕ δεν κατανοεί τη βάση της διάταξης αυτής η οποία φαίνεται να έρχεται σε αντίθεση με τις αρχές της διαφάνειας, χωρίς από την άλλη πλευρά να απλουστεύει ουσιαστικά τις διαδικασίες. Ας σημειωθεί επίσης ότι οι μέτοχοι «μπορούν να ζητήσουν να προσδιορισθούν οι λόγοι του περιορισμού ή αποκλεισμού του δικαιώματος προτιμήσεως». Παράλληλα δεν προβλέπεται η περίπτωση άρνησης παροχής πληροφοριών ή μη τηρήσεως της συμφωνίας των μετόχων όσον αφορά την έκθεση που έλαβαν. Η γενική αρχή θα έπρεπε να βασίζεται συνεπώς στις γενικές αρχές του εταιρικού δικαίου: η συνέλευση έχει κυριαρχικά δικαιώματα όσον αφορά τις εξουσίες που εκχωρεί στα επιχειρησιακά όργανα αλλά πάντα και οπωσδήποτε διαθέτει το δικαίωμα να ενημερώνεται για τα όσα συμβαίνουν και να λαμβάνει αιτιολογημένη γνώση για κάθε θέση του προϋπολογισμού είτε εσόδων είτε εξόδων. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη διαγραφή της παραγράφου αυτής.

4.7 Το **άρθρο 39 α)** δεν θεσπίζει με την αυστηρή έννοια μίαν απλούστευση αλλά επιχειρεί να κωδικοποιήσει — στα ίχνη της οδηγίας περί προσφορών εξαγοράς (OPA), άρθρο 15 — έναν κανόνα που ισχύει μόνο σε ορισμένες χώρες: ένας «μέτοχος πλειοψηφίας» — που κατέχει δηλαδή τουλάχιστον 90 % του καλυφθέντος κεφαλαίου εισηγμένης εταιρίας — δύναται να απαιτήσει από όλους τους κατόχους των υπόλοιπων μετοχών να του πωλήσουν τις μετοχές τους «σε εύλογη τιμή». Τα κράτη μέλη δύναται να καθορίσουν υψηλότερο ποσοστό, έως και 95 % κατ' ανώτατο όριο. Στην εισαγωγή της πρότασης οδηγίας αναφέρονται οι «μέτοχοι πλειοψηφίας» ακόμη και στην περίπτωση πολλών μετόχων, ενώ η διατύπωση του άρθρου αφήνει την εντύπωση ότι πρόκειται για έναν και μόνο μέτοχο: Είναι απαραίτητο να αποσαφηνιστεί το σημείο αυτό του κειμένου.

4.7.1 Ένας παρόμοιος κανόνας κωδικοποιήθηκε — όπως ελέχθηκε προηγουμένως — στην οδηγία περί προσφορών εξαγοράς (OPA), αλλά η περίπτωση της εξεταζόμενης πρότασης είναι διαφορετική: Λείπουν πράγματι οι εγγυήσεις διαφάνειας που συνδέονται με μία προσφορά εξαγοράς και οι προϋποθέσεις στις οποίες βασίζεται. Γενικότερα, ενώ είναι αναμφισβήτητο ότι ο μέτοχος πλειοψηφίας αποβλέπει στον έλεγχο της εταιρίας κατά 100 % — ειδικότερα όταν η μειοψηφία θέτει εμπόδια ή δημιουργεί προβλήματα — από την άπουση του μετόχου της μειοψηφίας το θέμα επιδέχεται διαφορετικές αξιολογήσεις και μάλιστα αντίθετες ανάλογα με τις περιστάσεις και με την ατομική κατάσταση. Ένας μέτοχος που δεν επηρεάζει διόλου την πορεία της εταιρίας θα μπορούσε να θεωρήσει θετική τη δυνατότητα μεταπώλησης των μετοχών του με ευνοϊκούς όρους που είναι καλύτεροι ωστόσο από τους όρους στους οποίους θα μπορούσε να έχει πωλήσει τις μετοχές του στο χρηματιστήριο. Εάν όμως ο τίτλος έχει καλή απόδοση ή προοπτικές αύξησης, ο επενδυτής/μέτοχος ενδέχεται να θέλει να διατηρήσει την ιδιοκτησία των μετοχών του και δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωμένος να τις αποχωριστεί. Εν κατακλείδι, ενώ από τη μία πλευρά μία μειοψηφία μετόχων του 10 % δεν μπορεί κατά κανόνα να εμποδίσει την διακυβέρνηση της

επιχείρησης, από την άλλη πλευρά πρέπει να αναγνωριστεί η πλήρης ελευθερία επιλογής όλων των μετόχων. Ούτε μπορούν να αποκλειστούν περιθωριακές περιπτώσεις κατά τις οποίες η διακυβέρνηση απαιτεί τον έλεγχο του συνόλου των μετοχών: μόνο στις περιπτώσεις αυτές και με την εξουσιοδότηση της ελεγκτικής αρχής, θα είχε λόγο υπάρξεως ο εξεταζόμενος κανόνας.

4.8 Το άρθρο 39 β) — που βασίζεται στο άρθρο 16 της οδηγίας ΟΡΑ — αντικατοπτρίζει το προηγούμενο: οι μέτοχοι μειοψηφίας μπορούν να υποχρεώσουν, από κοινού ή κατ' ιδίαν τον μέτοχο πλειοψηφίας να αγοράσει από αυτούς τις μετοχές τους πάντα «σε εύλογη τιμή». Ισχύουν συνεπώς και εδώ οι παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν στο προηγούμενο σημείο. Αλλά και σ' αυτήν την

περίπτωση η συναίνεση των αρμόδιων αρχών όσον αφορά την υποχρέωση πώλησης θα έπρεπε να προβλέπεται μόνο σε περιπτώσεις αποδεδειγμένης ανάγκης, αποκλειόμενης συνεπώς της δυνατότητας απελευθέρωσης από το μετοχικό μερίδιο ενόψει αρνητικής εξέλιξης της εταιρίας.

4.8.1 Τα συμπεράσματα της ΕΟΚΕ ως προς τις δύο προαναφερθείσες περιπτώσεις βασίζονται σε μία ενιαία αντίληψη δικαιοσύνης και σεβασμού των γενικών αρχών του εταιρικού δικαίου: η ελευθερία επιλογής των μετόχων πρέπει να διατηρηθεί ακέραια και να μην περιορίζεται από προβληματισμούς εκτός των συμφερόντων τους, εκτός κι αν υφίστανται διαφορετικές και αιτιολογημένες απαιτήσεις.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου η οποία τροποποιεί την οδηγία 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, περί των ετήσιων λογαριασμών εταιρειών ορισμένων μορφών, και την οδηγία 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου, σχετικά με τους ενοποιημένους λογαριασμούς

COM(2004) 725 τελικό — 2004/0250 (COD)

(2005/C 294/02)

Στις 3 Φεβρουαρίου 2005, και σύμφωνα με το άρθρο 44(1) της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 23 Ιουνίου 2005 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. **BYRNE**.

Κατά την 419η σύνοδο ολομέλειας της 13ης και 14ης Ιουλίου 2005 (συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου 2005), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό

1.1 Η πρόταση τροποποίησης των λογιστικών οδηγιών αποτελεί συνέχεια του προγράμματος δράσης που η Επιτροπή υιοθέτησε στις 21 Μαΐου 2003, με σκοπό τον «εκσυγχρονισμό του εταιρικού δικαίου και την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση».

1.2 Στόχος των προτάσεων είναι η περαιτέρω ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και στις ετήσιες εκθέσεις που οι ευρωπαϊκές εταιρείες δημοσιεύουν προκειμένου να παράσχουν στους μετόχους τους και σε άλλους ενδιαφερόμενους (π.χ. σε εργαζόμενους και προμηθευτές) αξιόπιστες, πλήρεις και εύκολα προσπελάσιμες πληροφορίες.

1.3 Η ΕΟΚΕ διατύπωσε τις παρατηρήσεις της σε ό,τι αφορά ορισμένα συγκεκριμένα σημεία του εγγράφου αλλά σε γενικές γραμμές υποστηρίζει τον προαναφερθέντα στόχο και πιστεύει ότι η εν λόγω δράση είναι απαραίτητη για την προστασία όλων των ενδιαφερόμενων.

2. Κύρια στοιχεία της πρότασης της Επιτροπής

2.1 Η πρόταση ζητεί την τροποποίηση των λογιστικών οδηγιών (78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ) με σκοπό:

- α) την καθιέρωση συλλογικής ευθύνης των μελών των συμβουλίων των εταιρειών· π.χ. η σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων αποτελεί συλλογική ευθύνη όλων των μελών των επιμέρους συμβουλίων μιας εταιρείας (δηλ. των συμβουλίων των διοικητικών, διαχειριστικών και εποπτικών οργάνων της)
- β) την ενίσχυση της διαφάνειας στις πράξεις των συνδεδεμένων μερών, δηλ. τις πράξεις των εταιρειών με τα διευθυντικά στελέχη τους, με τα μέλη της οικογενείας τους ή με άλλα συνδεδεμένα μέρη, οι οποίες δεν εκτελούνται υπό φυσιολογικές συνθήκες αγοράς·
- γ) την ενίσχυση της διαφάνειας στους εκτός ισολογισμού διακανονισμούς μέσω της προσαρμογής των απαιτήσεων που προβλέπουν οι σημερινές λογιστικές οδηγίες ώστε να καλύπτονται, π.χ., οι Οντότητες Ειδικού Σκοπού (ΟΕΣ)·

δ) την καθιέρωση μιας δήλωσης εταιρικής διακυβέρνησης ώστε κάθε εταιρεία εισηγμένη στο χρηματιστήριο να δημοσιοποιεί, σε συγκεκριμένο τμήμα των ετήσιων εκθέσεων της, στοιχεία σχετικά με τις πρακτικές που έχει υιοθετήσει μέσω μιας «δήλωσης εταιρικής διακυβέρνησης».

2.2 Η Επιτροπή τονίζει ότι έχει υιοθετήσει μία προσέγγιση βάσει αρχών, με σκοπό να διασφαλιστεί η αναλογικότητα και να υπάρξει ευελιξία.

2.3 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η πρόταση δεν υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας, επισημαίνει ωστόσο ότι η κατάρτιση συγκρίσιμων χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ είναι απαραίτητη προκειμένου να αυξηθεί η εμπιστοσύνη του κοινού σε αυτές.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι είναι απαραίτητο να αυξηθεί η εμπιστοσύνη του κοινού στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των ευρωπαϊκών εταιρειών μετά από τα πρόσφατα σκάνδαλα τόσο στην Ευρώπη όσο και αλλού. Συνεπώς, υποστηρίζει θερμά την εν λόγω πρωτοβουλία.

3.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προσέγγιση βάσει αρχών που έχει υιοθετήσει η πρόταση καθώς συμφωνεί ότι ένας ειδικός κανόνας μπορεί να παρακαμφθεί ή να αποβεί ξεπερασμένος.

3.3 Δεδομένου ότι είναι απαραίτητο να ενθαρρύνονται η επιχειρηματικότητα και η απασχόληση στην ΕΕ, είναι σημαντικό οι απαιτήσεις που αφορούν την υποβολή δηλώσεων να μην είναι υπερβολικές. Η υποβολή εξαιρετικά λεπτομερών δηλώσεων θα μπορούσε να συνεπάγεται το επιπλέον μειονέκτημα να μην δίδεται η δέουσα έμφαση στα θέματα που πραγματικά χρήζουν προσοχής. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει συνεπώς το γεγονός ότι στις προτάσεις γίνεται διάκριση μεταξύ ουσιωδών και μη ουσιωδών στοιχείων, και μάλιστα διερωτάται μήπως αυτό ακριβώς το κριτήριο θα πρέπει να αποτελέσει ένα από τα κύρια στοιχεία των οδηγιών.

3.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης την ανησυχία της ως προς το ότι οι απαιτήσεις για την υποβολή δηλώσεων εκ μέρους ΜΜΕ που δεν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο δεν πρέπει να είναι υπερβολικά επαχθείς, δεδομένου ότι οι οντότητες αυτές αποτελούν παράγοντες ανάπτυξης στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ γνωρίζει ότι τα κράτη μέλη έχουν την διακριτική ευχέρεια να επιτρέπουν στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να κάνουν χρήση λιγότερων από τις πλήρεις απαιτήσεις υποβολής αναλυτικών δηλώσεων. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι ενδείκνυται να αναληφθεί εκ βάθρων αναθεώρηση των κατωφλίων για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, εστιασμένη, συγκεκριμένα, στη μείωση του βάρους για τις πιο μικρές οντότητες (!).

(!) Στα άρθρα 11 και 27 της τέταρτης οδηγίας προσδιορίζονται τα προς εφαρμογή στα πλαίσια της οδηγίας κριτήρια για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, αντίστοιχα. Τα κριτήρια είναι τα εξής:

	Άρθρο 11 (μικρές επιχειρήσεις)	Άρθρο 27 (μεσαίες επιχειρήσεις)
Σύνολο ισολογισμού	3 650 000 Ευρώ	14 600 000 Ευρώ
Καθαρός κύκλος εργασιών	7 300 000 Ευρώ	29 200 000 Ευρώ
Μέσος αριθμός εργαζομένων κατά το οικονομικό έτος	50	250

3.5 Η ΕΟΚΕ γνωρίζει ότι το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων έχει αναλάβει αυτή τη στιγμή ένα σχέδιο για τον προσδιορισμό σειράς προτύπων ειδικά για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την εξέλιξη αυτή.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Αρμοδιότητες των μελών των συμβουλίων των εταιρειών

4.1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση καθιέρωσης **συλλογικής ευθύνης** των μελών των συμβουλίων των εταιρειών σε ό,τι αφορά τις ετήσιες εκθέσεις και τους λογαριασμούς, πράγμα που έχει ήδη τύχει αποδοχής στην ΕΕ. Ωστόσο, εάν μία εταιρεία έχει δυαδική δομή, είναι σημαντικό η ευθύνη να ανατίθεται στα επιμέρους συμβούλια της (δηλ. στα συμβούλια των διοικητικών, διαχειριστικών ή εποπτικών οργάνων της) σε συνάρτηση με τα αντίστοιχα καθήκοντά τους, και δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις αρμοδιότητες που τους ανατίθενται με βάση την εθνική νομοθεσία.

4.1.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει να ζητείται από τα μέλη των συμβουλίων των εταιρειών να γνωστοποιούν, καλή τη πίστι, στους ελεγκτές τους όλες τις πληροφορίες που κρίνεται ότι έχουν άμεση σχέση με τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και τους λογαριασμούς της εταιρείας, δίχως αυτό να χρειάζεται να τους ζητείται ρητά.

4.2 Πράξεις με συνδεδεμένα μέρη

4.2.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τον στόχο της Επιτροπής να ενισχυθεί η διαφάνεια στις πράξεις των συνδεδεμένων μερών των μη εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών ώστε να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κοινού στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εταιρειών. Οι πράξεις των συνδεδεμένων μερών είναι συχνά ιδιαίτερα σημαντικές για τις ιδιωτικές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ.

4.2.2 Το κείμενο του άρθρου 1, με το οποίο τροποποιείται το σημείο 7 β) του άρθρου 43 της τέταρτης οδηγίας, απαιτεί να δημοσιοποιείται «η φύση, ο επιχειρηματικός στόχος και το ποσό» των συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη οι οποίες δεν διεξάγονται «υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς». Η κοινοποίηση αυτή υπερβαίνει τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 24 δεδομένου κυρίως ότι ζητεί την δημοσιοποίηση «του επιχειρηματικού στόχου» των εν λόγω συναλλαγών.

4.2.3 Η ΕΟΚΕ διατυπώνει επιφυλάξεις για το λόγο ότι η πρόταση υπερβαίνει τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 24, πράγμα που ενδέχεται να οδηγήσει σε σημαντικές πρόσθετες δαπάνες για πολλές εταιρείες που δεν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, με αποτέλεσμα τα πλεονεκτήματα για τους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεών τους να είναι λιγότερα από τα μειονεκτήματα.

4.3 Διακανονισμοί εκτός ισολογισμού και Οντότητες Ειδικού Σκοπού (ΟΕΣ)

4.3.1 Η Επιτροπή προτείνει να βελτιωθεί το σύστημα της δημοσιοποίησης με την εισαγωγή ειδικής απαίτησης να κοινοποιούνται, στα προσαρτήματα των λογαριασμών, στοιχεία σχετικά με τους εκτός ισολογισμού διακανονισμούς, συμπεριλαμβανομένων των Οντοτήτων Ειδικού Σκοπού. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ αυτής της απαίτησης, εκφράζει ωστόσο επιφυλάξεις διότι ο όρος «διακανονισμός» δεν προσδιορίζεται και ως εκ τούτου παραμένει αρκετά ασαφής έννοια. Η ΕΟΚΕ κρίνει, κατά συνέπεια, ότι απαιτούνται διευκρινίσεις και καθοδήγηση, ενδεχομένως με τη βοήθεια κατάλληλων παραδειγμάτων.

4.3.2 Για να περιοριστούν οι επιπτώσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η ΕΟΚΕ συνιστά να παρασχεθεί στα κράτη μέλη η δυνατότητα να περιορίζουν τα προς δημοσιοποίηση στοιχεία στα απολύτως απαραίτητα για την εκτίμηση της χρηματοοικονομικής κατάστασης της επιχείρησης.

4.4 Δηλώσεις εταιρικής διακυβέρνησης

4.4.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την απαίτηση οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες να δημοσιοποιούν στοιχεία σχετικά με τις δομές διακυβέρνησής τους τα οποία έχουν μεγάλη σημασία για τους επενδυτές. Εάν η δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης περιλαμβάνεται στην ετήσια έκθεση, οι ελεγκτές θα πρέπει να εκφέρουν γνώμη κατά πόσον υπάρχει συνέπεια μεταξύ της ετήσιας έκθεσης και των ετήσιων λογαριασμών του ιδίου οικονομικού έτους, πράγμα που ήδη ισχύει για την ετήσια έκθεση με βάση το άρθρο 51.1 της τέταρτης οδηγίας.

4.4.2 Ωστόσο, υπάρχει το ενδεχόμενο να ανακλύψουν προβλήματα δεδομένου ότι ορισμένα κράτη μέλη υπερέβησαν τις απαιτήσεις της τέταρτης και της έβδομης οδηγίας και κατέστησαν την ετήσια έκθεσή τους — η οποία στο μέλλον θα περιλαμβάνει και την δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης — αντικείμενο πλήρους ελέγχου. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι δεν προσφέρονται όλα τα στοιχεία της δήλωσης εταιρικής διακυβέρνησης για πλήρη έλεγχο. Μία λύση θα ήταν να ζητείται από τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες να παρέχουν μία δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης «ταυτόχρονα με την ετήσια έκθεση και τους λογαριασμούς», ωστόσο η συνέπεια των στοιχείων της δήλωσης θα πρέπει να εξακολουθήσει να ελέγχεται όπως περιγράφεται στην πιο πάνω παράγραφο 4.4.1.

4.4.3 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το άρθρο 46α. 3 είναι υπερβολικά ευρύ. Προτείνει την ακόλουθη διατύπωση: «περιγραφή των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων της εταιρείας σε σχέση με τη διαδικασία υποβολής της οικονομικής έκθεσης».

4.5 Άλλα σημεία

4.5.1 Η ορολογία που χρησιμοποιείται στο άρθρο 2 που τροποποιεί την έβδομη οδηγία, δηλαδή «άμεσο ενδιαφέρον και χρησιμότητα», είναι διαφορετική από αυτήν που χρησιμοποιείται για την τέταρτη οδηγία, δηλαδή «ουσιώδη και επιβοηθητικά». Δεν φαίνεται να υπάρχει λόγος για την εμφανή αυτή ανακολουθία. Η ΕΟΚΕ προτείνει και στις δύο περιπτώσεις να χρησιμοποιηθεί η δεύτερη διατύπωση η οποία περιλαμβάνει την σημαντική λέξη «ουσιώδη».

4.5.2 Στο άρθρο 1, με το οποίο τροποποιείται το εδάφιο 7 β) του άρθρου 43 της τέταρτης οδηγίας, περιλαμβάνεται η διατύπωση «δεν έχει πραγματοποιηθεί υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς». Ανάλογη διατύπωση χρησιμοποιείται και στο άρθρο 2, με το οποίο τροποποιείται το εδάφιο 7 β) του άρθρου 34 της έβδομης οδηγίας. Στην αιτιολογική έκθεση, η διατύπωση «δεν έχει πραγματοποιηθεί υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς» προσδιορίζεται με την προσθήκη «δηλαδή σε σύνθηδες ανταγωνιστικό περιβάλλον». Δεδομένου ότι η τελευταία διατύπωση είναι ο ευρύτερα αναγνωρισμένος λογιστικός όρος, συνιστάται ως πλέον κατάλληλος προς χρήση στις τροποποιημένες οδηγίες.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Προοπτικές έρευνας στους τομείς του άνθρακα και του χάλυβα στην Ευρώπη»

(2005/C 294/03)

Την 1^η Ιουλίου 2004, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29 παρ. 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα: «Προοπτικές έρευνας στους τομείς του άνθρακα και του χάλυβα»

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 13 Ιουνίου 2005, με εισηγητή τον κ. LAGERHOLM και συνεισηγητή τον κ. GIBELLIERI.

Κατά την 419η σύνοδο ολομέλειάς της, της 13ης και 14^{ης} Ιουλίου 2005 (συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου 2005) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 57 ψήφους υπέρ, 0 κατά και με 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1. Οι προοπτικές που διανοίγονται με το Ταμείο έρευνας για τον άνθρακα και το χάλυβα

1.1.1 Η έρευνα βάσει συνεργασίας στα πλαίσια της EKAX διεκόπη με τη λήξη της Συνθήκης EKAX στις 23 Ιουλίου 2002. Εντούτοις, το πλεόνασμα κεφαλαίου που κατέβαλαν οι βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα κατά την περίοδο ισχύος της ανωτέρω Συνθήκης καθιστά επί του παρόντος εφικτή την επ'αόριστο συνέχιση της ανωτέρω έρευνας. Πράγματι, η απόφαση να μεταφερθεί το κεφάλαιο στις Κοινότητες και να διατεθεί για έρευνα περιλαμβάνεται στη Συνθήκη της Νίκαιας. Πρόκειται για κεφάλαιο 1,6 δισεκατομμυρίων ευρώ (η αξία του κεφαλαίου εκτιμήθηκε όταν κυκλοφόρησαν τα ομόλογα). Το Ταμείο Έρευνας για τον άνθρακα και τον χάλυβα συστάθηκε τον Φεβρουάριο του 2003 με νομική βάση το πρωτόκολλο της Συνθήκης της Νίκαιας σχετικά με τη λήξη της Συνθήκης EKAX το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και τις αποφάσεις της 1^{ης} Φεβρουαρίου 2003 (2003/76/ΕΚ, 2003/77/ΕΚ, 2003/78/ΕΚ) του Συμβουλίου (Επίσημη Εφημερίδα της 5^{ης} Φεβρουαρίου 2003).

1.1.2 Οι λεπτομέρειες λειτουργίας του προγράμματος περιλαμβάνονται στις τεχνικές και στις δημοσιονομικές κατευθυντήριες γραμμές.

1.1.3 Τρία έτη μετά την έναρξη λειτουργίας του νέου συστήματος, σκοπός του παρόντος εγγράφου είναι να τονίσει ορισμένες διαφορές στη σημερινή λειτουργία του Ταμείου και, κυρίως, να επιχειρήσει μια σκιαγράφηση των μελλοντικών προοπτικών.

1.1.4 Καταρχάς, πέραν ορισμένων σημείων στα οποία θα επανέλθουμε, διατηρείται το πνεύμα της έρευνας βάσει συνεργασίας που αναπτύχθηκε στα πλαίσια της EKAX, κυρίως λόγω της αποδεδειγμένα υψηλής αποδοτικότητας της χρηματοδότησης για την έρευνα στα πλαίσια της EKAX, πράγμα που πρέπει να μας ικανοποιεί.

1.2 Δημοσιονομικές πτυχές: προσωρινή και αισθητή μείωση των επιχορηγήσεων

1.2.1 Το Ταμείο Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα διαχειρίζεται η Μονάδα Άνθρακα και Χάλυβα της ΓΔ Έρευνα. Από δημοσιονομική άποψη, το Ταμείο τροφοδοτείται από τους τόκους του προαναφερθέντος κεφαλαίου, επενδυθέντος σε μακροχρόνια βάση. Επομένως, τα κονδύλια που διατίθενται σε ετήσια βάση εξαρτώνται από τα έσοδα της επένδυσης. Η κατανομή μεταξύ άνθρακα και χάλυβα καθορίζεται βάσει κλείδας καταμερισμού και είναι 72,8 % και 27,2 % αντίστοιχα. Στην πράξη, κατά την

τελευταία διετία λειτουργίας, ο προϋπολογισμός για την έρευνα στον τομέα του χάλυβα ανήλθε σε 43 εκατ. ευρώ (43,68 εκατ. το 2003, 43,68 εκατ. το 2004 and 41,20 εκατ. το 2005). Από το κονδύλι αυτό χρηματοδοτούνται 50 περίπου έργα κατ'έτος. Όσον αφορά τον άνθρακα, το ύψος της χρηματοδότησης που διέθεσε το Ταμείο Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα κατά την τελευταία τριετία ανήλθε σε 16,13 εκατ. ευρώ το 2003, 15,27 εκατ. το 2004 και 16,13 εκατ. το 2005.

1.2.2 Πρέπει να τονιστεί ότι το συνολικό ποσό της επιχορήγησης μειώθηκε σημαντικά, αφού στα τέλη της δεκαετίας του '90 και στις αρχές της τρέχουσας δεκαετίας είχε οριστεί σε 55-56 εκατ. ευρώ για τον χάλυβα και σε 28-31 εκατ. για τον άνθρακα. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι ο μέσος όρος της επιχορήγησης που διατίθεται για κάθε συμμετέχοντα θα μειωθεί ακόμη περισσότερο κατά τα προσεχή έτη, λόγω της αύξησης του αριθμού συμμετεχόντων στο πρόγραμμα μετά τη διεύρυνση. Πράγματι, τα νέα κράτη μέλη θα καταβάλλουν τη συνεισφορά τους όπως παλαιότερα, αλλά θα την καταβάλλουν σταδιακά και μόνο κατά τη διάρκεια της τριετίας 2006-2009. Οι συνεισφορές τους θα καταβάλλονται με διαδοχικές δόσεις (για συνολικό ποσό ύψους 169 εκατ. ευρώ), αλλά τα αποτελέσματα θα γίνουν πλήρως αισθητά μόλις το 2011.

1.2.3 Η οικονομική αποδοτικότητα της έρευνας για τον χάλυβα στα πλαίσια της EKAX έχει ήδη αποδειχθεί (κέρδος 13 μονάδων για κάθε μονάδα της επένδυσης). Ιδιαίτερα αποτελεσματική ήταν η βιομηχανική έρευνα που αφορούσε τις ουσιώδεις ανάγκες της χαλυβουργίας και διενεργήθηκε σε εταιρική σχέση με τους άμεσα ενδιαφερόμενους, ήτοι με τους βιομήχανους και, όπου ενδείκνυτο, με άλλους εταίρους όπως κατασκευαστές εξαρτημάτων ή βασικούς πελάτες. Εξακολουθεί να υπάρχει ουσιαστική ανάγκη έρευνας στους τομείς αυτούς για να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας στα σημερινά επίπεδα, ήτοι μεταξύ των κορυφαίων σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα πιλοτικά έργα και τα έργα επίδειξης, που προσέδωσαν στα προγράμματα της EKAX την πρωτοτυπία τους, έχουν μειωθεί σε σημαντικό βαθμό κατά τα τελευταία έτη. Πρέπει να διατηρήσουν τη σημασία τους και να παραμείνουν το κατ'εξοχήν μέσο για την ταχεία μεταφορά των τεχνολογικών εξελίξεων στις μονάδες λειτουργίας (ήτοι στα εργοστάσια).

1.2.4 Η έρευνα για τον άνθρακα που χρηματοδότησε η EKAX αποδείχθηκε ιδιαίτερα αποδοτική. Από αξιολόγηση (!) προκύπτουν συντελεστές μέσου κέρδους μεταξύ 7 και 25. Επιπλέον, η Ε&ΤΑ έχει συχνά ως αποτέλεσμα τη μετάδοση σημαντικών οφελών σε άλλες βιομηχανίες, π.χ. όσον αφορά τις μεθόδους τοπογράφησης κατασκευής στοών και δοκιμής υλικών.

(!) Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε το 1995 από τους Geoffrey Walton Practice και Smith Vincent, και το 1996 από την επιτροπή έρευνας για τον άνθρακα και τον χάλυβα της ΓΔ XVII.

1.3 Παρακολούθηση και διαχείριση των προγραμμάτων

1.3.1 Έχουν συντελεστεί μείζονες αλλαγές όσον αφορά τη διαδικασία ετήσιας επιλογής των έργων προς έγκριση. Από τη μια πλευρά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικουρείται από μια επιτροπή άνθρακα και χάλυβα (COSCO) στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι των κρατών μελών, καθώς και από Συμβουλευτικές Ομάδες Χάλυβα (SAGs) και Συμβουλευτικές Ομάδες Άνθρακα (CAGs) με εκπροσώπους της βιομηχανίας και άλλους ενδιαφερόμενους. Από την άλλη πλευρά, οι αξιολογήσεις διενεργούνται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες. Όσον αφορά τα υλικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξασφαλίζει από καταβολής του συστήματος ότι οι αξιολογήσεις διενεργούνται κατά τα δέοντα, υπό συνθήκες που αναβαθμίζονται κάθε χρόνο.

1.3.2 Η ποιότητα των έργων που επιλέγονται και, κατ'επέκταση, του προγράμματος του Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα εξαρτάται από την ποιότητα των αξιολογήσεων. Αφού τα έργα που αξιολογούνται είναι προγράμματα έρευνας στον τομέα της βιομηχανίας, έχει ζωτική σημασία να διεξάγονται οι αξιολογήσεις από εμπειρογνώμονες με ειδικές γνώσεις των αναγκών και προτεραιοτήτων της βιομηχανίας, του ιστορικού της έρευνας και των αποτελεσμάτων της και των δεξιοτήτων των συμμετεχόντων εταιρών. Οι εμπειρογνώμονες των τεχνικών ομάδων πληρούν τους όρους αυτούς, αλλά οι ομάδες της Επιτροπής και της χαλυβουργίας πρέπει να αναβαθμίσουν ακόμη περισσότερο τις πρακτικές συνθήκες της συμμετοχής των εμπειρογνομόνων.

1.3.3 Στον τομέα του χάλυβα, οι 17 εκτελεστικές επιτροπές στους τομείς της παρακολούθησης των έργων και της μεταφοράς τεχνολογικών πληροφοριών έχουν αντικατασταθεί από εννέα τεχνικές ομάδες, με ουσιαστική μείωση του αριθμού των συμμετεχόντων εμπειρογνομόνων. Η εξέλιξη αυτή θα αντισταθμιστεί εν μέρει από την αυξημένη συμμετοχή εμπειρογνομόνων από τα δέκα νέα κράτη μέλη. Το σύστημα «κηδεμονίας» που θεσπίστηκε (ανάθεση της παρακολούθησης ενός έργου ή περιορισμένου αριθμού έργων σε έναν εμπειρογνώμονα) φαίνεται να διασφαλίζει την πιο άμεση παρακολούθηση των έργων· επίσης διευκολύνει τη σύζηση της παρακολούθησης και καθιστά την ίδια την παρακολούθηση πιο αυστηρή ως προς τις λεπτομέρειες. Μια ενδιάμεση εκτίμηση των νέων έργων του Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα που θα διενεργηθεί την άνοιξη 2005 θα παρέχει περισσότερες πληροφορίες στον τομέα αυτό.

1.3.4 Όσον αφορά τον άνθρακα, τρεις τεχνικές ομάδες (TGs) αντικατέστησαν πρόσφατα τις πέντε εκτελεστικές επιτροπές που λειτουργούσαν στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος της EKAX. Οι τομείς ενδιαφέροντός τους, αντιστοίχως, είναι οι τεχνολογίες εξόρυξης (TO1), οι τεχνολογίες μετατροπής (TO2) και οι τεχνολογίες καθαρού άνθρακα (TO3).

1.3.5 Το επίπεδο συμμετοχής επιχειρήσεων και ιδρυμάτων από τα 10 νέα κράτη μέλη βάσει των προτάσεων της EKAX το 2000 ήταν σχεδόν ανύπαρκτο, αντίθετα με τα ποσοστά συμμετοχής 4,2 % και 14,16 % μετά την πρόσκληση για υποβολή προτάσεων του Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα το 2004. Ο συνολικός αριθμός αντιπροσώπων από τα 10 νέα κράτη μέλη στις διάφορες επιτροπές και στις συμβουλευτικές και τεχνικές ομάδες ανέρχεται σε 25 (11 στην COSCO, 5 στη SAG, 4 στην CAG, 3 στις Τεχνικές Ομάδες Χάλυβα και 2 στις Τεχνικές Ομάδες Άνθρακα).

2. Χάλυβας

2.1 Γενική κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα του χάλυβα

Η άνθηση της παγκόσμιας οικονομίας το 2004 συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας, αλλά η εγχώρια ζήτηση δεν επηρεάστηκε αισθητά. Οι προοπτικές για το 2005 εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας, δεδομένου ότι η ζώνη του ευρώ εξαρτάται σημαντικά από την τελική ζήτηση.

Βασικό στοιχείο που θα καθορίσει αν η παγκόσμια οικονομία, και μαζί της η αγορά χάλυβα, θα εξακολουθήσει να αναπτύσσεται το επόμενο έτος είναι, η Κίνα και οι άλλες χώρες της Ασίας. Η Κίνα φαίνεται να έχει εισέλθει σε μια φάση ελεγχόμενης κάμψης και η ανάπτυξή της καθίσταται πιο βιώσιμη.

2.1.1. Με τη σχετική μείωση του ρυθμού της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης που αναμένεται για το 2005 και τον αργό ρυθμό ανάκαμψης στην ηπειρωτική Ευρώπη, η πραγματική αύξηση της κατανάλωσης αναμένεται να είναι βραδύτερη από εκείνη του 2004. Ωστόσο, επειδή τα αποθέματα ορισμένων προϊόντων βρίσκονται σε πολύ υψηλά επίπεδα σε ορισμένες χώρες, είναι πιθανή μια σχετική μείωση της φαινομενικής κατανάλωσης.

2.2. Μελλοντικές προοπτικές για την έρευνα στον τομέα του χάλυβα

2.2.1 Αποτελέσματα των πρώτων προσκλήσεων προς υποβολή προτάσεων μετά τη λήξη της Συνθήκης EKAX: σημαντική μείωση του αριθμού προτάσεων που εγκρίθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος του Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα

Με βάση ένα νέο υπόδειγμα σύμβασης, υπογράφηκαν 49 συμβάσεις το 2003 και 51 το 2004; αναμένεται δε να υπογραφούν περίπου 50 το 2005. Η αναλογία επιτυχών προτάσεων μειώθηκε σημαντικά, αφού ο αριθμός των προτάσεων που υποβλήθηκαν δεν μειώθηκε σε σχέση με τη διαθέσιμη ενίσχυση — ακριβώς το αντίθετο. Για παράδειγμα, το 2002 υποβλήθηκαν 116 προτάσεις, το 2003 υποβλήθηκαν 143 και το 2004 υποβλήθηκαν 173. Το ποσοστό των έργων που εγκρίθηκαν ανέρχεται επί του παρόντος σε 30 %, από 50-55 % στις αρχές της δεκαετίας. Η τάση αυτή παρατηρείται σε μια εποχή όπου η συμμετοχή των νέων κρατών μελών στο πρόγραμμα του Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα εξακολουθεί να είναι περιορισμένη.

2.2.2 Η τεχνολογική πλατφόρμα για τον χάλυβα: το κατάλληλο πλαίσιο για έναν μακροπρόθεσμο προγραμματισμό της έρευνας στον τομέα του χάλυβα

Η χαλυβουργία βρίσκεται αντιμέτωπη με πολλές προκλήσεις σε διάφορους τομείς, όπως η ανάγκη για ανταγωνιστικότητα που συνεπάγεται η παγκοσμιοποίηση, η ταχεία ανάπτυξη νέων μεγάλων παραγωγών (προς το παρόν η Κίνα), οι περιβαλλοντικοί κανόνες για τις διεργασίες και τα προϊόντα, οι απαιτήσεις των πελατών και των μετόχων, η υγεία και η ασφάλεια στους χώρους εργασίας και η κατάρτιση.

Η χαλυβουργία φιλοδοξεί να διατηρήσει ή ακόμη και να ενισχύσει τον ηγετικό ρόλο που διατηρεί σε παγκόσμιο επίπεδο, με τρόπο βιώσιμο και ανταγωνιστικό.

Για την εκπλήρωση της φιλοδοξίας αυτής, μια ομάδα προσωπικών αποφάσισε να αναλάβει την πρωτοβουλία μιας δυναμικής, μακροπρόθεσμης και συγκροτημένης δράσης Α&Ε, στα πλαίσια μιας τεχνολογικής πλατφόρμας για τον χάλυβα. Η πλατφόρμα αυτή άρχισε να λειτουργεί στις 12 Μαρτίου 2004.

Η ΣΕΒΜ περιλαμβάνεται στους εταίρους της πλατφόρμας αυτής και εκπροσωπείται στη Διευθύνουσα Επιτροπή.

2.2.2.1. Έχουν συσταθεί έξι ομάδες εργασίας, οι οποίες συγκεντρώνουν περισσότερα από 100 άτομα και αντιστοιχούν στους **4 πυλώνες της αειφόρου ανάπτυξης**: κέρδος, εταίροι (της αυτοκινητοβιομηχανίας και της βιομηχανίας κατασκευών), πλανήτης και άνθρωποι καθώς και ενέργεια. Οι εν λόγω ομάδες εργασίας έχουν καταρτίσει **τρία μείζονα και συμπληρωματικά βιομηχανικά προγράμματα Ε&Α με ευρύ κοινωνικό αντίκτυπο**. Καθένα από αυτά περιλαμβάνει διάφορα θέματα Ε&Α και ερευνητικούς τομείς.

2.2.2.2. Προτείνονται τρία βιομηχανικά προγράμματα με ευρύ κοινωνικό αντίκτυπο:

- Ασφαλείς, καθαρές, οικονομικά αποδοτικές τεχνολογίες με χαμηλή ένταση κεφαλαίου,
- Ορθολογική χρήση των ενεργειακών πόρων και διαχείριση των καταλοίπων,
- Ενδιαφέρουσες λύσεις για τους τελικούς χρήστες όσον αφορά τον Χάλυβα.

2.2.2.3. Όσον αφορά το πρώτο μείζον πρόγραμμα, απαιτείται μεγάλη ευελιξία σε ολόκληρη την αλυσίδα παραγωγής του χάλυβα για να αντιμετωπιστεί η αυξανόμενη ποικιλία προϊόντων που πρέπει να διατίθενται στην αγορά με χαμηλό κόστος. Μια αύξηση των κατηγοριών με πολύ μικρό διάστημα ανταπόκρισης και ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων θα ωφελοῦσαν την χαλυβουργία. Από την άλλη πλευρά, όπου οι συμβατικές τεχνολογίες είναι αρκετά ώριμες και ανθεκτικές για να εξασφαλίζεται σταθερή απόδοση, η τεχνολογία κατασκευών με τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη πιο ευέλικτων διαδικασιών. Πρέπει να σχεδιαστούν και να αναπτυχθούν νέες έννοιες παραγωγής, όπως οι διεργασίες κατασκευής με τεχνητή νοημοσύνη και η αποτελεσματική οργάνωση της παραγωγής, βάσει πρωτοποριακών οργανωτικών **τεχνολογιών** ώστε να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη νέων διαδικασιών, προϊόντων και υπηρεσιών.

2.2.2.4. Το πρώτο μείζον πρόγραμμα περιλαμβάνει τρεις βασικούς άξονες:

- Καινοτόμες ολοκληρωμένες διαδρομές για επεξεργασία «χωρίς οξείδια» και με εξοικονόμηση ενέργειας,
- Ευέλικτη και πολυλειτουργική αλυσίδα παραγωγής,
- Κατασκευές με τεχνητή νοημοσύνη.

2.2.2.5. Το δεύτερο μείζον πρόγραμμα εστιάζεται επίσης σε τρεις βασικούς άξονες Ε&Α:

- την πρόκληση της αντιμετώπισης της εκπομπής αερίων θερμοκηπίου,

— την ενεργειακή αποδοτικότητα και την εξοικονόμηση πόρων,

— την ανάπτυξη οικολογικών προϊόντων ανάλογα με το κοινωνικό αντίκτυπο των υλικών.

2.2.2.6. Το τρίτο μείζον πρόγραμμα εστιάζεται στην πρόκληση της ικανοποίησης των απαιτήσεων των πελατών για μεγάλη ποικιλία από ολοένα πιο προηγμένα υλικά υψηλών επιδόσεων, για δύο κυρίως αγορές: την αυτοκινητοβιομηχανία και τις κατασκευές. Μια τρίτη αγορά (ενέργεια) εξετάζεται το τρέχον έτος.

2.2.2.7. Τα τρία αυτά προγράμματα στο σύνολό τους αποσκοπούν να διαδραματίσουν μείζονα ρόλο στην **ανάζωογόνωση της ανταγωνιστικότητας, της οικονομικής ανάπτυξης και του σχετικού αντίκτυπου στην απασχόληση στην Ευρώπη**. Τα αντίστοιχα θέματα και τομείς Ε&Α που έχουν περιληφθεί στα προγράμματα αυτά **συμβάλλουν** τα μέγιστα στην **προσέγγιση της βιώσιμης ανάπτυξης**. Η **προστασία του περιβάλλοντος** (εκπομπή αερίων θερμοκηπίου, ιδίως διοξειδίου του άνθρακα) και η αυξανόμενη **αποδοτικότητα της ενέργειας** είναι δύο σημαντικά εγκάρσια ζητήματα των προτεινόμενων προγραμμάτων Ε&Α. Η **προστασία και η ασφάλεια** αποτελούν τον τρίτο πολύ σημαντικό στόχο, όχι μόνο στους σχετικούς βιομηχανικούς κλάδους, αλλά και στην καθημερινή ζωή των πελατών ως χρηστών των λύσεων με προϊόντα χάλυβα (αυτοκίνητα, κτίρια, παραγωγή και μεταφορά ενέργειας κλπ.) μέσω της ανάπτυξης νέων **ευφούν και ασφαλέστερων λύσεων με προϊόντα χάλυβα**.

2.2.2.8. Άλλο μείζον εγκάρσιο θέμα, που έχει πτυχές οι οποίες αφορούν το **ανθρώπινο δυναμικό**, έχει επίσης ληφθεί υπόψη (προσέλκυση και εξασφάλιση ειδικευμένων **προσώπων** που θα συμβάλουν στην υλοποίηση των φιλοδοξιών του τομέα του χάλυβα). Στα πλαίσια αυτά:

— Μεταξύ των φορέων που συμμετέχουν στην πλατφόρμα τεχνολογίας του χάλυβα έχει δημιουργηθεί ένα ευρύ ευρωπαϊκό δίκτυο (Top Industrial Managers) (T.I.M.E, 47 πανεπιστήμια από τα 25 κράτη μέλη), το οποίο ασχολείται με την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση και αναπτύσσει δραστηριότητες επικοινωνίας και διάδοσης. Το δίκτυο αυτό πρέπει να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο όσον αφορά, αφενός, την ανάλυση του τρόπου με τον οποίο το εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να ικανοποιήσει τις μελλοντικές απαιτήσεις σε ειδικευμένο προσωπικό στην ευρωπαϊκή βιομηχανία χάλυβα και, αφετέρου, στον σχεδιασμό αποτελεσματικών προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση των προβλεπόμενων αδυναμιών τους.

— Το ανθρώπινο δυναμικό, ως πηγή των βασικών ικανοτήτων κάθε επιχείρησης, αποτελεί ουσιώδες στοιχείο ενεργητικού, το οποίο πρέπει να βελτιστοποιηθεί με δυναμικό τρόπο. Μια έρευνα των μέτρων που έχουν ληφθεί από τους ευρωπαϊούς παραγωγούς χάλυβα στον τομέα της διαχείρισης των αλλαγών και στην πορεία προς ένα «οργανισμό της γνώσης» για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, θα συμβάλει ασφαλώς τα μέγιστα σε μια τέτοια διαδικασία βελτιστοποίησης.

2.2.2.9. Ο προγραμματισμός του μέλλοντος που περιγράφεται στο πρόγραμμα δράσης στρατηγικής έρευνας, το οποίο υιοθετήθηκε από τη διευθύνουσα επιτροπή της πλατφόρμας στις 15 Δεκεμβρίου 2004, σκιαγραφεί τις προοπτικές της έρευνας στον τομέα του χάλυβα κατά τα προσεχή έτη και τις προσεχείς δεκαετίες.

2.2.2.10. Σε μια δεύτερη έκδοση του στρατηγικού προγράμματος δράσης για την έρευνα θα οριστούν προτεραιότητες και θα υποβληθούν προτάσεις σχετικά με την ενσωμάτωση των θεμάτων και των τομέων έρευνας σε διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα: Ταμείο Έρευνας για τον Άνθρακα και το Χάλυβα, (RDFP) πρόγραμμα-πλαίσιο για την Έρευνα και την Ανάπτυξη, Eureka, (FP) εθνικά και περιφερειακά προγράμματα, κλπ. Συνεπώς, η ανωτέρω δεύτερη έκδοση θα περιλαμβάνει τα κυριότερα ερευνητικά θέματα που βασίζονται σε συναίνεση και τα οποία θα αναλάβει το Ταμείο Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα.

2.2.2.11. Η επιλογή του κατάλληλου ευρωπαϊκού προγράμματος πρέπει να στηρίζεται στη φύση των τομέων έρευνας που περιγράφονται στο στρατηγικό πρόγραμμα δράσης για την έρευνα, και στις δεξιότητες των αναγκαίων εταιρών. Για παράδειγμα, το Ταμείο Έρευνας για τον Άνθρακα και το Χάλυβα πρέπει να χρησιμοποιείται αν και όχι κατ'αποκλειστικότητα, για την ειδική έρευνα στον τομέα του χάλυβα, και το RDFP για εταιρείες από δύο και άνω βιομηχανικούς κλάδους (προμηθευτές και κατασκευαστές εξαρτημάτων στον τομέα της ανάπτυξης νέων τεχνολογιών, πελάτες και χρήστες στον τομέα της ανάπτυξης καινοτόμων λύσεων χάλυβα στην αυτοκινητοβιομηχανία, στις βιομηχανίες κατασκευών κλπ.). Παρόμοιος προσανατολισμός πρέπει να ακολουθείται στα πλαίσια της κοινής τεχνολογικής δράσης για τα μείζονα μακροπρόθεσμα προγράμματα που απαιτούν τεράστιες επενδύσεις και εστιάζονται σε ευρωπαϊκά θέματα τα οποία επιλέγονται με συναίνεση.

2.2.2.12. Για μέγιστη αποτελεσματικότητα, η προσέγγιση που προτείνεται ανωτέρω απαιτεί, βεβαίως, **συντονισμό των διαφόρων προγραμμάτων**. Επομένως, το στρατηγικό πρόγραμμα δράσης της πλατφόρμας πρέπει να είναι το κατ'εξοχήν έγγραφο αναφοράς για τη μελλοντική αναθεώρηση των κατευθυντηρίων γραμμών για τον χάλυβα. Επιπλέον, με τον συντονισμό των προγραμμάτων θα υπάρχουν για όλα τα έργα ίσες ευκαιρίες, άσχετα με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα στο οποίο εντάσσονται.

2.2.2.13. Επιπλέον, η επιλογή ειδικών θεμάτων προτεραιότητας βάσει συναίνεσης για το πρόγραμμα χάλυβα του στρατηγικού προγράμματος δράσης της πλατφόρμας πρέπει να δημιουργήσει ένα εφεδρικά θέματα προτεραιότητας (που θα απαιτούν σημαντικά ποσά χρηματοδότησης και τεχνικούς πόρους) τα οποία θα υποβληθούν κατά την ετήσια πρόσκληση προς υποβολή προσφορών για την έρευνα από το Ταμείο Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα. Με τον τρόπο αυτό, είναι επίσης δυνατό να αποφευχθεί ο κατακερματισμός των επιχορηγήσεων, να μειωθούν οι διοικητικές δαπάνες μέσω της μείωσης του αριθμού προτάσεων και, πρωτίστως, να επιτευχθεί μεγαλύτερη αποδοτικότητα με την εστίαση των πόρων σε θέματα ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα του τομέα της χαλυβουργίας.

2.2.2.14. Το επόμενο ΠΠ7 και άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα (Eureka, κλπ.), εθνικά ή ακόμη και περιφερειακά προγράμματα, πρέπει επίσης να παρέχουν τη δυνατότητα εφαρμογής του στρατηγικού προγράμματος δράσης για την έρευνα. Εντούτοις, οι κοινές πρωτοβουλίες τεχνολογίας, σε συνδυασμό με δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, θα καταστήσουν δυνατή την ανάπτυξη αναδυόμενων πρωτοποριακών τεχνολογιών και την εφαρμογή τους σε ευρεία βιομηχανική κλίμακα κατά τις προσεχείς δεκαετίες.

2.2.2.15. Ένα από τα σχέδια (ULCOS, Ultra Low CO² Steel Making) του 2^{ου} προγράμματος της πλατφόρμας για τον χάλυβα αποσκοπεί στη δραστητική μείωση των εκπομπών CO² στη χαλυβουργία. Έχει δε τα εξής χαρακτηριστικά:

— Αφορά ολόκληρη την Ευρώπη και περιλαμβάνεται στο 7^ο πρόγραμμα –πλαίσιο.

— Σαφώς προσδιορισμένους μηχανικούς στόχους που είναι σημαντικοί για τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα του τομέα του χάλυβα.

— Μια σύμπραξη που έχει ήδη διαμορφωθεί με πρωτοποριακούς παράγοντες της ευρωπαϊκής βιομηχανίας χάλυβα.

Οι δεσμεύσεις τους περιέχονται σε μια συμφωνία σύμπραξης. Έχοντας υπόψη τη χαρακτηριστική του βιομηχανικού αυτού σχεδίου, η βιομηχανία συνέστησε στην Επιτροπή, τον Φεβρουάριο του 2005, να αναλάβει μια Κοινή Τεχνολογική Πρωτοβουλία (JTI) προς το συμφέρον της πλατφόρμας. Εντούτοις, η ESTEP δεν επελέγη για μια JTI στην πρόταση της Επιτροπής, της 6^{ης} Απριλίου 2005, προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

2.2.2.16. Τέλος, η τακτική ενημέρωση των προγραμμάτων μπορεί να καταστήσει δυνατή την απόλυτη αντιστοιχία τους με τις ανάγκες της βιομηχανίας.

3. Άνθρακας

3.1. Γενική κατάσταση στον τομέα του άνθρακα

3.1.1. Η Ευρώπη είναι ο τρίτος κατά σειρά μεγαλύτερος καταναλωτής άνθρακα στον κόσμο. Όσον αφορά τον εφοδιασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ενέργεια, ο άνθρακας είναι ένας από τους κεντρικούς πυλώνες που στηρίζουν τον ισόρροπο συνδυασμό πηγών ενέργειας και ο ρόλος του έχει σαφώς αυξηθεί μετά τη διεύρυνση. Ο άνθρακας αποτελεί ουσιαστική πρώτη ύλη για τη σιδηρουργία και την χαλυβουργία, ενώ παραμένει το κατ'εξοχήν καύσιμο στον τομέα του ηλεκτρισμού με αναλογία 32 %, λόγω της ασφάλειας του εφοδιασμού και της ανταγωνιστικότητας.

3.1.2. Η εξόρυξη του άνθρακα στην Ευρώπη είναι ένας ιδιαίτερα ανεπτυγμένος τομέας της βιομηχανίας. Σε σύγκριση με τα αποθέματα εκτός Ευρώπης, οι απαιτήσεις όσον αφορά τις γεωλογικές συνθήκες για τον λιθάνθρακα είναι ιδιαίτερα υψηλές. Ωστόσο, η πρόκληση της εκμετάλλευσης αυτών των βαθύτερων κοιτασμάτων είχε ως αποτέλεσμα την πρωτοποριακή θέση της ευρωπαϊκής εξορυκτικής τεχνολογίας. Σήμερα, η ευρωπαϊκή τεχνολογία εξόρυξης καταλαμβάνει περισσότερο από το ήμισυ της διογκούμενης παγκόσμιας αγοράς, ιδίως ως αποτέλεσμα της χρηματοδότησης της E&TA από την EKAX (2).

3.1.3. Η δέσμευση για διατήρηση του ηγετικού ρόλου της Ευρώπης προϋποθέτει την κατάλληλη χρηματοδότηση της έρευνας, η οποία θα ευνοήσει όχι μόνο την απασχόληση στον τομέα αυτό, αλλά και το ισοζύγιο πληρωμών της Ένωσης, ενώ θα έχει και πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα για την τεχνολογία εξόρυξης και τη χρήση καθαρού άνθρακα, αφού οι τεχνολογικές πρόοδοι πρέπει να καλύπτουν όλες τις κρίσιμες πτυχές της αλυσίδας άνθρακα.

(2) Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ενέργειας προβλέπει αυξανόμενο ύψος συνολικών επενδύσεων ύψους 4 000 δισεκατομμυρίων δολαρίων κατά την προεχρή 25ετία για την κατασκευή και τον εξοπλισμό.

3.2 Προοπτικές έρευνας στον τομέα του άνθρακα

3.2.1. Ο τομέας αυτός χαρακτηρίζεται από άριστη υποδομή για έρευνα και άρτια συνεργασία σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Επί σειράν ετών έχουν συμμετάσχει εταίροι από τα πρώην υποψήφια (και νυν νέα) κράτη μέλη μέσω κοινών ερευνητικών έργων. Το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Βιώσιμων Βιομηχανιών Ορυκτών, το οποίο χρηματοδοτείται από το ΠΠ5 και συσπειρώνει 100 περίπου φορείς της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και επιστήμης εξόρυξης, συστάθηκε το 2002. Ένα σημαντικό επίτευγμα του δικτύου αυτού είναι η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα Τεχνολογίας για Βιώσιμες Πηγές Ορυκτών (ETPSMR) η οποία αναγγέλθηκε κατά τη διάσκεψη του δικτύου στις 15 Μαρτίου 2005 και θα αρχίσει να λειτουργεί τον Σεπτέμβριο 2005.

3.2.2. Οι στρατηγικοί στόχοι Ε&ΤΑ για τον άνθρακα είναι οι εξής:

- Εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρώπης στο μέλλον,
- Ανάπτυξη καινοτόμων και βιώσιμων τεχνολογιών παραγωγής,
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας της χρήσης του άνθρακα ώστε να περιοριστούν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα,
- Βιώσιμη χρήση των πηγών ενέργειας,
- Δημιουργία ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας μέσω ενός ηγετικού ρόλου στην τεχνολογία που βασίζεται σε Ε&ΤΑ.

3.3. Ε&ΤΑ στην τεχνολογία εξόρυξης

3.3.1. Στα πλαίσια της Ε&ΤΑ πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην παραγωγικότητα και τη μείωση των δαπανών σε ολόκληρη τη διεργασία παραγωγής:

Η εκμετάλλευση με χαμηλό κόστος με ταυτόχρονη πρόληψη των δυσλειτουργιών απαιτεί τη βέλτιστη γνώση του κοιτάσματος η οποία εξασφαλίζεται με την προκαταβολική εξερεύνηση. Επομένως, οι νέες **μέθοδοι** υπόγειας **εξερεύνησης** πρέπει να αναπτυχθούν με πολυτομεακή προσέγγιση. Για τη μεγαλύτερη εξοικονόμηση δαπανών κατά τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και τον έλεγχο λειτουργίας, είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν περαιτέρω οι σύγχρονες μέθοδοι εποπτείας, μεταξύ των οποίων και η δορυφορική τεχνολογία.

3.3.2. Για την ασφαλή και συμφέρουσα από άποψη κόστους αξιοποίηση των κοιτασμάτων απαιτούνται **ευέλικτα συστήματα κατασκευής** με νοήμονα τεχνολογία, όπως η καινοτόμος διάνοιξη στοών, και η χρησιμοποίηση κατάλληλων μεθόδων με τη χρήση ρομπότ, ανεπτυγμένης αυτοματοποίησης και τεχνητής νοημοσύνης. Τα πιο ζωτικά ζητήματα στον τομέα αυτό είναι η περαιτέρω ανάπτυξη της αυτοματοποίησης, οι αναβαθμισμένοι έλεγχοι των διαδικασιών και τα ενσωματωμένα συστήματα λειτουργίας και συντήρησης.

3.3.3. Για την επίτευξη των στόχων της ανάπτυξης της **αυτοματοποίησης** απαιτούνται αυτόνομοι ανιχνευτές και ενεργοποιητές με τεχνητή νοημοσύνη, δίκτυα ασύρματων ανιχνευτών, νέες διαδικασίες φυσικών μετρήσεων, συστήματα εντοπισμού και πλοήγησης και συστήματα επεξεργασίας εικόνας με τεχνητή νοημοσύνη.

3.3.4. Οι αναβαθμισμένες και άκρως ορθολογιστικές **τεχνικές εξερεύνησης στρωμάτων** αποτελούν ζήτημα υψηλής προτε-

ραιότητας για την εξασφάλιση της οικονομικότερης και ασφαλέστερης υποστήριξης της εκμετάλλευσης ανθρακωρυχείων, ιδίως σε μεγάλο βάθος. Η περαιτέρω ανάπτυξη μηχανικής αναπάρστασης πετρωμάτων θα συνδράμει τον προγραμματισμό, ο οποίος αποκτά ζωτικό ενδιαφέρον στον τομέα αυτό.

3.3.5. Ένα θεμελιώδες ζήτημα σε όλες τις φάσεις της διεργασίας παραγωγής είναι η αναβαθμισμένη **τεχνολογία πληροφοριών**, μεταξύ άλλων η ανίχνευση, η παρακολούθηση και οι τεχνικές ανάλυσης, ήτοι η επικοινωνία, ιδίως η υπόγεια κινητή επικοινωνία, μεταξύ άλλων με συνδεδεμένους τερματικούς σταθμούς. Με την εικονική πραγματικότητα, η οποία αναπτύχθηκε επιτυχώς στα πλαίσια ενός κοινού έργου του Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα, θα μπορούσε να βελτιωθεί περαιτέρω η τεχνολογία των σταθμών ελέγχου στα ορυχεία. Η βελτίωση της διαχείρισης με υπολογιστή θα βελτιώσει την αποδοτικότητα και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας.

3.3.6. Η **συναρμολόγηση και αποσυναρμολόγηση** παρεμποδίζουν κάθε περαιτέρω βελτίωση της παραγωγικότητας, διότι διατίθεται περιορισμένος χώρος, ενώ οι διαστάσεις και το μοναδιαίο βάρος αυξάνονται διαρκώς. Συνεπώς, μείζον στόχος είναι η μείωση, μέσω της χρήσης νέων τεχνικών, του χρονικού διαστήματος που απαιτείται γι'αυτές, καθώς και η μείωση των εξαρτημάτων σε ένα μικρό τυποποιημένο σύνολο. Στην περίπτωση αυτή επίσης, η σύγχρονη τεχνολογία της πληροφορίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέτρο υποστήριξης. Κάτι παρόμοιο ισχύει σε σχέση με την υπόγεια μεταφορά υλικών. Πρωταρχικοί στόχοι στον τομέα αυτό είναι η αυτοματοποίηση των μεταφορών με σύγχρονα συστήματα ανίχνευσης και βελτιστοποιημένο χειρισμό των υλικών.

3.3.7. Το κόστος των δράσεων σε σχέση με το περιβάλλον και η ανάγκη αποδοχής από το κοινό της εξόρυξης σε κατοικημένες περιοχές καθιστούν την προστασία του περιβάλλοντος σημαντικό θέμα έρευνας, με στόχο την εξάλειψη ή τη μείωση των διάφορων επιζήμιων συνεπειών των ορυχείων ή των εγκαταστάσεων εξόρυξης στο περιβάλλον. Κάθε πρόοδος ως προς τις μεθόδους η οποία επιτυγχάνεται σε αυτούς τους τομείς θα έχει σημαντικό δυναμικό για τις εξαγωγές και τεράστιες επιπτώσεις σε σχέση με άλλες βιομηχανίες, ενώ η ανάγκη της είναι ιδιαίτερος αισθητή στην κοινωνία γενικότερα.

3.3.8. Είναι αναγκαία η Ε&Α για ακριβέστερες διαδικασίες πρόβλεψης της κατά περιόδους ανόδου της στάθμης του νερού στα ανθρακωρυχεία και των εκπομπών αερίων μετά την παύση της λειτουργίας τους. Η γενικότερη τεχνική πρόοδος σε άλλους τομείς της βιομηχανίας πρέπει επίσης να χρησιμοποιηθεί όσο το δυνατό περισσότερο και να υποστηριχθεί η προσαρμογή της στην εξόρυξη λιθάνθρακα. Οι βασικότερες έννοιες στο πλαίσιο αυτό είναι η νανοτεχνολογία, η βιονική, οι ανιχνευτές από την αεροναυτική και η ρομποτική.

3.4. Ε&ΤΑ στη χρησιμοποίηση καθαρού άνθρακα

3.4.1. Οι κυριότεροι στόχοι χωρίζονται και εδώ σε δύο στάδια:

- Αύξηση της αποδοτικότητας ως προς τη μείωση των εκπομπών σε συνδυασμό με τη βιώσιμη χρήση των πόρων, και
- διαχωρισμός και αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα.

3.4.2. Για τη χρησιμοποίηση καθαρού άνθρακα, η επιλογή που προτιμάται επί του παρόντος είναι η αύξηση της αποδοτικότητας, γιατί με τον τρόπο αυτό μειώνονται οι εκπομπές και διευκολύνεται η επίτευξη του στόχου της διατήρησης των πόρων. Η στρατηγική αυτή προτιμάται γιατί προβλέπεται ότι τη δεκαετία 2010-2020 θα δημιουργηθεί στην Ευρώπη η ανάγκη αντικατάστασης εγκαταστάσεων και κατασκευής νέων που θα υπερβαίνουν τις δυνατότητες των μονάδων παραγωγής ισχύος κατά 200 GW (EU15). Προβλέπεται ποσοστό περίπου 60 % για τις μονάδες παραγωγής ισχύος που χρησιμοποιούν ορυκτά καύσιμα, όπου ο άνθρακας μόνο αντιπροσωπεύει το 23 %. Υπό τις συνθήκες αυτές ενδείκνυται ιδιαίτερος η χρήση τεχνολογιών μέγιστης αποδοτικότητας.

3.4.3. Αφού σήμερα είναι προσιτή η τεχνολογία των μονάδων παραγωγής ισχύος με ατμό, είναι δυνατό να επιτευχθεί μέγιστη απόδοση ύψους 45 %-47 % με τη χρήση λιθάνθρακα. Μπορεί να αναμένεται αύξηση μεγαλύτερη του 50 %, ιδίως λόγω των παραμέτρων της διαδικασίας της πίεσης και της θερμότητας (έως 700 °C και άνω). Βασικό ρόλο μπορεί να διαδραματίσει εδώ η ανάπτυξη και δοκιμή νέων υλικών που αντέχουν σε υψηλές θερμοκρασίες. Σε σύγκριση με την τεχνολογία των σημερινών εγκαταστάσεων στη Γερμανία, αυτό συνεπάγεται μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά 30 % περίπου.

3.4.4. Συνεπώς, η συμβολή στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα μπορεί να είναι σημαντική ενώ ταυτόχρονα θα διατηρηθούν βραχυπρόθεσμα οι πόροι στο ίδιο επίπεδο, κυρίως μέσω της ανάπτυξης των διαδικασιών των συμβατικών μονάδων παραγωγής ισχύος με χρήση ατμού. Συνεπώς, πρόκειται για σημαντικό τομέα της χρηματοδότησης της έρευνας για το μέλλον.

3.4.5. Πέραν των διαδικασιών της εφαρμογής πιο προηγμένης τεχνολογίας στις συμβατικές μονάδες ισχύος με χρήση ατμού, ο συνδυασμός διαδικασιών μπορεί επίσης να χρησιμεύσει μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα ως εναλλακτική λύση. Οι κυριότερες εναλλακτικές λύσεις στο πλαίσιο αυτό είναι η ολοκληρωμένη διαδικασία εξαέρωσης άνθρακα (IGCC) και η θέρμανση με συμπιεσμένο κοινοποιημένο άνθρακα. Με τον τρόπο αυτό είναι δυνατό να επιτευχθούν αποδόσεις πολύ υψηλότερες από 50 %. Η σημερινή έρευνα στους τομείς αυτούς πρέπει να ανατικοποιηθεί.

3.4.6. Εξάλλου απαιτείται έρευνα για την ανάπτυξη μονάδων παραγωγής ισχύος με μηδενικές εκπομπές, εφόσον υπάρχει η πολιτική βούληση για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Ωστόσο, η εγκατάσταση του εξοπλισμού που απαιτείται για την απομόνωση του διοξειδίου του άνθρακα συνεπάγεται απώλεια αποδοτικότητας του σταθμού ύψους 6-14 %. Συνεπώς, όχι μόνο αυξάνεται το κόστος του τελικού προϊόντος αλλά παραβιάζεται και ο στόχος της διατήρησης των πόρων. Οι μονάδες παραγωγής ισχύος που θα είναι απαλλαγμένες από εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

3.4.7. Οι μονάδες παραγωγής ισχύος χωρίς διοξείδιο του άνθρακα είναι απλώς ένα μακρόπνοο όραμα. Η προληπτική προστασία του περιβάλλοντος επιβάλλει να αναπτυχθούν ταχέως διαδικασίες για τον ορθολογιστικό, από τεχνική και οικονομική άποψη, διαχωρισμό των ιχνών αερίου με περιβαλλοντικό αντίκτυπο από τις εκπομπές που προέρχονται από μονάδες παραγωγής ισχύος, ώστε να μην διαχέεται το διοξείδιο του άνθρακα στην ατμόσφαιρα.

3.4.8. Σήμερα φαίνεται να είναι απλούστερη η λύση της ανάπτυξης των τεχνολογιών διαχωρισμού του διοξειδίου του άνθρακα (το πρώτο μέρος της διαδικασίας) παρά η αξιόπιστη και

μακροπρόθεσμη αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα μετά τον διαχωρισμό, (το 2^ο μέρος της διαδικασίας), διότι οι γνώσεις για τη μακροπρόθεσμη συμπεριφορά μεγάλων ποσοτήτων διοξειδίου του άνθρακα που βρίσκονται αποθηκευμένοι σε κλειστούς χώρους είναι πολύ περιορισμένες. Επί του παρόντος, η συζήτηση εστιάζεται κυρίως στην απομόνωση σε αναλωμένα κοιτάσματα πετρελαίου και αερίου ή σε βαθιά υδροφόρα στρώματα αλμυρού ύδατος. Ένα τέτοιο εγχείρημα θα απαιτήσει σημαντική επένδυση.

3.4.9. Όσον αφορά την τρέχουσα τεχνολογία, δεν υπάρχουν απροσέλαστα τεχνικά εμπόδια για μια τέτοια εξέλιξη, μολονότι ελλοχεύουν σημαντικοί οικονομικοί και οικολογικοί κίνδυνοι. Η ελαχιστοποίηση των κινδύνων αυτών θα είναι ένα από τα σημαντικότερα καθήκοντα της βιομηχανίας και των κυβερνήσεων κατά τα προσεχή έτη.

4. Συμπεράσματα και συστάσεις

Μετά από μεταβατική περίοδο τριών ετών, το ερευνητικό πρόγραμμα «Ταμείο Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα» έχει αποδειχθεί αποτελεσματικό και αποδοτικό, αφού έχει συσπειρώσει ένα δίκτυο εμπειρογνομόνων των πρώην ερευνητικών προγραμμάτων της ΕΚΑΧ. Η ΕΟΚΕ συνιστά να διατηρηθούν, στο προβλέψιμο μέλλον, τα ίδια συμβουλευτικά όργανα για τη διαχείριση του προγράμματος (επιτροπή άνθρακα και χάλυβα, συμβουλευτικές ομάδες για τον άνθρακα και το χάλυβα και τεχνικές ομάδες), καθώς και η ίδια διαδικασία αξιολόγησης. Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να εξεταστεί με πιο τρόπο μπορεί να αυξηθεί η συμμετοχή εμπειρογνομόνων στις τεχνικές ομάδες.

4.1. Μολονότι, για διοικητικούς λόγους, το ερευνητικό πρόγραμμα του Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα περιλαμβάνει τόσο τον άνθρακα όσο και το χάλυβα, εμφανίζονται ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες που πρέπει να αντιμετωπιστούν ενόψει της υλοποίησης υψηλότερων τεχνικών και επιστημονικών στόχων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη σύσταση ευρωπαϊκών τεχνολογικών πλατφορμών με το κατάλληλο περιβάλλον για τον άνθρακα και τον χάλυβα, ώστε να αναπτυχθούν και να συντονιστούν οι πολιτικές και οι δραστηριότητες E&TA, με τη χρήση όλων των διαθέσιμων πόρων της Ευρώπης.

4.2. Η ΕΟΚΕ τάσσεται αμέριστα υπέρ μιας ταχείας και ουσιαστικής ένταξης επιχειρήσεων, ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων των νέων κρατών μελών στο ερευνητικό πρόγραμμα του Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα, ώστε να συμμετέχουν στις δραστηριότητες των ευρωπαϊκών τεχνολογικών πλατφορμών για τον άνθρακα και τον χάλυβα.

4.3. Χάλυβας

Η ΕΟΚΕ προβλέπει ότι κατά τις προσεχείς δεκαετίες, η έρευνα βάσει συνεργασίας στον τομέα του χάλυβα, θα είναι ιδιαίτερα αναγκαία, ώστε να διατηρηθεί ή ακόμη και να ενισχυθεί ο σημερινός πρωταγωνιστικός ρόλος της βιομηχανίας σε παγκόσμιο επίπεδο, ο οποίος χαρακτηρίζεται από βιωσιμότητα και ανταγωνιστικότητα. Η χρήση χάλυβα έχει ουσιαστική σημασία για την κάλυψη των μελλοντικών απαιτήσεων της κοινωνίας και τη δημιουργία νέων ευκαιριών στην αγορά. Στο μέλλον, η χαλυβουργία θα πρέπει να ανταποκριθεί κυρίως στην ανάγκη για περισσότερα οικολογικά προϊόντα και νέες λύσεις με προϊόντα χάλυβα.

4.3.1. Η ΕΟΚΕ εντοπίζει τα εξής βασικά ζητήματα:

- Η προστασία του περιβάλλοντος (ιδίως η μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα) και η αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας αποτελούν μείζονα εγκάρσια ζητήματα στα πλαίσια των προγραμμάτων Ε&ΤΑ. Πρέπει να αναπτυχθούν νέες διαδικασίες που θα είναι πιο ολοκληρωμένες και ευέλικτες σε σχέση με τις σημερινές.
- Η προστασία και ασφάλεια αποτελούν επίσης πολύ σημαντικό στόχο, όχι μόνο στις σχετικές βιομηχανίες, αλλά και στην καθημερινή ζωή των πελατών ως χρηστών προϊόντων χάλυβα (αυτοκίνητα, κτίρια, παραγωγή ενέργειας και μεταφορές, κλπ.), ο οποίος σχετίζεται με την ανάπτυξη νέων, ευφύεστερων και ασφαλέστερων προϊόντων χάλυβα. Η μείωση του βάρους των νέων προϊόντων που θα αναπτυχθούν είναι ένας ακόμη κοινός στόχος. Εντούτοις, ο κοινωνικός αντίκτυπος των υλικών θα συμβάλει σημαντικά στους μακροπρόθεσμους στόχους του τομέα του χάλυβα (ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης των προϊόντων χάλυβα και βιωσιμότητα των διεργασιών παραγωγής χάλυβα).
- Η προσέλκυση και εξασφάλιση ειδικευμένων ατόμων αποτελεί άλλο πολύ σημαντικό στόχο για την υλοποίηση των φιλοδοξιών του τομέα του χάλυβα.
- Ο καθορισμός βάσει συναίνεσης των θεμάτων που αφορούν ειδικά τις προτεραιότητες για την πλατφόρμα τεχνολογίας χάλυβα πρέπει να εφαρμοστεί κατά προτεραιότητα με τη χρήση των διαφόρων ευρωπαϊκών μέσων Ε&ΤΑ (Ταμείο Έρευνας για

τον Άνθρακα και το Χάλυβα, ΠΠ7, εθνικά ή ακόμη και περιφερειακά έργα). Εντούτοις, απαιτείται ο συντονισμός των διαφόρων προγραμμάτων.

- Η υποστήριξη των ευρωπαϊκών αρχών ώστε να υιοθετηθεί η πλατφόρμα για τον τομέα του χάλυβα ως βάση προτεραιότητας που θα ωφεληθεί από μια Κοινή Τεχνολογική Πρωτοβουλία.

4.4. Άνθρακας

Η ΕΟΚΕ δέχεται με ικανοποίηση τις νέες ευρωπαϊκές προτεραιότητες στον τομέα της ενέργειας, στα πλαίσια των οποίων τονίζεται η σημασία των τεχνολογιών καθαρού άνθρακα για την προστασία του κλίματος και του περιβάλλοντος και την ασφάλεια του ενεργειακού ανεφοδιασμού στην Ένωση, καθώς και η προσήλωση στις τεχνολογίες καθαρού άνθρακα, που αποτελούν βασική προτεραιότητα έρευνας του 7^{ου} προγράμματος-πλαίσιο.

Συνεπώς, σκοπός του προγράμματος πρέπει να είναι η βελτίωση της αποδοτικότητας για τη μείωση των εκπομπών και για μια βιώσιμη χρήση των πόρων, καθώς και ο διαχωρισμός του διοξειδίου του άνθρακα και τα μέτρα αποθήκευσης. Η ευρωπαϊκή τεχνολογική πλατφόρμα εξόρυξης, η οποία έχει ευρύτερο προσανατολισμό, θα παρέχει στρατηγικές και μέσα για διατομεακή έρευνα σχετικά με την εξόρυξη. Ο συμπληρωματικός χαρακτήρας του Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα πρέπει να διατηρηθεί και το πρόγραμμα πρέπει να προσανατολιστεί προς Ε&ΤΑ ειδικά για τον τομέα της εξόρυξης άνθρακα.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2005.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Η Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής»

COM (2005) 33 τελικό

(2005/C 294/04)

Στις 9 Φεβρουαρίου 2005, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης ΕΚ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το ακόλουθο θέμα: «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Η Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής»

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Ιουνίου 2005 με βάση την εισηγητική έκθεση της κυρίας ENGELEN-KEFER..

Κατά τη 419η σύνοδο ολομέλειας της 13^{ης} και 14^{ης} Ιουλίου 2005 (συνεδρίαση της 13^{ης} Ιουλίου) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 60 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 3 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Η νέα Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής για την περίοδο 2006-2010 έχει προκαλέσει ιδιαίτερες προσδοκίες. Σε μια χρονική στιγμή που η στρατηγική της Λισσαβώνας υποβάλλεται σε ενδιάμεση αναθεώρηση, κύριο μέλημα συνιστά η προβολή της σημασίας της κοινωνικής πολιτικής για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της Λισσαβώνας. Η εντολή της στρατηγικής της Λισσαβώνας να συνδεθεί η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με την ενίσχυση της οικονομικής μεγέθυνσης μέσω της δημιουργίας περισσότερων και ποιοτικά καλύτερων θέσεων απασχόλησης και με την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής, πρέπει να υλοποιηθεί. Για το σκοπό αυτό είναι αναγκαία η υιοθέτηση μιας ευρωπαϊκής πολιτικής που να εστιάζει τις δράσεις της κατ' ισοδύναμο τρόπο στην υλοποίηση των στόχων αυτών διασφαλίζοντας έτσι την ισορροπία της στρατηγικής της Λισσαβώνας. Πρέπει να δημιουργηθεί ισόρροπη σχέση μεταξύ της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής, της πολιτικής απασχόλησης και της πολιτικής περιβάλλοντος ώστε να καταστεί δυνατή η αειφόρος προώθηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου⁽¹⁾.

1.2 Στη σύνοδο κορυφής που πραγματοποιήθηκε στις 22-23 Μαρτίου 2005 με στόχο την επανεργοποίηση της στρατηγικής της Λισσαβώνας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επεσήμανε ότι οι προτεραιότητες πρέπει να εστιαστούν στην προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και της απασχόλησης και υπογράμμισε την καθοριστική σημασία της μακροοικονομικής πολιτικής για το σκοπό αυτό⁽²⁾. Αυτή η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων αποδεικνύεται επείγοντως απαραίτητη λόγω της συνεχιζόμενης οικονομικής ύφεσης και της σταθερά υψηλής ανεργίας. Το Συμβούλιο τάσσεται υπέρ της υιοθέτησης αμοιβαίας προσέγγισης μεταξύ της οικονομικής, κοινωνικής και της πολιτικής απασχόλησης, ώστε να αλληλοενισχύονται και δηλώνει ότι: «Για την επίτευξη των στόχων αυτών, η Ένωση πρέπει να κινητοποιήσει περισσότερο όλα τα ενδεδειγμένα εθνικά και κοινοτικά μέτρα ... στις τρεις διαστάσεις της στρατηγικής (οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική), ώστε να αξιοποιηθούν καλύτερα οι μεταξύ τους συνέργιες, εντός γενικού πλαισίου αειφόρου ανάπτυξης. Ωστόσο, ο κατά προτεραιότητα προσανατολισμός στην οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση δεν οδηγεί αυτομάτως, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, σε βελτίωση της κοινωνικής κατάστασης, μολονότι η οικονομική μεγέθυνση αποτελεί μείζονα προϋπόθεση για τη διαρκή μείωση της ανεργίας και τη βελτίωση της κοινωνικής κατάστασης. Η κοινωνική πολιτική πρέπει να αντιμετωπίζεται περισσότερο ως παραγωγικός παράγοντας δεδομένου ότι

έχει θετικό αντίκτυπο στην οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση. Στο πλαίσιο αυτό η Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής συνεισφέρει» στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της Λισσαβώνας ενισχύοντας το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, που βασίζεται στην επιδίωξη της πλήρους απασχόλησης και σε μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή ...⁽³⁾.

1.3 «Το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο βασίζεται σε καλές οικονομικές επιδόσεις, υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας και παιδείας και στον κοινωνικό διάλογο».⁽⁴⁾ Στηρίζεται, επίσης, στις αξίες που είναι κοινές για όλα τα κράτη μέλη όσον αφορά τη δημοκρατία, την ελευθερία και την κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτή η προσήλωση σε μια κοινωνική οικονομία της αγοράς και σε αυτές τις θεμελιώδεις αξίες θεμελιώνεται στο μελλοντικό Σύνταγμα της ΕΕ, και πρωτίστως στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, που για πρώτη φορά ισχύει για όλη την Ένωση. Σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης εντοπίζονται, αν και διαμορφώνονται διαφορετικά σε κάθε κράτος μέλος, κοινά χαρακτηριστικά του κοινωνικού κράτους, τα οποία συνθέτουν το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο. Σε αυτά τα χαρακτηριστικά κατατάσσονται και τα εξής:

- εφαρμογή βιώσιμων κοινωνικών συστημάτων ασφάλισης που βασίζονται στην αρχή της αλληλεγγύης με στόχο την προστασία έναντι των μεγάλων κινδύνων και απειλών της ζωής
- καθορισμός συνθηκών εργασίας βάσει νομοθετικού πλαισίου και συλλογικών συμβάσεων εργασίας για την προστασία των εργαζομένων
- θέσπιση δικαιωμάτων συμμετοχής και συνεργασίας των εργαζομένων και των οργανώσεων εκπροσώπησης των συμφερόντων τους
- εφαρμογή συστημάτων εργασιακών σχέσεων, και συγκεκριμένα του ανεξάρτητου κοινωνικού διαλόγου, μεταξύ των κοινωνικών εταίρων
- θέσπιση κοινωφελών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος.

Η προώθηση και περαιτέρω ανάπτυξη αυτού του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου μέσω της εφαρμογής αποτελεσματικών μέτρων, αποτελεί μέλημα της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής. Η ιδιαίτερη συμβολή της κοινωνικής πολιτικής έγκειται αφενός στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση και, αφετέρου, στα μέτρα συντονισμού που προωθεί για την κοινωνική ενσωμάτωση και τη μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, καθώς στην εναρμόνιση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας μέσα σε πλαίσια προόδου, μέσω της θέσπισης βασικών προτύπων.

⁽¹⁾ «Προκειμένου να υποστηριχθούν οι προσπάθειες για την οικονομική αύξηση και την απασχόληση είναι ουσιαστικής σημασίας η ύπαρξη στέρεων μακροοικονομικών συνθηκών.» (Συμπεράσματα της Προεδρίας, σελίδα 2)

⁽²⁾ ομοίως σελίδα 2

⁽³⁾ Συμπεράσματα της Προεδρίας, σελίδα 9

⁽⁴⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, συμπεράσματα της Προεδρίας, Βαρκελώνη, 15 και 16 Μαρτίου 2002

1.4 Για την υλοποίηση της στρατηγικής της Λισσαβώνας η κοινωνική πολιτική πρέπει να ενισχυθεί ως ιδιαίτερο πεδίο δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο και μάλιστα μέσω της εφαρμογής ενεργούς πολιτικής με στόχους:

- την πρόληψη της ανεργίας και την επανένταξη ιδιαίτερα ευπαθών πληθυσμιακών ομάδων·
- την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού λαμβάνοντας ιδιαίτερος υπόψη τους νέους κινδύνους φτώχειας, όπως το φαινόμενο των «φτωχών εργαζόμενων»·
- την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και τη δημιουργία ίσων ευκαιριών για τις γυναίκες·
- την εντατικοποίηση της ανταλλαγής εμπειριών όσον αφορά στρατηγικές μεταρρύθμισης στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης με στόχο τον συμβιβασμό της διατήρησης του κοινωνικού τους ρόλου με τη διαρκή διασφάλιση της χρηματοδοτικής τους βάσης·
- την προαγωγή κοινωνικών βασικών προτύπων για την προστασία των εργαζομένων και την πρόσπιση των δικαιωμάτων συμμετοχής και συνεργασίας τους, καθώς και των οργανώσεων εκπροσώπησης των συμφερόντων τους.

Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απόλυτα με τη νέα διαδικασία που υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με την οποία κάθε πρόταση νομοθετικού χαρακτήρα θα πρέπει να συνοδεύεται από μια αξιολόγηση των συνεπειών της για την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση και από την εκτίμηση της συμβόρφωσης της με τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

1.5 Σημαντική συμβολή για την προετοιμασία της νέας Ατζέντας κοινωνικής πολιτικής παρείχε η ομάδα υψηλού επιπέδου για το μέλλον της κοινωνικής πολιτικής στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία υπέβαλε την έκθεσή της τον Μάιο του 2004. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, τα αποτελέσματα και οι προτάσεις αυτής της ομάδας πρέπει να συνυπολογιστούν περισσότερο στη νέα Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής. ⁽²⁾

2. Σύνοψη των κύριων σημείων της πρότασης της Επιτροπής

2.1 Η Επιτροπή υπογραμμίζει κατ' αρχάς στην ανακοίνωσή της ότι δεσμεύεται για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου καθώς και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβώνας. Η Ατζέντα αυτή επισημαίνει τις προτεραιότητες προς τις οποίες θα πρέπει να προσανατολίζει τη δράση της η Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα αυτό. Η εφαρμογή της Ατζέντας κοινωνικής πολιτικής πρέπει να βασιστεί στις ακόλουθες αρχές:

- θετική αλληλεπίδραση μεταξύ της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής για την απασχόληση·
- προώθηση της ποιότητας στον χώρο εργασίας, στην κοινωνική πολιτική και στις εργασιακές σχέσεις για τη βελτίωση κατ' αυτόν τον τρόπο του ανθρώπινου και του κοινωνικού κεφαλαίου·

⁽²⁾ Βλέπε σχετικά την έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου για το μέλλον της κοινωνικής πολιτικής στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση, Μάιος 2004.

— εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης μέσω της προσαρμογής τους στις σημερινές απαιτήσεις της κοινωνίας με βάση την αλληλεγγύη και με την ενίσχυση του ρόλου τους ως παραγωγικού παράγοντα·

— συνυπολογισμός του «κόστους της απουσίας κοινωνικής πολιτικής» ⁽⁶⁾.

2.2 Έχοντας ως δεδομένες αυτές τις αρχές, προτείνεται η υιοθέτηση μιας στρατηγικής προσέγγισης που βασίζεται σε δύο στοιχεία:

- αύξηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στις αλλαγές που σημειώνονται στην κοινωνία μέσω της εφαρμογής μιας διαγενεαλογικής προσέγγισης, της δημιουργίας συμπράξεων για την αλλαγή και της αξιοποίησης των ευκαιριών που προσφέρει η παγκοσμιοποίηση.
- καθορισμός προτεραιοτήτων στη βάση των στρατηγικών στόχων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το διάστημα 2005-2009 στις ακόλουθες πολιτικές: προώθηση της απασχόλησης και αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αλλαγών, προαγωγή μιας αλληλέγγυας κοινωνίας και ίσες ευκαιρίες.

3. Αύξηση της εμπιστοσύνης — Προϋποθέσεις επιτυχίας

3.1 Σχετικά με την αύξηση της εμπιστοσύνης για τις αλλαγές που σημειώνονται στην κοινωνία, προτείνονται τρεις συγκεκριμένες δράσεις:

- Πράσινο βιβλίο για τις δημογραφικές αλλαγές και συμβολή στην ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη νεολαία·
- Σύμπραξη για την αλλαγή μέσω της διοργάνωσης ετήσιας συνάντησης στο πλαίσιο ενός φόρουμ για την αξιολόγηση της εφαρμογής της Ατζέντας·
- Ενσωμάτωση του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου στις διεθνείς εργασιακές συνθήκες και προαγωγή αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει επίσης αναγκαία την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στο στόχο της ευρωπαϊκής ενοποίησης και της κοινωνικής ανάπτυξης συνολικά. Ωστόσο, τούτο μπορεί να επιτευχθεί μόνον εφόσον η ευρωπαϊκή πολιτική προσφέρει πραγματική βελτίωση της κοινωνικής κατάστασης των ανθρώπων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης απαραίτητη τη διενέργεια ενδελεχούς ανάλυσης των κοινωνικών συνεπειών που συνεπάγονται οι δημογραφικές αλλαγές και επικροτεί την εξαγγελία δημοσίευσης ενός πράσινου βιβλίου ⁽⁷⁾ που θα καταστήσει δυνατή την ανάπτυξη ευρείας ευρωπαϊκής συζήτησης. Στο πλαίσιο αυτό και κατά την έννοια μιας διαγενεαλογικής προσέγγισης, ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στον αντίκτυπο στη νέα γενιά. Παρόλα αυτά, στην πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εξακολουθούν να παραμένουν ασαφείς η πρακτική μορφή της συμβολής στην ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη νεολαία και ο ρόλος που θα αναλάβει. Οι κυβερνήσεις της Γερμανίας, Ισπανίας, Γαλλίας και Σουηδίας υπέβαλαν πρόσφατα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κοινό έγγραφο για την κατάρτιση Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Νεολαία. Το εν λόγω σύμφωνο

⁽⁶⁾ COM(2005) 33 τελικό της 9ης Φεβρουαρίου 2005, σ.2

⁽⁷⁾ COM (2005) 94 τελικό της 17.12.2001

περιλαμβάνει προτάσεις σχετικά με την ανάληψη δράσεων στους τομείς: απασχόληση και κοινωνική ένταξη, γενική παιδεία και επαγγελματική κατάρτιση, κινητικότητα και ανταλλαγές νέων και υιοθετήθηκε κατά την εαρινή σύνοδο κορυφής. ⁽⁸⁾

Στην πρόταση αυτή γίνεται επίσης ρητή αναφορά στο εξαγγελθέν πράσινο βιβλίο για τις δημογραφικές αλλαγές. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν υπεισέρχεται πιο λεπτομερώς σε αυτήν την πρόταση των κυβερνήσεων. ⁽⁹⁾

3.3 Η ΕΟΚΕ κρίνει κατ' αρχήν σκόπιμη τη διοργάνωση ετήσιας συνάντησης στο πλαίσιο ενός φόρουμ για την αξιολόγηση και εφαρμογή της Ατζέντας κοινωνικής πολιτικής. Κατά τη άποψη της ΕΟΚΕ αυτό το φόρουμ θα πρέπει να επικεντρωθεί στις προοπτικές του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, να ζητήσει τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων κοινωνικών ομάδων και να σχεδιαστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι εφικτή η διενέργεια συζήτησης μεταξύ των συμμετεχόντων.

3.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη σταθερή υποστήριξη της στην πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προβάλλει ενεργά τα πλεονεκτήματα του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου στο πλαίσιο των διεθνών εργασιακών συνθηκών και να αναλάβει δράση για την προώθηση της αξιοπρεπούς απασχόλησης σε παγκόσμιο επίπεδο, σύμφωνα με τα πρότυπα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Η Ένωση μπορεί να διατηρήσει την αξιοπιστία της μόνον εφόσον κατορθώσει να διατηρήσει και να αναπτύξει περαιτέρω το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, ακόμη και στο πλαίσιο τροποποιημένων οικονομικών συνθηκών και ταχθεί με πειθώ υπέρ της θέσης ότι η οικονομική και η κοινωνική πρόοδος προχωρούν παράλληλα. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να λάβει σαφώς υπόψη τον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη καθώς και τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

4. Απασχόληση και ποιότητα της εργασίας, αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αλλαγών

4.1 Ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση

4.1.1 Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέγγειλε τον επαναπροσανατολισμό της για το 2005 με βάση τις προτεραιότητες που διατυπώνονται στην έκθεση της επιτροπής ΚΟΚ για την απασχόληση, η οποία δημοσιεύτηκε το 2003: ενίσχυση της ικανότητας προσαρμογής, βελτίωση της ένταξης στην αγορά εργασίας, αύξηση των επενδύσεων στους ανθρώπινους πόρους, αποτελεσματικότερη διαχείριση της εφαρμογής. Οι στόχοι αυτοί θα πρέπει να υλοποιηθούν με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές της οικονομικής πολιτικής. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η ομάδα υψηλού επιπέδου για το μέλλον της κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ διατύπωσε συγκεκριμένες προτάσεις όσον αφορά την στοχοδότηση στις νέες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση. Σύμφωνα με τις προτάσεις αυτές, οι κατευθύνσεις πρέπει να επικεντρωθούν στην ταχύτερη και καλύτερη ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας και στη δημιουργία μεταβατικών περιόδων από την εκπαίδευση στην απασχόληση, καθώς και στην ένταξη των γυναικών και των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας. Βάσει της πρότασης της ομάδας εμπειρογνομόνων, προτεραιότητα θα πρέπει επίσης να δοθεί στην προώθηση της ποιότητας της εργασίας μέσω της εφαρμογής μέτρων σχετικά με την οργάνωση και την προστασία της εργασίας και της υγείας, τα οποία

δυσκολύνουν ταυτόχρονα την ένταξη των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας. Στον τομέα της διά βίου μάθησης η Ομάδα παρουσιάζει επίσης διάφορες δράσεις που πρέπει να ενσωματωθούν στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση. Ομοίως, οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση πρέπει να δώσουν μεγαλύτερη έμφαση στην υποστήριξη και την αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών των διαρθρωτικών αλλαγών, ειδικά στα νέα κράτη μέλη. Στις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση που υποβλήθηκαν στο μεταξύ, οι προτάσεις αυτές λήφθηκαν ελάχιστα υπόψη. ⁽¹⁰⁾

Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο, κατά τον επαναπροσανατολισμό των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στην ποιότητα της απασχόλησης, ώστε να αποφευχθεί κατ' αυτόν τον τρόπο το φαινόμενο των φτωχών εργαζομένων.

4.1.2 Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) σχετικά με την υποστήριξη της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση αναφέρεται μόνο σε σχέση με τη βελτίωση των μηχανισμών διαχείρισης της εφαρμογής και εξηγείται η υιοθέτηση μιας στρατηγικής επικοινωνίας. Η ΕΟΚΕ επικρίνει το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν κάνει ούτε μια φορά μνεία στο ρόλο του ΕΚΤ ως σημαντικού μέσου για την ενίσχυση των ανθρώπινων πόρων και την προώθηση δράσεων κατάρτισης και επιμόρφωσης προσαρμοσμένων στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ αυτός ο σημαντικός ρόλος του ΕΚΤ για την προαγωγή της διά βίου μάθησης δεν καθίσταται επαρκώς σαφής. Επιπλέον το επίπεδο των δεξιοτήτων και τα επαγγελματικά προσόντα συνιστούν σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Ένωσης. ⁽¹¹⁾

4.1.3 Κατά βάση, η ΕΟΚΕ αξιολογεί ως θετικές τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στην Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής για την ενθάρρυνση των οικονομικών διαρθρωτικών αλλαγών, πηγή έμπνευσης των οποίων αποτέλεσε προφανώς το έγγραφο της ομάδας εμπειρογνομόνων για το μέλλον της κοινωνικής πολιτικής. Ωστόσο, χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν εξετάζει τις κοινωνικές συνέπειες της αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων στο έγγραφό της. Εντούτοις, η αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών αποτελεί προτεραιότητα και μάλιστα κατά τρόπο που να καθιστά δυνατή μια δίκαιη ισορροπία μεταξύ των οικονομικών συμφερόντων και των συμφερόντων των εργαζομένων. Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εστιάζονται κατά κύριο λόγο στη διαδικασία και τα μέσα, όπως π.χ. η δημιουργία ενός φόρουμ υψηλού επιπέδου όλων των συνταλεστών και ενδιαφερομένων μερών για την ενθάρρυνση των αναδιρθρώσεων των επιχειρήσεων. Δεν προχωρά όμως στην εξέταση της σύνθεσης ενός τέτοιου φόρουμ ούτε των στόχων ή του περιεχομένου του. Εξίσου μικρή αναφορά γίνεται στη σημασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων και της ευρωπαϊκής κοινωνικής νομοθεσίας για την αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της αναδιάρθρωσης. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι οδηγίες για την προστασία των εργαζομένων στις περιπτώσεις ομαδικών απολύσεων και μεταβιβάσεων επιχειρήσεων καθώς και οι οδηγίες για την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς αλλά και η ευρωπαϊκή οδηγία για την ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης, αποτελούν ουσιαστικά μέσα για την αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών των διαρθρωτικών αλλαγών, με τη συμμετοχή των εργαζομένων και των οργάνωσεων εκπροσώπησης των συμφερόντων τους

⁽⁸⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, συμπεράσματα της Προεδρίας, Βρυξέλλες, 22 και 23 Μαρτίου 2005

⁽⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την κατάρτιση του προγράμματος "Νεολαία σε δράση" για την περίοδο 2007-2013» (CESE 253/2005 της 10ης Μαρτίου 2005 – Εισηγητής ο κύριος RODRIGUEZ GARCIA CARO)

⁽¹⁰⁾ COM(2005) 141 τελικό της 12ης Απριλίου 2005

⁽¹¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο» (CESE 250/2005 της 9ης Μαρτίου 2005 – Εισηγήτρια η κυρία ENGELEN-KEFER)

4.1.4 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την έναρξη της δεύτερης φάσης διαβούλευσης με τους ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με το θέμα των αναδιαρθρώσεων και της αναθεώρησης της οδηγίας για τις ευρωπαϊκές επιτροπές επιχείρησης. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι αυτά τα δύο θέματα πρέπει να εξεταστούν ξεχωριστά. Αφενός οι ευρωπαϊκές επιτροπές επιχείρησης διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις αναδιαρθρώσεις. Αφετέρου όμως, και ανεξάρτητα από αυτό, η βελτίωση της οδηγίας για τις ευρωπαϊκές επιτροπές επιχείρησης είναι ήδη προ πολλού εκπρόθεσμη. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη ασχοληθεί με το θέμα αυτό και έχει τονίσει ότι «Το εργαλείο αυτό....., συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης των κοινωνικών σχέσεων.»⁽¹²⁾

4.1.5 Η ΕΟΚΕ στηρίζει επίσης την πρόθεση για τη δημιουργία μεγαλύτερης συνέργιας μεταξύ των πολιτικών μέτρων και των χρηματοοικονομικών μέσων για την υλοποίησή τους, ιδίως του ΕΚΤ. Παραμένει ωστόσο ασαφές τι ακριβώς εννοεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ανωτέρω διατύπωση. Ασαφές παραμένει επίσης τι εννοεί η Επιτροπή με τη διατύπωση της πρότασης για μεγαλύτερη σύνδεση μεταξύ της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση και της εξέλιξης των νομικών πλαισίων και των συμφωνιών των κοινωνικών εταίρων.

4.2 Νέα δυναμική για τις εργασιακές σχέσεις

4.2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιθυμεί να προσδώσει νέα δυναμική στην ανάπτυξη των εργασιακών σχέσεων μέσω της περαιτέρω εξέλιξης της κοινωνικής νομοθεσίας, της ενίσχυσης του κοινωνικού διαλόγου και με την προώθηση της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή προτείνει την έκδοση ενός πράσινου βιβλίου για την εξέλιξη του εργατικού δικαίου, στο οποίο θα αναλύονται σημερινές τάσεις όσον αφορά την ανάπτυξη των συνθηκών εργασίας και θα εξετάζεται ο ρόλος του εργατικού δικαίου για τη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος και την προσαρμογή στις νέες εξελίξεις. Η συζήτηση που θα ανοίξει σχετικά με αυτό το πράσινο βιβλίο μπορεί να οδηγήσει στον εκσυγχρονισμό και την απλούστευση των σημερινών κανόνων. Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη την κατάρτιση ενός τέτοιου πράσινου βιβλίου. Πιστεύει ωστόσο ότι είναι ακόμη πολύ νωρίς να συναχθούν βέβαια συμπεράσματα από μια τέτοια συζήτηση, έστω και ενδεικτικά μόνο. Η ΕΟΚΕ πιστεύει κατ' αρχήν ότι η αναθεώρηση του εργατικού δικαίου, στην οποία επιβάλλεται να συμμετέχουν και οι κοινωνικοί εταίροι, θα πρέπει να διέπεται από την εντολή της Συνθήκης η οποία έγκειται στη θέσπιση βασικών προτύπων που θα οδηγήσουν σε εναρμόνιση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας με παράλληλη διατήρηση της προόδου (πρβλ. άρθρο 136 της ΣΕΚ).

4.2.2 Περαιτέρω η Επιτροπή εξαγγέλλει την πρόθεσή της να προτείνει το 2005 πρωτοβουλία για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, να επανεξετάσει τις οδηγίες για τις μεταβιβάσεις επιχειρήσεων και τις ομαδικές απολύσεις και να κωδικοποιήσει διάφορες διατάξεις σχετικά με την ενημέρωση και τη διαβούλευση των εργαζομένων. Σχετικά με αυτό, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι είναι πλέον καιρός να εφαρμοστούν οι πρωτοβουλίες αυτές στην πράξη. Κατά την έννοια της Συνθήκης, η αναθεώρηση των οδηγιών έχει ως στόχο «την προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, ώστε να κατα-

στήσουν δυνατή την εναρμόνισή τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου...» (άρθρο 136 της Συνθήκης ΕΚ).

Όσον αφορά την κωδικοποίηση των νομοθετικών διατάξεων σχετικά με την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι το συμμετοχικό μοντέλο που περιγράφεται στην οδηγία για την Ευρωπαϊκή Εταιρία πρέπει να αποτελέσει το μέτρο σύγκρισης για την εφαρμογή της.

4.2.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις προτάσεις που διατυπώνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον τομέα της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία, κυρίως με την έμφαση που δίνεται στις εξαγγελθείσες πρωτοβουλίες όσον αφορά την πρόληψη. Η ανακοίνωση για τη νέα στρατηγική στον τομέα της προστασίας της εργασίας και της υγείας για την περίοδο 2007 έως 2012, πρέπει να επικεντρωθεί στην ανάλυση των νέων κινδύνων για την υγεία, να συμπεριλάβει μέτρα για την προστασία των ομάδων εργαζομένων που δεν είχαν ληφθεί υπόψη μέχρι σήμερα και να εστιάσει στο ζήτημα των ενδεχόμενων δυνατοτήτων βελτίωσης και στήριξης της εφαρμογής των υφιστάμενων διατάξεων για την προστασία της εργασίας και της υγείας, κυρίως στα νέα κράτη μέλη.

4.2.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης την πρόθεση της Επιτροπής να προωθήσει περαιτέρω τον διεπαγγελματικό και κλαδικό κοινωνικό διάλογο και υποστηρίζει πρωτίστως την πρόταση για την ενίσχυση της διοικητικής και οργανωτικής υποστήριξης που παρέχεται στους κοινωνικούς εταίρους. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ αυτό είναι ιδιαίτερα αναγκαίο στα νέα κράτη μέλη, δεδομένου ότι σε πολλά από αυτά οι δομές του κοινωνικού διαλόγου έχουν αναπτυχθεί ελάχιστα ή βρίσκονται σε στάδιο εξέλιξης. Ο διμερής διάλογος των ευρωπαίων κοινωνικών εταίρων αποτελεί σημαντικό στοιχείο του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Ο ιδιαίτερος ρόλος του κοινωνικού διαλόγου οφείλεται στη νομιμότητα και αντιπροσωπευτικότητα των κοινωνικών εταίρων, καθώς και στην ικανότητά τους να συνάπτουν δεσμευτικές συμφωνίες ευρωπαϊκού επιπέδου, όπως τόνισαν στην κοινή δήλωση που εξέδωσαν με αφορμή τη σύνοδο κορυφής του Λάακεν.⁽¹³⁾ Εξίσου σημαντικός είναι ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών, ο οποίος βρίσκει την έκφρασή του στις γνωμοδοτήσεις που καλείται η ΕΟΚΕ να εκδώσει, ως φόρομ της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.⁽¹⁴⁾ Ιδιαίτερα στα νέα κράτη μέλη, τόσο ο κοινωνικός διάλογος όσο και η ανάπτυξη σταθερών εργασιακών σχέσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων χρειάζονται την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

4.2.5 Η Επιτροπή προτίθεται να συνεχίσει την ανάληψη πρωτοβουλιών στον τομέα της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης της. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το πλήθος ικανοποιητικών παραδειγμάτων όσον αφορά κώδικες συμπεριφοράς και άλλα εθελοντικά μέτρα που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις για την ανάληψη κοινωνικής ευθύνης, τα οποία παρουσιάστηκαν στο ευρωπαϊκό φόρουμ ενδιαφερομένων φορέων, αποτελούν μια καλή βάση για το σκοπό αυτό. Θα πρέπει όμως να προστεθούν και πρωτοβουλίες για τη δια βίου μάθηση. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής για την ανάληψη πρωτοβουλιών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και στην διαφάνεια των αρχών σχετικά με την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

⁽¹²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα: «Η εφαρμογή στην πράξη της οδηγίας 94/45/ΕΚ για τη θέσπιση μιας ευρωπαϊκής επιτροπής επιχείρησης και ορισμένες πτυχές που ενδεχομένως χρήζουν αναθεώρησης» ΕΕ C 10 της 14ης Ιανουαρίου 2004 – ο κύριος ΡΙΕΤΤΕ)

⁽¹³⁾ ETUC/UNICE/CEEP κοινή δήλωση της 7ης Δεκεμβρίου 2001

⁽¹⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με το θέμα «Ευρωπαϊκή διακυβέρνηση-σημα Λευκή Βίβλος 21η Μαρτίου 2002 (ΕΕ C 125 της 27ης Μαΐου 2002, σ.61 – Εισηγήτρια η κυρία Engelen-Kefer, Συνεισηγήτρια η κυρία ΠΑΡΗ)

4.3 Ευρωπαϊκή αγορά εργασίας

4.3.1 Στόχο της Επιτροπής αποτελεί η ανάληψη διαφόρων πρωτοβουλιών για την εξάλειψη των υφιστάμενων φραγμών στην διασυνοριακή κινητικότητα και την προώθηση της δημιουργίας μιας πραγματικής ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας. Μια από αυτές τις πρωτοβουλίες συνιστά η πρόταση οδηγίας για τη δυνατότητα μεταφοράς συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων από τα επαγγελματικά συστήματα συνταξιοδότησης. Η ΕΟΚΕ κρίνει ως απαραίτητη την ταχεία υποβολή αυτής της πρότασης, δεδομένου ότι δεν άρχισαν ακόμη διαπραγματεύσεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων λόγω διαφορετικών απόψεων σχετικά με το εύρος μιας τέτοιας ρύθμισης.

4.3.2 Περαιτέρω πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αφορά την παροχή ενός προαιρετικού πλαισίου για διακρατικές συλλογικές διαπραγματεύσεις, είτε στο επίπεδο της επιχείρησης είτε σε κλαδικό επίπεδο. Κατά την άποψη της Επιτροπής ένα τέτοιο πλαίσιο μπορεί να αξιοποιηθεί για τη ρύθμιση ζητημάτων όπως η οργάνωση της εργασίας, η απασχόληση, οι συνθήκες εργασίας και η κατάρτιση σε διασυνοριακή βάση, κατά την έννοια μιας σύμπραξης για την αλλαγή. Το πλαίσιο αυτό είναι προαιρετικό, από την άποψη ότι εναπόκειται στους κοινωνικούς εταίρους να αποφασίσουν εάν επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν αυτό το νομικό πλαίσιο ή όχι.

Όπως καταδεικνύει η πρακτική που εφαρμόζουν οι ευρωπαϊκές επιτροπές επιχείρησης, σε πλήθος περιπτώσεων οι κοινωνικοί εταίροι όχι μόνο αξιοποίησαν το δικαίωμά τους στην ενημέρωση και τη διαβούλευση, αλλά, επιπλέον, προχώρησαν στη σύναψη συμφωνιών σε εθελοντική βάση, ορισμένες εκ των οποίων αφορούν τα ανωτέρω αναφερόμενα ζητήματα. Παρόμοια παραδείγματα συμφωνιών υπάρχουν και στον τομέα του κοινωνικού διαλόγου σε κλαδικό επίπεδο.

Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το στόχο που εκφράζεται σε αυτήν την πρωτοβουλία να προωθηθεί ο κοινωνικός διάλογος στο επίπεδο της επιχείρησης ή σε κλαδικό επίπεδο, και παράλληλα να ληφθεί σε μεγαλύτερο βαθμό υπόψη απ' ό,τι συμβαίνει σήμερα, το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε διασυνοριακό επίπεδο και ότι οι εθελοντικές συμφωνίες έχουν αντιστοίχως διασυνοριακό αντίκτυπο. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να συζητήσει με τους ευρωπαϊκούς κοινωνικούς εταίρους σε όσο το δυνατόν πιο πρώιμο στάδιο για το περιεχόμενο της πρότασής της και να ζητήσει, αλλά και να λάβει υπόψη τη γνώμη τους σχετικά.

4.3.3 Όπως επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων συνιστά μια από τις θεμελιώδεις ελευθερίες στην Ευρώπη. Ως εκ τούτου, τα υφιστάμενα μέσα όπως η δικτυακή πύλη EURES (για την επαγγελματική κινητικότητα) και ο συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης των διακινούμενων εργαζομένων, πρέπει, σύμφωνα με την άποψη της ΕΟΚΕ επίσης, να βελτιώνονται διαρκώς. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ κρίνει ως σκόπιμη την πρόταση συγκρότησης ομάδας υψηλού επιπέδου το 2005 αντικείμενο της οποίας θα αποτελέσει η αξιολόγηση του αντίκτυπου της διεύρυνσης της ΕΕ στην κινητικότητα και της αποτελεσματικότητας των μεταβατικών περιόδων. Η Ομάδα αυτή θα υποβάλει το 2006 σχετική έκθεση. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι κοινωνικοί εταίροι και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις διαθέτουν εκτενή πείρα στον τομέα αυτό. Ως εκ τούτου, ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει μέριμνα για τη συμμετοχή εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων κατά τη σύνθεση της ομάδας εμπειρογνομώνων.

5. Μια αλληλέγγυα κοινωνία: ίσες ευκαιρίες για όλους

5.1 Σε αυτόν τον δεύτερο άξονα δράσης η Επιτροπή εξετάζει την ενίσχυση της ανταλλαγής εμπειριών σχετικά με τη μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, τις πολιτικές για την καταπολέμηση της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων καθώς και το ρόλο των κοινωνικών υπηρεσιών.

5.2 Η Επιτροπή επαναδιατυπώνει την πρότασή της σχετικά με τον εξορθολογισμό και την απλούστευση του συντονισμού στους τομείς της κοινωνικής ένταξης, των συντάξεων και της υγείας. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εξετάσει το ζήτημα αυτό σε προηγούμενη γνωμοδότησή της.⁽¹⁵⁾ Υπογραμμίζει ότι, κατά την άποψή της, κατά την εφαρμογή της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες του εκάστοτε ειδικού τομέα. Κατά τη γνώμη της, η ήδη εξαιρετικά εξελιγμένη ανοιχτή μέθοδος συντονισμού στον τομέα της κοινωνικής ενσωμάτωσης πρέπει να συνεχιστεί μέσω εθνικών σχεδίων δράσης και εκθέσεων σε διετή βάση. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτό είναι καθοριστικής σημασίας και επειδή δεν έχει περιοριστεί η έκταση της φτώχειας σε αξιοσημείωτο βαθμό, παρά τις κοινές προσπάθειες που έχουν καταβληθεί μέχρι σήμερα. Περίπου το 15 % του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης ζει στο όριο της φτώχειας· σε ορισμένα κράτη μέλη μάλιστα, το ποσοστό αυτό υπερβαίνει το 20 %. Καθοριστικό αίτιο αποτελεί η μεγάλη ανεργία, η οποία πλήττει ιδιαίτερα τις πολυμελείς και τις μονογονικές οικογένειες.⁽¹⁶⁾ Αλλά και η απασχόληση δεν προστατεύει από τη φτώχεια, όπως αποδεικνύει ο αυξανόμενος αριθμός φτωχών εργαζομένων.⁽¹⁷⁾ Χρειάζεται για αυτό να καταβληθούν εντατικότερες προσπάθειες για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

5.3 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή επιθυμεί να συνεχίσει το διάλογο σχετικά με τις εθνικές μεταρρυθμίσεις για το ελάχιστο εισόδημα και να ξεκινήσει σχετικές διαβουλεύσεις το 2005. Η ΕΟΚΕ διερωτάται που διεξήχθη αυτή η συζήτηση και ποιος συμμετείχε σε αυτήν. Πιστεύει ότι αποτελεί καθήκον των κρατών μελών να εξασφαλίζουν σε κάθε πολίτη που έχει ανάγκη, την παροχή κοινωνικής στήριξης υπό την μορφή ελάχιστου εισοδήματος, το οποίο να τους διασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση. Από τις διατυπώσεις της Επιτροπής δεν καθίσταται σαφές ποιος θα είναι ο στόχος αυτής της συζήτησης σχετικά με το εθνικό ελάχιστο εισόδημα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ομοίως, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να θέσει το ερώτημα μήπως θα ήταν πιο σκόπιμο, λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των προβλημάτων, να ανακηρυχθεί το Ευρωπαϊκό Έτος για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού νωρίτερα από το 2010.

5.4 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και την καταπολέμηση των διακρίσεων γενικά. Η Επιτροπή θα υποβάλει το 2005 ανακοίνωση στην οποία θα διατυπώνει την πολιτική της προσέγγισης και θα εξετάζει τη σκοπιμότητα ανάληψης πρωτοβουλιών για τη συμπλήρωση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου.

⁽¹⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών "Ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της στρατηγικής της Λισσαβώνας: Εξορθολογισμός του ανοικτού συντονισμού στον τομέα της κοινωνικής προστασίας» (ΕΕ C 32 της 5^{ης} Φεβρουαρίου 2004 – Εισηγητής: ο κύριος BEIRNAERT)

⁽¹⁶⁾ Κοινή έκθεση για την κοινωνική ένταξη, 2004 Μάιος 2004

⁽¹⁷⁾ Βλέπε σχετικά την έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου για το μέλλον της κοινωνικής πολιτικής στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση, Μάιος 2004.

Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι σε πολλά κράτη μέλη οι οδηγίες σχετικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων μεταφέρθηκαν μόλις πρόσφατα στο εθνικό δίκαιο, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις η μεταφορά συνεχίζεται ακόμη. Ως εκ τούτου, κρίνει σκόπιμη την υποβολή έκθεσης σχετικά με την πρόοδο της μεταφοράς αυτών των οδηγιών και, στη βάση αυτή, την υποβολή προτάσεων για περαιτέρω πολιτικά μέτρα.

Η ΕΟΚΕ εκφράζει την υποστήριξή της για τα εξαγγελθέντα μέτρα στον τομέα της ισότητας ανδρών και γυναικών, ειδικότερα την ίδρυση Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων και τη νέα μορφή του σχεδίου δράσης «ίσες ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρία».

5.5 Περαιτέρω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτιμάει να υποβάλει το 2005 ανακοίνωση σχετικά με το ρόλο και τη λειτουργία των κοινωνικών υπηρεσιών. Η ΕΟΚΕ επικροτεί αυτό το σχέδιο ιδιαίτερα επειδή προσδοκά η εν λόγω ανακοίνωση να επιδράσει αναδρομικά στη διαμάχη σχετικά με την οδηγία για τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά και να συμβάλλει στην διασαφήνιση της κατάστασης. Στο λευκό βιβλίο της σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη υπογραμμίσει την ιδιαιτερότητα των κοινωνικών υπηρεσιών, η οποία συνίστανται κυρίως στο κοινό όφελος που προσφέρουν αλλά και στην εξατομικευμένη τους φύση. Οι κοινωνικές υπηρεσίες, ανεξαρτήτως εάν παρέχονται από δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα, διαφέρουν ριζικά από τις υπόλοιπες υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά διότι βασίζονται στην αρχή της αλληλεγγύης, είναι προσαρμοσμένες στις ατομικές ανάγκες των δικαιούχων και συμβάλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, εξασφαλίζοντας στους πολίτες το θεμελιώδες δικαίωμά τους στην κοινωνική προστασία. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες και κυρίως οι υπηρεσίες στον τομέα της δημόσιας υγείας, πρέπει κατά βάση να αντιμετωπίζονται διαφορετικά από ό,τι οι αμιγώς εμπορικές υπηρεσίες.

5.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν ξετάζει τη σημασία των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος για την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εξετάσει το ζήτημα αυτό στη γνωμοδότησή της για την ενδιάμεση επανεξέταση της ατζέντας κοινωνικής πολιτικής και έχει επισημάνει τα εξής: «Η συμβολή των μη κερδοσκοπικών κοινωνικών υπηρεσιών στην απασχόληση και την κοινωνική πρόνοια αναγνωρίζεται και αξιοποιείται ολοένα και περισσότερο, με σημαντικά αποτελέσματα ως προς την προαγωγή και την προστασία των μειονεκτούντων ατόμων, σε αντιστοιχία με τις ανάγκες στους τομείς της παιδείας, της κοινωνικής πρόνοιας, της υγειονομικής περίθαλψης, της στήριξης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και μείωσης των κοινωνικών ανισοτήτων. Οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις συμβάλλουν στην αναγνώριση και στο σαφή προσδιορισμό των κοινωνικών αναγκών που προκύπτουν κυρίως από τις πιο μειονεκτικές ομάδες του πληθυσμού· πραγματοποιούν επενδύσεις με στόχο την αποκατάσταση των πληγέντων κοινωνικών ιστών που έχουν ανάγκη από νέους θετικούς δεσμούς· κινητοποιούν την αλληλεγγύη των πολιτών και την κοινωνική συμμετοχή ως απαραίτητη προϋπόθεση για να προωθηθεί ο δημοκρατικός βίος και στις πιο μειονεκτικές περιοχές». ⁽¹⁸⁾

6. Συμπεράσματα

6.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανακοίνωση της Επιτροπής για την Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής, η οποία συμβάλλει, κατά την άποψη

της, στην προβολή της σημασίας της κοινωνικής πολιτικής για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας. Πιστεύει, ωστόσο, ότι, παρά τη στρατηγική προσέγγιση που περιλαμβάνει, δεν ανταποκρίνεται πλήρως στις ειδικές προσδοκίες που συνδέονται με την ενδιάμεση αναθεώρηση της στρατηγικής της Λισσαβώνας. Ενώ στην προηγούμενη ατζέντα κοινωνικής πολιτικής η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε ως γνώμονα το ρόλο της κοινωνικής πολιτικής ως παραγωγικού παράγοντα, στη νέα της πρόταση αυτό δεν εφαρμόζεται. Η ΕΟΚΕ έχει, ωστόσο, την άποψη ότι η κοινωνική πολιτική δεν θα πρέπει να έχει δευτερεύουσα σημασία σε σχέση με την οικονομική πολιτική αλλά ότι θα πρέπει να κατέχει ισοδύναμη θέση. Η προώθηση της κοινωνικής συνοχής και η οικοδόμηση ενός ενεργού κράτους πρόνοιας συγκαταλέγονται μεταξύ των στόχων της στρατηγικής της Λισσαβώνας, η οποία θεσπίστηκε στην ευρωπαϊκή σύνοδο κορυφής τον Μάρτιο του 2000, στον ίδιο βαθμό όπως η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Το υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου και συμβάλλει καθοριστικά στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής.

6.2 Σε αντίθεση προς την συχνά επικρατούσα άποψη ότι οι υψηλές κοινωνικές δαπάνες συνιστούν εμπόδιο στην επίτευξη των στόχων της οικονομικής πολιτικής, εμπειρικά δεδομένα διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών στοιχειοθετούν ακριβώς το αντίθετο. Στην έκθεσή της, η ομάδα εμπειρογνομόνων «το μέλλον της κοινωνικής πολιτικής» εφιστά την προσοχή στο ζήτημα αυτό. Σύμφωνα με μελέτη του ευρωπαϊκού κέντρου πολιτικής που διεξήχθη το 2004, η Σουηδία, η Δανία, η Αυστρία, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες, παρουσιάζουν τόσο υψηλές οικονομικές επιδόσεις όσο και ένα υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας. Οι χώρες που καταλαμβάνουν τις υψηλότερες θέσεις στον τομέα της ανταγωνιστικότητας βάσει της ιεραρχικής κατάταξης του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, πραγματοποιούν ταυτοχρόνως υψηλές επενδύσεις στην κοινωνική πολιτική και τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, ενώ παρουσιάζουν συγχρόνως υψηλό ποσοστό απασχόλησης και χαμηλό ποσοστό φτώχειας, αν δεν συνυπολογιστούν οι κοινωνικές παροχές σε χρήμα. ⁽¹⁹⁾

6.3 Η ΕΟΚΕ προβληματίζεται για το γεγονός ότι στη νέα Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής περιλαμβάνονται λιγότερες συγκεκριμένες δράσεις εν συγκρίσει με τις προηγούμενες εκδόσεις της. Τούτο καθιστά δύσκολη την αξιολόγησή της, διότι δεν είναι πάντα σαφής ο πολιτικός προσανατολισμός των προτεινόμενων δράσεων. Αυτό ισχύει κατά κύριο λόγο για την κοινωνική νομοθεσία, τομέα στον οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή περιορίζεται στην αναθεώρηση ισχυουσών οδηγιών χωρίς να προχωρεί στην υποβολή νέων προτάσεων. Η ΕΟΚΕ ζητεί γι αυτό να συμπληρωθεί το βασικό πλαίσιο με συγκεκριμένα μέτρα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη σύνδεση αυτής της νέας Ατζέντας κοινωνικής πολιτικής με ένα πρόγραμμα δράσης για τα επόμενα πέντε έτη. Στο πλαίσιο αυτό κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να αποτελέσουν τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα που ορίζονται στο μελλοντικό Σύνταγμα της ΕΕ. Με βάση αυτές, το πρόγραμμα δράσης στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής πρέπει να περιλαμβάνει προτάσεις για την επανεξέταση ισχυουσών οδηγιών καθώς και νέες προτάσεις οδηγιών. Ταυτόχρονα πρέπει να εντάσσονται σε αυτό οι προγραμματισμένες συζητήσεις και οι δράσεις συντονισμού για την περαιτέρω ανάπτυξη της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, βασική προτεραιότητα στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αναθεώρησης της στρατηγικής της Λισσαβώνας πρέπει να αποτελέσει η προβολή της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής και του παραγωγικού της ρόλου για την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

⁽¹⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: Ενδιάμεση επανεξέταση της ατζέντας κοινωνικής πολιτικής – ΕΕ ΕΕ C 80 της 30ής Μαρτίου 2004(σημείο 3.3.7 και 3.3.7). – Εισηγητής: ο κ. JAHIER

⁽¹⁹⁾ Βλέπε σχετικά την έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου για το μέλλον της κοινωνικής πολιτικής στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση, Μάιος 2004, σ. 61.

6.4 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να αναφερθεί στο θέμα της χρηματοδότησης της κοινωνικής πολιτικής. Παρότι η Επιτροπή επεσήμανε ήδη με την κατάθεση των δημοσιονομικών προοπτικών ότι η διάρθρωση και οι πιστώσεις του μελλοντικού προϋπολογισμού της ΕΕ πρέπει να αντανakλούν και να προάγουν τη στρατηγική της Λισσαβόνας, υπάρχουν φόβοι ότι η πρόταση δεν θα είναι ανάλογη των προσδοκιών αυτών.

6.5 Είναι αλήθεια ότι στο επί μέρους κεφάλαιο των δημοσιονομικών προοπτικών «ανταγωνιστικότητα για οικονομική μεγέθυνση και απασχόληση»⁽²⁰⁾ τα κονδύλια είναι αυξημένα. Ωστόσο, η αύξηση αυτή αναφέρεται κυρίως σε μέτρα υπέρ της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας. Μια σύγκριση των τρεχουσών δαπανών στους τομείς της κοινωνικής πολιτικής και της

πολιτικής απασχόλησης δείχνει ότι δεν προβλέπεται πραγματική αύξηση των δαπανών για τη μελλοντική κοινωνική πολιτική. Στην ουσία, η Επιτροπή προτείνει για την προκειμένη περίπτωση να παραμείνει ο προϋπολογισμός αναλλοίωτος.

6.6 Για το σημείο αυτό, η ΕΟΚΕ έχει δηλώσει με σαφήνεια — εκτός άλλων, στη γνωμοδότηση της για το πρόγραμμα-πλαίσιο PROGRESS⁽²¹⁾ — ότι δεν κατανοεί τον στόχο της «δημοσιονομικής ουδετερότητας» στο χώρο της απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής, ιδιαίτερος μετά τον απογοητευτικό ενδιάμεσο απολογισμό της Λισσαβόνας. Για το λόγο αυτό, ζητά να αυξηθούν και οι πόροι που προτείνονται για την κοινωνική πολιτική ανάλογα με τα υπόλοιπα μέτρα που θεσπίζονται στα πλαίσια του τίτλου Ανάπτυξη και Απασχόληση.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁰⁾ COM (2004) 101 τελικό/2, της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2004

⁽²¹⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος για την απασχόληση και την κοινωνική αλληλεγγύη – PROGRESS» COM (2004) 488 τελικό, της 6^{ης} Απριλίου 2005, CESE 386/2005

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Μία ενισχυμένη εταιρική σχέση για τις υπεραπομακρυσμένες περιφέρειες»

COM(2004) 343 τελικό

(2005/C 294/05)

Στις 27 Μαΐου 2004 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Μία ενισχυμένη εταιρική σχέση για τις υπεραπομακρυσμένες περιφέρειες».

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Ιουνίου 2005 με βάση εισηγητική έκθεση της κας LÓPEZ ALMENDÁRIZ.

Κατά την 419 σύνοδο ολομέλειας, της 13ης και 14ης Ιουλίου 2005 (συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου 2005) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 62 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 8 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ανταποκρινόμενη στο αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Σεβίλλης, του Ιουνίου του 2002, να παρουσιάσει μια σφαιρική και συνεκτική προσέγγιση των ιδιαίτερων των περιφερειών αυτών καθώς και των μέσων αντιμετώπισής τους, υιοθέτησε, στις 26 Μαΐου 2004, Ανακοίνωση με τίτλο «Μία ενισχυμένη εταιρική σχέση για τις υπεραπομακρυσμένες περιφέρειες»⁽¹⁾.

1.2 Το εν λόγω αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, στις παραμονές της διεύρυνσης της ΕΕ και στα πλαίσια των παγκόσμιων εξελίξεων, αντιπροσωπεύει αποφασιστική πρωτοβουλία για τον καθορισμό μιας σφαιρικής στρατηγικής για την ανάπτυξη των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών (ΕΑΠ), η οποία στηρίζεται στην εμβάδυνση του άρθρου 299.2 της Συνθήκης.

1.3 Ακριβώς πριν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης, στις 29 Μαΐου 2002, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή είχε υιοθετήσει τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας «Στρατηγική για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης»⁽²⁾, όπου προτεινόταν η ανάπτυξη μιας σφαιρικής στρατηγικής για τις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες, με τον προσδιορισμό αρχών, στόχων, διαδεδειγμένων μέσων καθώς και χρονοδιαγράμματος για τα προς υιοθέτηση μέτρα.

1.4 Με στόχο την αναθέρμανση μιας σφαιρικής και συνεκτικής πολιτικής για τις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες, οι περιφερειακές κυβερνήσεις και τα κράτη τους υπέβαλαν, τον Ιούνιο του 2003, αντίστοιχα υπομνήματα, όπου τονιζόταν η σημασία της ιδιαιτερότητας που παρουσιάζουν οι εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες σε σύγκριση με τις λοιπές περιφέρειες της Ευρώπης.

1.5 Η συνταγματική συνθήκη επιβεβαιώνει για μία ακόμη φορά την ειδική νομική αναγνώριση των εξόχως απόκεντρων περιοχών, στα άρθρα III-424 και IV-440.2 και προσθέτει στους στόχους της οικονομικής και της κοινωνικής συνοχής, έναν νέο στόχο εδαφικής συνοχής.

⁽¹⁾ Έγγραφο COM(2004) 343 τελικό.

⁽²⁾ ΕΕ C 221 της 17/09/2002, σ. 10, εισηγήτρια: η κα López Almen-dariz.

2. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

2.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει μια ενισχυμένη εταιρική σχέση με τις άκρως απόκεντρες περιφέρειες της Ένωσης. Η νέα στρατηγική εντάσσεται στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2007-2013. Η ανακοίνωση περιλαμβάνει τρεις άξονες προτεραιότητας:

— **Ανταγωνιστικότητα:** βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΑΑΠ μέσω της δημιουργίας και της ανάπτυξης οικονομικού κλίματος που θα ευνοεί την εγκατάσταση επιχειρήσεων.

— **Προσβασιμότητα:** ένταση των προσπαθειών συνοχής προς όφελος των άκρως απόκεντρων περιφερειών, έτσι ώστε να περιοριστούν τα προβλήματα τα σχετικά με τον απόκεντρο χαρακτήρα τους, όπως είναι η διάσπαρτη φύση νήσων αρχιπελάγους ή η απομόνωση περιφερειών με δυσχερή πρόσβαση. Πράγματι, ο περιορισμός των μειονεκτημάτων και του υπερβολικού κόστους παραγωγής στις άκρως απόκεντρες περιφέρειες αποτελεί μια από τις βασικές προτεραιότητες της δράσης της Ένωσης για τις εν λόγω περιφέρειες.

— **Περιφερειακή ένταξη:** οι άκρως απόκεντρες περιφέρειες και οι γειτονικές τρίτες χώρες αναπτύσσονται σε κοινό περιφερειακό περιβάλλον και συνεπώς κατάλληλο για την ανάπτυξη των μεταξύ τους συναλλαγών προϊόντων και υπηρεσιών. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η ενσωμάτωση των ΑΑΠ στο γειτονικό τους γεωγραφικό περιβάλλον.

2.2. Η Επιτροπή προτείνει δύο ειδικές λύσεις που έχουν ως στόχο να επιτρέψουν στις άκρως απόκεντρες περιφέρειες να αναπτύξουν το πλήρες δυναμικό τους:

— **Το ειδικό πρόγραμμα αντιστάθμισης των μειονεκτημάτων:** το πρόγραμμα αυτό θα χρηματοδοτηθεί από το ΕΤΠΑ για την περίοδο 2007-2013. Θα επικεντρωθεί στον περιορισμό των ειδικών μειονεκτημάτων που επηρεάζουν την οικονομία των άκρως απόκεντρων περιφερειών και που απαριθμούνται στο πλαίσιο του άρθρου 299 § 2 της συνθήκης ΕΚ: η μεγάλη απόσταση, ο νησιωτικός τους χαρακτήρας, η μικρή έκταση, η δύσκολη μορφολογία και κλίμα και η οικονομική εξάρτηση όσον αφορά ένα μικρό αριθμό προϊόντων.

— Το σχέδιο δράσης για την ευρύτερη γειτνίαση: ο προς επίτευξη στόχος είναι η διεύρυνση της φυσικής σφαιρας επιρροής των άκρως απόκεντρων περιφερειών από κοινωνικο-οικονομική άποψη (συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης ζητημάτων σχετικών με μετακινήσεις πληθυσμών), καθώς και από πολιτιστική άποψη. Θα πρέπει να μειωθούν τα εμπόδια που περιορίζουν τις δυνατότητες συναλλαγών με τη γεωγραφική περιοχή των εν λόγω περιφερειών, που είναι ιδιαίτερα απομακρυσμένες από την ευρωπαϊκή ήπειρο, αλλά πολύ κοντά σε περιφερειακές αγορές της Καραϊβικής, της Αμερικής και της Αφρικής. Το σχέδιο δράσης για την ευρύτερη γειτνίαση περιλαμβάνει μέτρα όχι μόνο στον εμπορικό και τον τελωνειακό τομέα, αλλά και στον τομέα της διεθνικής και διασυνοριακής συνεργασίας.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι το σχέδιο συνταγματικής συνθήκης, στα άρθρα του III-424 και IV-440.2, επιβεβαιώνει εκ νέου την ειδική νομική αναγνώριση των ΕΑΠ στην υψηλότερη νομοθετική βαθμίδα, καθώς αναγνωρίζει την ιδιαιτερότητά τους και παρέχει τα αναγκαία νομοθετικά και ρυθμιστικά μέσα ώστε οι διατάξεις αυτές να αξιοποιούνται ως οριζόντια μέσα για την προσαρμογή των κοινών πολιτικών στις περιφέρειες αυτές.

3.2. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση την ικανότητα της Ένωσης να ανταποκρίνεται στις ειδικές περιφερειακές ανάγκες, και ειδικότερα την αναγνώριση της ιδιαιτερότητας των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών στους κόλπους της Ένωσης και τη διαφορά που τις διακρίνει από άλλα εδάφη με γεωγραφικά ή δημογραφικά μειονεκτήματα.

3.3. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντιμετώπισε ευνοϊκά τη σύστασή της, που διατυπώνεται στη γνωμοδότηση «Στρατηγική για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης», να ενισχυθεί η διυπηρεσιακή ομάδα ΕΑΠ με την παροχή περισσότερων ανθρώπινων πόρων, μέσω της δημιουργίας ειδικής μονάδας, στη Γενική Διεύθυνση «Περιφερειακή πολιτική» και ελπίζει ότι τούτο δεν θα δυσχαιράνει τη λειτουργία του διυπηρεσιακού συντονισμού.

3.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει ικανοποίηση για το γεγονός ότι, στην Ανακοίνωση της Επιτροπής για μία ενισχυμένη εταιρική σχέση για τις υπεραπομακρυσμένες περιφέρειες, αναγνωρίζεται ότι το ειδικό καθεστώς για τις εξόχως αποκεντρωμένες περιφέρειες βασίζεται στις αρχές της ισότητας και της αναλογικότητας. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται δυνατό να αντιμετωπίζεται με διαφορετικό τρόπο η διαφοροποιημένη κατάσταση των περιφερειών αυτών, έτσι ώστε να παρέχονται στους ευρωπαίους πολίτες που διαμένουν σε αυτές οι ίδιες ευκαιρίες όπως και στους άλλους ευρωπαίους πολίτες.

3.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή αναγνώρισε ότι τα προβλήματα των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών συνεπάγονται πρόσθετες δαπάνες ενεργειακού εφοδιασμού γενικά και, κυρίως, σε γεωργικά προϊόντα που προορίζονται για τοπική κατανάλωση, που συνδέονται, μεταξύ άλλων, με τις ακόλουθες δυσχέρειες:

- περιορισμένο μέγεθος των αγορών·
- απομόνωση σε σχέση με τις κυριότερες αγορές·

— έλλειμμα οικονομικών κλίμακας στην παραγωγή και αναγκαιότητα να διαθέτουν οι επιχειρήσεις σημαντικά αποθέματα·

— περιορισμένη διάρκεια της απόσβεσης των αγαθών, πράγμα που σημαίνει ότι είναι αναγκαίο να τηρούνται ενισχυμένοι κανόνες ασφαλείας στους εξοπλισμούς ή να αντικαθίστανται με μεγαλύτερη συχνότητα (δυσχέρειες που συνδέονται με το κλίμα και τη μορφολογία του εδάφους)·

— προβλήματα δυσανάλογων μέσων παραγωγής, που προέρχονται από την τεχνολογική οργάνωση της παραγωγής και της διανομής·

— έλλειμμα σε ό,τι αφορά τη διαθεσιμότητα ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, που συνδέεται με την περιορισμένη αγορά εργασίας και τη δυσκολία πρόσβασης στην αγορά εργασίας της ευρωπαϊκής ηπείρου·

— πρόσθετο κόστος του ενεργειακού εφοδιασμού, σε γεωργικά προϊόντα που προορίζονται για τοπική κατανάλωση·

— ελλείμματα σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στις συνδέσεις υψηλής ταχύτητας και στα δίκτυα τηλεπικοινωνιών καθώς και πρόσθετο κόστος των υπηρεσιών ηλεκτρονικής επικοινωνίας·

— δυσκολία να οργανωθεί η προώθηση των προϊόντων τοπικής παραγωγής εκτός της περιφέρειας·

— εμπόδια που συνδέονται με την τήρηση των περιβαλλοντικών κανόνων·

— διπλός νησιωτικός χαρακτήρας με την έννοια του εδαφικού κατακερματισμού ορισμένων ΕΑΠ που αποτελούνται από διάφορα νησιά.

3.6. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ως προς το ότι ενδεικνύται να ενταχθούν οι εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες στη στρατηγική της Λισσαβώνας και του Γκότεμποργκ, προκειμένου να ενισχυθεί η απασχόληση, οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις και η κοινωνική συνοχή, και για το λόγο αυτό τάσσεται υπέρ του να αξιοποιηθεί το δυναμικό τους στον τομέα της κοινωνίας της γνώσης.

3.7. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο δυναμισμός του τουριστικού κλάδου παρέχει προστιθέμενη αξία η οποία συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών στις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες. Ωστόσο, αυτό δεν πρέπει να ενθαρρύνει την υπέρμετρη ανάπτυξη του κλάδου αυτού, η οποία διαταράσσει την ισορροπία και έχει αρνητική επίδραση στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα των περιφερειών αυτών.

4. Ειδικές παρατηρήσεις για την Ανακοίνωση της Επιτροπής

4.1. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι στην Ανακοίνωση της Επιτροπής περιελήφθησαν πολλές από τις συστάσεις που διατύπωνε στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της^(*) και εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι άλλες συστάσεις δεν ελήφθησαν δεόντως υπόψη.

(*) Ε.Ε. αριθ. C 221, 17/09/2002

4.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, στα πλαίσια της κοινής θέσης των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών και των αντίστοιχων κρατών τους σχετικά με την πλαισίωση των περιφερειών αυτών στη μελλοντική πολιτική για τη συνοχή, προτείνεται η αυτόματη επιλεξιμότητα για τον πρώην στόχο 1 (σήμερα στόχο σύγκλισης) ως ο καλύτερος τρόπος για να αντιμετωπιστεί η ειδική κατάσταση των περιφερειών αυτών, δεδομένου ότι έτσι θα διασφαλίζεται η ενιαία αντιμετώπιση των εν λόγω περιφερειών και οι δημοσιονομικοί πόροι που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των μόνιμων περιορισμών τους.

4.3. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η Επιτροπή επέλεξε μια εναλλακτική πρόταση, η οποία συνδυάζει την εφαρμογή στις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες του γενικού πλαισίου της πολιτικής για τη συνοχή με τη δημιουργία δύο ειδικών μέσων: ενός προγράμματος αντιστάθμισης των ειδικών μειονεκτημάτων των ΕΑΠ και ενός σχεδίου δράσης για την ευρύτερη γειτνίαση.

4.4. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει την απουσία ρητής αναφοράς στη νομική εμβέλεια του νέου άρθρου III-424 (*) του σχεδίου συνταγματικής συνθήκης της Ένωσης.

4.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι, στη στρατηγική που χάραξε η Επιτροπή για τις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες, αποδίδεται κεντρικός και σχεδόν αποκλειστικός ρόλος στην πολιτική για τη συνοχή, ενώ απουσιάζουν σχεδόν εξ ολοκλήρου προβλέψεις για τα λοιπά τομεακά πεδία.

4.6. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι η πρόοδος που έχει σημειωθεί ως προς τον χαρακτηρισμό των περιφερειών αυτών και ως προς τη διαπίστωση της ακαταλληλότητας ορισμένων τομεακών πολιτικών θα μετουσιωθεί σε μια οριζόντια στρατηγική για τις περιφέρειες αυτές που να λαμβάνει υπόψη την ύπαρξη μιας ιδιαίτερης και διαφορετικής πραγματικότητας εντός της κοινοτικής επικράτειας.

4.7. Η ΕΟΚΕ φρονεί, ως εκ τούτου, ότι η ελλιπής προσοχή που δίδεται στην παρέμβαση των λοιπών κοινοτικών πολιτικών δεν επιτρέπει να γίνεται λόγος για μια πραγματική σφαιρική και συνεκτική στρατηγική υπέρ των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών, υπό την έννοια της εντολής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Σεβίλλης.

(*) «Άρθρο III-424: Λαμβάνοντας υπόψη τη διαρθρωτική οικονομική και κοινωνική κατάσταση των υπερπόντιων γαλλικών διαμερισμάτων, των Αζόρων, της Μαδέρας και των Καναρίων Νήσων, η οποία επιδεινώνεται από τη μεγάλη απόσταση, τον νησιωτικό τους χαρακτήρα, τη μικρή έκταση, τη δύσκολη μορφολογία και κλίμα, και την οικονομική εξάρτηση από μικρό αριθμό προϊόντων, που αποτελούν προβλήματα μόνιμα και σωρευτικά τα οποία αναχαιτίζουν σημαντικά την ανάπτυξή τους, το Συμβούλιο των Υπουργών, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς και αποφάσεις που αποσκοπούν ιδίως στον καθορισμό των προϋποθέσεων εφαρμογής του Συντάγματος στις περιοχές αυτές, συμπεριλαμβανομένων των κοινών πολιτικών. Αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα μέτρα που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο αφορούν ιδίως την τελωνειακή και εμπορική πολιτική, τη φορολογική πολιτική, τις ελεύθερες ζώνες, τη γεωργική και την αλιευτική πολιτική, τους όρους προμήθειας πρώτων υλών και βασικών καταναλωτικών αγαθών, τις κρατικές ενισχύσεις και τις προϋποθέσεις πρόσβασης στα διαρθρωτικά ταμεία και στα οριζόντια προγράμματα της Ένωσης. Το Συμβούλιο των Υπουργών θεσπίζει τα μέτρα που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τους περιορισμούς των εξόχως απόκεντρων περιοχών, χωρίς ωστόσο να υπονομεύεται η ακεραιότητα και η συνοχή της έννομης τάξης της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της εσωτερικής αγοράς και των κοινών πολιτικών.»

4.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για την εν λόγω έλλειψη περιεχομένου, ειδικότερα δε στο κεφάλαιο της αγροτικής πολιτικής, δεδομένου ότι δεν προτείνεται αντιμετώπιση για πολλά από τα ζητήματα που τίθενται στις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες και τα οποία απαιτούν την ταχεία εξεύρεση λύσεων.

4.9. Ομοίως, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για την απουσία διατάξεων σχετικών με την πολιτική για τη μετανάστευση οι οποίες να αποβλέπουν στην επίλυση των οξέων προβλημάτων που ορισμένες από τις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες καλούνται διαρκώς να αντιμετωπίσουν, και ζητά να ληφθεί υπόψη η ιδιαιτερότητα των ΕΑΠ στη μελλοντική πολιτική για τη μετανάστευση.

4.10. Η ΕΟΚΕ εκφράζει επιφυλάξεις για το κατά πόσον είναι αρμόζον και σκόπιμο να εφαρμόζονται στις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες τα γενικά κριτήρια επιλεξιμότητας της πολιτικής για τη συνοχή και φρονεί ότι οι εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες παρουσιάζουν έλλειμμα βασικών υποδομών και δεν διαθέτουν τις αναγκαίες προϋποθέσεις ανταγωνιστικότητας προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβώνας και του Γκότεμπουργκ .

4.11. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η στρατηγική που προτείνει η Επιτροπή για τις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε δύο ειδικά μέσα: το πρόγραμμα αντιστάθμισης των μόνιμων περιορισμών και το σχέδιο δράσης για την ευρύτερη γειτνίαση (?).

4.12. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι, στα πλαίσια του νέου στόχου 3 του ΕΤΠΑ «Ευρωπαϊκή τοπική συνεργασία», οι ΕΑΠ είναι επιλέξιμες, όχι μόνο για τη διεθνική συνεργασία, αλλά και για τη διασυνοριακή συνεργασία, καθόσον φρονεί ότι αυτό είναι καθοριστικό προκειμένου οι περιφέρειες αυτές να μπορέσουν να ενταχθούν στο αντίστοιχο γεωγραφικό τους περιβάλλον.

5. Συστάσεις

5.1. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να αναπτύξει μια σφαιρική στρατηγική για τις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες, παρέχοντάς τους τα αναγκαία μέσα για να την εφαρμόσουν και τηρώντας τις δεσμεύσεις που ανέλαβε στην έκθεσή της του Μαρτίου του 2000 και εκείνες που διατυπώνονται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου της Σεβίλλης του Ιουνίου του 2002. Προς τούτο, πρέπει να γίνει σαφές ότι το σημερινό άρθρο 299.2 της Συνθήκης, μελλοντικό άρθρο III-424 του Συντάγματος, αποτελεί την ενιαία και κοινή νομική βάση για όλα τα μέτρα που προορίζονται για τις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες, είτε αυτά συνιστούν παρεκκλίσεις από την ίδια τη συνθήκη, είτε προϋποθέτουν τροποποιήσεις ή προσαρμογές του παράγωγου δικαίου.

5.2. Για όλους αυτούς τους λόγους, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι αναγκαίο και σκόπιμο να διατυπώσει ορισμένες συστάσεις. Καλεί, λοιπόν, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

(?) Βλ. υποσημείωση αριθ. 1.

5.2.1. Να εξετάσει τη δυνατότητα να μην εφαρμοστούν στις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες τα γενικά κριτήρια επιλεξιμότητας της πολιτικής συνοχής, ως την πλέον κατάλληλη λύση για να αντιμετωπίζονται τα μόνιμα μειονεκτήματά τους, με παράλληλη διατήρηση της ενιαίας μεταχείρισης.

5.2.2. Να διαθέσει επαρκείς οικονομικούς πόρους στα δύο ειδικά μέσα που προτείνει, ώστε να μπορέσουν να καλυφθούν οι ανάγκες και τα προβλήματα όλων των υπεραπομακρυσμένων περιοχών.

5.2.3. Να μην φεισθεί προσπάθειών ούτε και πόρων, προκειμένου να δώσει περιεχόμενο στο σχέδιο δράσης για την ευρύτερη γειτνίαση μέσω του αποτελεσματικού και συνεκτικού συντονισμού με την πολιτική ανάπτυξης της ΕΕ, και ειδικότερα με τις διατάξεις της Συμφωνίας του Κοτονού, με το Πρόγραμμα MEDA (Νότια Μεσόγειος και Μέση Ανατολή) και ALA (Λατινική Αμερική και Ασία), καθώς και με άλλα κοινοτικά προγράμματα και δράσεις που ενδέχεται να δρομολογηθούν μελλοντικά με διάφορες περιοχές του κόσμου.

5.2.4. Να διαφυλάξει τα συμφέροντα των κοινοτικών παραγωγών, ενόψει της λίαν προσεχούς μεταβολής του καθεστώτος της ΚΟΑ της μπανάνας, βελτιώνοντας τη σημερινή ισορροπία της αγοράς προκειμένου να συμβιβάζει την πρόσβαση των παραγωγών των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών στην κοινοτική και παγκόσμια αγορά με τη διατήρηση του εισοδήματος των κοινοτικών παραγωγών, μέσω του προσδιορισμού του κατάλληλου δασμολογίου σε επίπεδα επαρκώς υψηλά ώστε να διασφαλίζεται το μέλλον της κοινοτικής μπανάνας.

5.2.5. Να λάβει υπόψη τα τελικά αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων στα πλαίσια του ΠΟΕ κατά τον καθορισμό του ύψους του ενιαίου δασμολογίου, ούτως ώστε να προτείνει, σε περίπτωση ανάγκης, τα κατάλληλα μέτρα για την εξασφάλιση της απασχόλησης και των εισοδημάτων των παραγωγών του κοινοτικού τομέα της μπανάνας. Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να συνίστανται σε βελτίωση των μηχανισμών του συστήματος εσωτερικής στήριξης.

5.2.6. Να σεβαστεί, στα πλαίσια της τροποποίησης των Προγραμμάτων POSEI του αγροτικού τομέα, το δυναμικό των μέσων εκείνων τα οποία δεν έφτασαν στο μέγιστο επίπεδο αξιοποίησης, κυρίως λόγω του πρόσφατου χαρακτήρα ορισμένων από τα μέτρα προς τούτο, θα πρέπει να τηρηθούν τα θεσπισθέντα ανώτατα όρια, και να παρασχεθούν στα προγράμματα αυτά επαρκή οικονομικά μέσα προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους που έχουν οριστεί.

5.2.7. Να λάβει υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών στα πλαίσια της πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη, πράγμα που περιλαμβάνει: την κατάργηση διατάξεων που περιορίζουν ή εμποδίζουν την πρόσβαση στις διαρθρωτικές ενισχύσεις, την αντιστάθμιση του πρόσθετου κόστους για γεωργούς και κτηνοτρόφους, τον προσδιορισμό επιπέδων για τις ενισχύσεις που να συμβιβάζονται με τις απαιτήσεις των περιφερειών αυτών και τη διεύρυνση της κοινοτικής κάλυψης για συνοδευτικά μέτρα, μεταξύ άλλων στους εξής τομείς: ειδικά συστήματα παραγωγής -πρώτωση της προσαρμοσμένης αυτοματοποίησης-, σύστημα γεωργικών ασφαλίσεων, προώθηση των κοινοπραξιών και προγράμματα καταπολέμησης των επιβλαβών οργανισμών.

5.2.8. Να υιοθετήσει νέα μέτρα που θα ευνοούν την ανταγωνιστικότητα των γεωργικών προϊόντων όπως η τομάτα και άλλοι

καρποί, φυτά και άνθη, τα οποία καλούνται να ανταγωνίζονται, εντός των ίδιων αγορών, αντίστοιχα προϊόντα που προέρχονται από άλλες χώρες που έχουν συνάψει συμφωνίες σύνδεσης με την ΕΕ, όπως είναι η περίπτωση του Μαρόκου, ή που απολαμβάνουν προτιμησιακά καθεστώτα, όπως η ομάδα των χωρών ΑΚΕ.

5.2.9. Να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε, τόσο στα πλαίσια του μελλοντικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης, όσο και στα πλαίσια του μελλοντικού Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας, να διατηρηθεί η σημερινή χορήγηση πόρων και το σημερινό ύψος των ενισχύσεων για όλες τις εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες.

5.2.10. Να ενισχύσει το ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου στις ΕΑΠ με σκοπό να προωθηθεί, ιδιαίτερα, η μείωση του ποσοστού της ανεργίας, που είναι ιδιαίτερα υψηλό στις περισσότερες από τις εν λόγω περιφέρειες, και η ισότητα ευκαιριών των πολιτών τους σε σχέση με άλλους πολίτες της Ένωσης.

5.2.11. Να υποστηρίξει τη σύσταση, ή, κατά περίπτωση, την ενίσχυση, των οικονομικών και κοινωνικών συμβουλίων, με στόχο να γίνει καλύτερα γνωστή η άποψη των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών γενικά.

5.2.12. Να αναθεωρήσει τις προτάσεις της όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις του σχεδίου συνταγματικής συνθήκης, και να διατηρήσει και εντείνει την ειδική μεταχείριση των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον κλάδο της γεωργίας και της αλιείας, καθώς και στον κλάδο των εμπορευματικών μεταφορών.

5.2.13. Να θεσπίσει κατάλληλα μέτρα ώστε οι ΕΑΠ να μπορέσουν να ενταχθούν πραγματικά σε όλους τους μηχανισμούς της Κοινής Πολιτικής Μεταφορών που μπορούν να έχουν αντίκτυπο στην ανάπτυξη τους, και να ληφθεί υπόψη η ιδιαιτερότητα των περιφερειών αυτών στην κοινοτική ρύθμιση σχετικά με τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας, πράγμα που θα καταστήσει δυνατό να διασφαλιστούν επίπεδα ποιότητας και τιμών σύμφωνα με τις ανάγκες των πληθυσμών τους.

5.2.14. Να συμπληρώσει και να βελτιώσει το καθεστώς ανταγωνισμού στο πεδίο των θαλάσσιων και εναέριων μεταφορών για την περίπτωση των υπεραπομακρυσμένων περιφερειών, και ειδικότερα για τις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν πρόβλημα «διπλού νησιωτικού χαρακτήρα».

5.2.15. Να δώσει πραγματικό περιεχόμενο στις ειδικές αναφορές στις ΕΑΠ που περιλαμβάνονται στην πρόταση της Επιτροπής σχετικά με το 7^ο Πρόγραμμα-πλαίσιο για την Έρευνα και την Τεχνολογική Ανάπτυξη, κατά τρόπον ώστε να διευκολύνεται η συμμετοχή των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών στις κοινοτικές δράσεις E&TA, μεταξύ άλλων στους ακόλουθους τομείς: κλιματολογία, ηφαισειολογία, ωκεανογραφία, βιοποικιλότητα και φυσικοί κίνδυνοι.

5.2.16. Να αναγνωρίσει την ειδική κατάσταση των ΕΑΠ στη διαδικασία απελευθέρωσης της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και ηλεκτρικού ρεύματος, προκειμένου να μην πλήττονται οι καταναλωτές των περιφερειών αυτών σε ό,τι αφορά την κανονικότητα των εφοδασμών, την ποιότητα των υπηρεσιών και τις τιμές που εφαρμόζονται, πράγμα που συνεπάγεται ελαστικότητα στον προσδιορισμό των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας και των κρατικών ενισχύσεων.

5.2.17. Να υιοθετήσει επειγόντως μέτρα που θα εξασφαλίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη των ΕΑΠ, ειδικότερα δε στο χώρο της προστασίας της βιοποικιλότητας, του δικτύου Natura 2000 και της διαχείρισης των αποβλήτων.

5.2.18. Να επιδείξει δημιουργική φαντασία κατά τη θέσπιση ειδικών μηχανισμών και διαδικασιών για τις ΕΑΠ, ώστε να μην παραμένουν στο περιθώριο των πλεονεκτημάτων που παρουσιάζει η μεγάλη εσωτερική αγορά, ενθαρρύνοντας, π.χ., τη χρησιμοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την πρόσβαση στα δίκτυα ευρείας ζώνης.

5.2.19. Να εξασφαλίσει τη συνέχιση των διαφοροποιημένων φορολογικών καθεστώτων των ΕΑΠ, ως καθοριστικό μέσο για την οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών αυτών.

5.2.20. Να εξετάσει το ενδεχόμενο να έχουν οι εξόχως απομακρυσμένες περιφέρειες ενεργό συμμετοχή στις διαπραγματεύσεις για τις Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (ΣΟΕΣ) με τις χώρες ΑΚΕ καθιερώνοντας ρέοντα και διαρκή διάλογο μεταξύ των περιφερειακών αρχών -ή/και των αντίστοιχων εθνικών αρχών- και των περιφερειακών οργανισμών με τους οποίους η ΕΕ διαπραγματεύεται τις ΣΟΕΣ, προκειμένου να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, συμπληρωματικότητα και συνεκτικότητα στις εν λόγω συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την: «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά λιμενικών υπηρεσιών»

COM(2004) 654 τελικό — 2004/0240 (COD)

(2005/C 294/06)

Στις 2 Δεκεμβρίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 80, παράγραφος 2, της Συνθήκης περί ίδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 19 Μαΐου 2005 (εισηγητής: ο κ. RETUREAU).

Κατά την 419^η σύνοδο ολομέλειας της 13^{ης} και 14^{ης} Ιουλίου 2005 (συνεδρίαση της 13^{ης} Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 91 ψήφους υπέρ, 49 ψήφους κατά και 17 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Μετά από την Πράσινη Βίβλο σχετικά με τους θαλάσσιους λιμένες και τις ναυτιλιακές υποδομές, του 1997, και ενώ η Λευκή Βίβλος σχετικά με την κοινή πολιτική μεταφορών ήταν ακόμη υπό προετοιμασία, η Επιτροπή υπενθύμιζε στο πρώτο της σχέδιο οδηγίας για την «πρόσβαση στην αγορά λιμενικών υπηρεσιών», του 2001, ότι τα κύρια θέματα του «πακέτου λιμένων» ήταν τα εξής:

— ενσωμάτωση των θαλάσσιων μεταφορών στα ΔΕΑ-Μ·

— ρύθμιση της πρόσβασης στις λιμενικές υπηρεσίες·

— δημόσια χρηματοδότηση των θαλάσσιων λιμένων και λιμενικών υποδομών.

1.2 Εξάλλου, τα θέματα του «πακέτου λιμένων» αναπτύσσονταν εκτενώς στην εισαγωγή του πρώτου σχεδίου οδηγίας⁽¹⁾ για το δεύτερο κύριο θέμα, την πρόσβαση στην αγορά, το οποίο τελικά απερρίφθη από το Κοινοβούλιο, σε τρίτη ανάγνωση.

1.3 Η Επιτροπή, κάνοντας χρήση της προνομίας της ως μοναδικού θεσμικού οργάνου που διαθέτει εξουσίες πρωτοβουλίας, επανέρχεται στο ίδιο θέμα με νέα πρόταση οδηγίας⁽²⁾, σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά λιμενικών υπηρεσιών, επειδή κρίνει ότι είναι δικαίωμα και υποχρέωσή της να νομοθετήσει επί του τομέα αυτού, σε εφαρμογή της ΣΕΚ.

1.4 Δηλώνει εξ αρχής ότι η φιλοσοφία, οι γενικές αρχές και οι στόχοι που είχε ορίσει το 2001, στην αρχική της ανακοίνωση, παραμένουν αμετάβλητοι, αλλά ότι έχει λάβει υπόψη ορισμένες από τις τροπολογίες που είχαν προταθεί, επειδή εμπλουτίζουν την αρχική πρόταση.

⁽¹⁾ COM(2001) 35 τελικό

⁽²⁾ COM(2004) 654 τελικό, της 13^{ης} Οκτωβρίου 2004

1.5 Πριν εξεταστεί η φύση και η εμβέλεια των τροποποιήσεων που επιφέρονται με τη νέα πρόταση οδηγίας, είναι σκόπιμο να υπενθυμιστούν ορισμένα από τα βασικά εμπόδια στα οποία προσέκρουσε η αρχική πρόταση:

- η ίδια η ανάγκη θέσπισης οδηγίας είχε αμφισβητηθεί·
- η πρόταση είχε κατηγορηθεί -όσον αφορά την ΕΟΚΕ, ήδη από την Πράσινη Βίβλο του 1997⁽³⁾, αλλά και πάλι με την ευκαιρία της πρότασης οδηγίας του 2001- ότι δεν λαμβάνει πραγματικά υπόψη την κοινωνική διάσταση στον κλάδο των λιμένων·
- οι απαιτήσεις ασφάλειας, προστασίας του περιβάλλοντος, καθώς και η έννοια της δημόσιας υπηρεσίας (άρθρο 86 ΣΕΚ) επίσης είχε θεωρηθεί ότι δεν λαμβάνονταν υπόψη επαρκώς·
- είχε εκφραστεί η άποψη ότι η πλοήγηση θα έπρεπε να εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής (ο εισηγητής του Κοινοβουλίου είχε προτείνει να εξαιρεθεί και η διακίνηση φορτίου, αλλά στο σημείο αυτό δεν είχε συμφωνήσει μαζί του η πλειοψηφία της κοινοβουλευτικής επιτροπής)·
- η αυτοεξυπηρέτηση, ως προς την αρχή και ως προς την εμβέλειά της, και η διακίνηση φορτίου, κυρίως ως προς την απαίτηση ύπαρξης τουλάχιστον δύο φορέων παροχής υπηρεσιών ανά λιμένα, έγιναν αφορμή για πολλές επικρίσεις, και μάλιστα προκάλεσαν και ευρωπαϊκή απεργία των λιμενεργατών·
- η διάρκεια των αδειών αποτέλεσε αντικείμενο εκτενών συζητήσεων, καθώς και η αποζημίωση των προηγούμενων φορέων παροχής υπηρεσιών εκ μέρους των νεοεισαχθέντων: το ζητούμενο ήταν να μην μειωθεί ο ρυθμός των επενδύσεων, ακόμη και στο τέλος της περιόδου της αδειας, και να διαφυλαχθούν τα οικονομικά συμφέροντα των φορέων παροχής υπηρεσιών·
- το άνοιγμα προς τον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό φορέων παροχής υπηρεσιών, που είχε αποτελέσει αντικείμενο επικρίσεων για λόγους οικονομικής αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των επενδύσεων, σε συνάρτηση με τις πραγματικές διαστάσεις της αγοράς και με άλλα κριτήρια, όπως η τήρηση της στρατηγικής για την ανάπτυξη ή την ειδικευση των λιμένων.

2. Η νέα πρόταση οδηγίας της Επιτροπής

2.1 Η παρούσα πρόταση περιλαμβάνει ιδιαίτερα τεκμηριωμένη αιτιολογική έκθεση και πολλές αιτιολογικές σκέψεις. Η Επιτροπή δηλώνει ότι επαναλαμβάνει το αρχικό σχέδιο του 2001, λαμβάνοντας όμως υπόψη την τροποποιημένη πρότασή της του 2002, την κοινή θέση του Συμβουλίου, καθώς και τα κείμενα που προέκυψαν από τη διαδικασία συμβιβασμού μετά από τη δεύτερη ανάγνωση στο Κοινοβούλιο.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για τους θαλάσσιους λιμένες και τις ναυτιλιακές υποδομές» Ε.Ε. αριθ. C 407 της 28ης Δεκεμβρίου 1998, σελ. 92.

2.2 Οι λόγοι που προβάλλονται υπέρ της αναλήψεως ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας είναι, κυρίως, οι εξής:

- οι τέσσερις θεμελιώδεις ελευθερίες της Συνθήκης·
- οι αιτήσεις του Συμβουλίου·
- οι αυξανόμενες ανάγκες σε θέματα μεταφορών (Λευκή Βίβλος του 2001) και η ανάγκη μεταφοράς σημαντικού μέρους της αύξησης αυτής προς τις θαλάσσιες μεταφορές·
- η ανάγκη ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς και η αναγκαιότητα διαφανούς ανταγωνισμού εντός των λιμένων και μεταξύ λιμένων, ο οποίος θα στηρίζεται σε εναρμονισμένους κανόνες·
- η δημιουργία θέσεων απασχόλησης και ο σεβασμός των κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων.

2.3 Όμως, η φιλοσοφία, οι κύριες αρχές, καθώς και σημαντικός αριθμός σημείων, παραμένουν αμετάβλητα σε σχέση με το αρχικό σχέδιο του 2001.

2.4 Ειδικότερα, οι αλλαγές δεν αφορούν:

- το πεδίο εφαρμογής,
- τα κριτήρια χορήγησης των αδειών,
- την πλοήγηση, που αντιμετωπίζεται ως εμπορική υπηρεσία,
- τη διαφάνεια των λογαριασμών του διαχειριστή του λιμένα ή του λιμενικού συστήματος (ένα ζήτημα που, αντίθετα προς τα προηγούμενα, δεν είχε αμφισβητηθεί και που αποτελεί ήδη αντικείμενο μιας οδηγίας για την δημοσιονομική διαφάνεια και τους προσανατολισμούς των κρατικών ενισχύσεων).

2.5 Τα κυριότερα νέα στοιχεία που εισάγει η Επιτροπή είναι τα εξής:

- η αυτοεξυπηρέτηση για τις υπηρεσίες διακίνησης φορτίου και εξυπηρέτησης επιβατών, με προσωπικό ξηράς· και επίσης υπό ορισμένους όρους, με χρήση του πληρώματος θαλάσσης,
- οι ήδη υφιστάμενοι φορείς θα πρέπει να αποκτήσουν νέες άδειες προκειμένου να συμμορφωθούν προς τους κανόνες της οδηγίας, με συνυπολογισμό των θεμιτών προσδοκιών των φορέων που λειτουργούν ήδη στην αγορά, και τούτο εντός «ευλόγου προθεσμίας», το αργότερο εντός ενός έτους μετά από την τελευταία προθεσμία για τη μεταφορά της οδηγίας·
- η γενική αρχή είναι η πρόσβαση του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού φορέων παροχής υπηρεσιών στην αγορά των λιμενικών υπηρεσιών υπό την ευρεία έννοια, και ο περιορισμός του αριθμού τους αποτελεί εξαίρεση (άρθρο 9)·
- η διάρκεια ισχύος των αδειών τροποποιείται, εντέλει, σε συνάρτηση με τις επενδύσεις που θα πρέπει να πραγματοποιήσουν οι φορείς παροχής υπηρεσιών και με τους κανόνες που διέπουν την απόσβεση κινητών και ακίνητων αγαθών·
- το ζήτημα του ανταγωνισμού μεταξύ των λιμένων διευθετείται με την εφαρμογή της οδηγίας σχετικά με τη διαφάνεια (άρθρο 16) και των κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις (άρθρο 17).

3. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

3.1 Ορισμένοι θαλάσσιοι λιμένες ανήκουν σε δημόσιες αρχές ή/και υπόκεινται στη διαχείριση τέτοιων αρχών (κοινοτήτες και άλλοι τοπικοί οργανισμοί, δημόσιοι φορείς κ.λπ.). Επομένως, οι διαχειριστικοί φορείς υπόκεινται, πλήρως ή εν μέρει, στους λογιστικούς κανόνες του δημοσίου και τηρούν αναλυτικά λογιστικά βιβλία. Οι πρακτικές και οι λογαριασμοί των διαφόρων θαλασσιών λιμένων θα έπρεπε να υπόκεινται στις αρμόδιες για τον ανταγωνισμό εθνικές αρχές και, ενδεχομένως, στα περιφερειακά ή εθνικά ελεγκτικά συνέδρια, και οι εκθέσεις των ελεγκτικών οργάνων θα έπρεπε να απευθύνονται στην ΓΔ Ανταγωνισμός της Επιτροπής.

3.2 Κατά τα τελευταία έτη στις περισσότερες νέες χώρες καθώς και στα παλαιά κράτη μέλη εκδηλώθηκε μία τάση προς την ιδιωτικοποίηση των θαλασσιών λιμένων. Πολλοί λιμένες απέκτησαν τη μορφή ανωνύμων εταιρειών.

3.3 Οι πιο σημαντικοί λιμένες της Ευρώπης βρέχονται από τη Βόρειο Θάλασσα και την Μάγχη· οι τόνοι των εμπορευμάτων και ο αριθμός των εμπορευματοκιβωτίων που διακινούνται είναι πολύ διαφορετικοί ανάλογα με την γεωγραφική θέση των λιμένων των διαφόρων ευρωπαϊκών θαλασσών. Στο πεδίο εφαρμογής του σχεδίου οδηγίας, οι τόνοι εμπορευμάτων ποικίλλουν από 1,5 εκ. σε δεκάδες ή και εκατοντάδες εκατομμύρια τόνους και για τα εμπορευματοκιβώτια ο όγκος φθάνει μέχρι πολλά εκατομμύρια ετησίως (π.χ. Ρότερνταμ, Αμβέρσα). Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η εφαρμογή ενιαίων κανόνων σε θαλάσσιους λιμένες που διαφέρουν κατά πολύ σε μέγεθος, δραστηριότητες, κάθεσως ιδιοκτησίας και τρόπο διαχείρισης, μπορεί να μην ανταποκρίνεται στις πραγματικές συνθήκες και στις πραγματικές ανάγκες των υπό εξέταση λιμένων. Ο ανταγωνισμός μεταξύ λιμένων άρχισε να ισχύει εδώ και καιρό. Θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη ζητήματα επικουρικότητας και αναλογικότητας.

3.4 Πολλοί από τους λιμένες παρέχουν οι ίδιοι ορισμένες υποδομές και υπηρεσίες καθοριστικές για τις θαλάσσιες μεταφορές, και δεν θεωρούν ότι η αρμοδιότητά τους πρέπει να περιορίζεται στη διαχείριση του θαλάσσιου και χερσαίου χώρου του λιμένα, στη συντήρησή τους και στη συντήρηση των αποβαθρών. Η παροχή ορισμένων υπηρεσιών ενδέχεται να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις υπηρεσίας κοινής ωφέλειας ή ακόμη στην αναζήτηση μιας συνολικής δημοσιονομικής ισορροπίας για την λιμενική αρχή, ακόμη και στην επίτευξη κέρδους που θα διανεμηθεί στους μετόχους των ιδιωτικών λιμένων. Η απαγόρευση των «διεπιδότησεων» θα εξασθενούσε τις δυνατότητες για λιμενικές επενδύσεις.

3.5 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι δεν λήφθηκαν υπόψη οι σημαντικές εξελίξεις που επήλθαν από την έκδοση του Πράσινου Βιβλίου και το πρώτο «πακέτο λιμένων» και ζητά από την Επιτροπή να επανεξετάσει το σχέδιό της με βάση μία αντικειμενική μελέτη αντικτύπου που θα λαμβάνει υπόψη την σημερινή πραγματικότητα των ευρωπαϊκών λιμένων και την αναντίρρητη διεθνή τους ανταγωνιστικότητα. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι, κατά την ακρόαση που η ΕΟΚΕ διοργάνωσε στις 31 Ιανουαρίου 2005, η Επιτροπή είχε αναγγείλει ότι θα δημοσίευε τέτοια μελέτη περί τα τέλη Ιουνίου του 2005. Εάν δεν συγκροτηθεί αρμόδια επιτροπή κοινωνικού διαλόγου, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα πρέπει να ζητηθεί επίσης η γνώμη των κοινωνικών εταίρων. Ενδεχόμενες σημαντικές τροποποιήσεις του σχεδίου θα έπρεπε να απορρέουν από την τήρηση των κανονικών διαδικασιών για θέματα βελτίωσης της νομοθεσίας (κυρίως συμμετοχή

και διαβουλεύσεις, μελέτες αντικτύπου). Πράγματι, το δεύτερο σχέδιο ακολούθησε πολύ σύντομα το πρώτο, χωρίς επαρκείς προπαρασκευαστικές εργασίες.

3.6 Ένας λιμένας συνιστά πολύπλοκο διαχειριστικό κέντρο, που συνδέεται με μια ενδοχώρα κυμαινόμενης γεωγραφικής και οικονομικής εμβέλειας, περιφερειακής, εθνικής ή ακόμη και διεθνούς, με εσωτερική ναυσιπλοία, σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές, αγωγούς και ακτοπλοϊκές μεταφορές, και οφείλει να καταρτίζει στρατηγικές συνδεδεμένες με την ανάπτυξη του γεωγραφικού πεδίου που εξυπηρετεί οικονομικά, με την αγορά εργασίας που του αντιστοιχεί, με τις οικονομικές ανάγκες της περιοχής αυτής και τις εξελίξεις τους. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, θα ήταν σκόπιμο να προωθηθεί η διατροφικότητα υπέρ των θαλασσιών μεταφορών, ιδιαίτερα δε των ακτοπλοϊκών· οι διατάξεις του σχεδίου οδηγίας, όμως, υπό την παρούσα μορφή του, δεν αντιμετωπίζουν άμεσα την επιτακτική αυτή ανάγκη.

3.7 Ο ρόλος των εμπορικών λιμένων, ειδικευμένων ή γενικών, δημοσίων ή ιδιωτικών, δεν περιορίζεται στην παροχή του υλικού υποβάθρου (δίοδοι πρόσβασης, λεκάνες, αποβάθρες και χερσαίοι χώροι) ενός πολυτροπικού κέντρου. Ο ρόλος τους όσον αφορά την οργάνωση, την κατανομή των χώρων, την πρόβλεψη για θέματα ανάπτυξης των υποδομών πρέπει επίσης να αμειβεται σε οικονομικό επίπεδο και οφείλουν, ακόμη, να καλύπτουν τις ενδεχόμενες ελλείψεις των ιδιωτικών φορέων σε ορισμένα θέματα, ώστε το κέντρο να παραμείνει λειτουργικό.

3.8 Τα αναπτυξιακά τους σχέδια, καθώς και η ειδικότητά τους, πρέπει να γίνονται σεβαστά. Πέρα από τον διαθέσιμο χώρο και από πρακτικούς περιορισμούς πρόσβασης, ο αριθμός των φορέων παροχής υπηρεσιών θα έπρεπε να μπορεί επίσης να περιορίζεται για λόγους οικονομικής αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας για τους φορείς παροχής υπηρεσιών, για λόγους ασφάλειας και λειτουργιών, οργάνωσης του λιμένα, περιβαλλοντικών και κοινωνικών εγγυήσεων, διαφύλαξης των θέσεων απασχόλησης. Τούτο σχετίζεται κυρίως με την επικουρικότητα. Επιπλέον, ο άκρατος ανταγωνισμός ενδέχεται να οδηγήσει σε διασκορπισμό των μέσων και των ικανοτήτων, επίζημο για τα συμφέροντα των χρηστών του λιμένα.

3.9 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι το νέο σχέδιο της Επιτροπής αφήνει μεγαλύτερη ελευθερία ελιγμών στις λιμενικές αρχές για τον καθορισμό των ορίων όσον αφορά τον αριθμό των φορέων παροχής ανά κατηγορία υπηρεσιών, ανάλογα με την φύση του λιμένα και τις τοπικές συνθήκες.

3.10 Οι παραχωρήσεις και οι άδειες εκμετάλλευσης που χορηγούνται από την αρμόδια αρχή σε παρόχους υπηρεσιών ή οι εμπορικές συμφωνίες που συνάπτονται από τις αρμόδιες αρχές με τους παρόχους υπηρεσιών θα πρέπει να έχουν διάρκεια ανάλογη με τη φύση και την σημασία των επενδύσεων που οι πάροχοι πρέπει να πραγματοποιήσουν για να τηρήσουν τις ρήτρες των παραχωρήσεων, αδειών ή συμβολαίων, ώστε να διασφαλιστεί επαρκής χρόνος για την απόσβεση και την αύξηση της αποδοτικότητας των κεφαλαίων που επενδύθηκαν (για παράδειγμα 10 χρόνια εάν δεν υπάρχουν σημαντικές επενδύσεις, 15 χρόνια σε περίπτωση σημαντικών επενδύσεων σε κινητά στοιχεία του ενεργητικού και σε στοιχεία υπό κατάρτιση και 45 χρόνια στην περίπτωση σημαντικών επενδύσεων σε ακίνητα και κινητά στοιχεία του ενεργητικού).

3.11 Τα δικαιώματα και οι συνθήκες δραστηριότητας των φορέων εκμετάλλευσης των λιμένων που συνήψαν συμβόλαια μίσθωσης λιμενικών εδαφών ή έλαβαν άδειες για την παροχή λιμενικών υπηρεσιών δεν θα πρέπει να ανατραπούν από τη θέση σε ισχύ της οδηγίας, διότι αυτό θα οδηγούσε στην ακύρωση των συμβατικών δεσμεύσεων εκ μέρους των λιμενικών αρχών και θα συνεπαγόταν την ευθύνη του κράτους.

3.12 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι οι τροποποιήσεις ως προς τη διακίνηση φορτίου και την πλοήγηση δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες που είχαν ήδη εκφράσει η ΕΟΚΕ, πολλά κράτη και το Κοινοβούλιο (*).

3.13 Ο αριθμός των θέσεων απασχόλησης στις λιμενικές υπηρεσίες δεν συνδέεται, όπως γράφει η Επιτροπή, με τον αριθμό των προμηθευτών, αλλά με την πραγματική κίνηση του λιμένα και/ή την διαφοροποίηση των υπηρεσιών. Η αύξηση των φορέων παροχής υπηρεσιών δεν πρόκειται να επιφέρει αύξηση των θέσεων απασχόλησης. Μόνο η αύξηση της κίνησης και η εμφάνιση μη παραδοσιακών υπηρεσιών θα μπορούσαν να δημιουργήσουν νέες θέσεις απασχόλησης.

3.14 Οι διατάξεις σχετικά με τη διακίνηση και την αυτοδιακίνηση φορτίου που προβλέπονται για τις θαλάσσιες λεωφόρους και την ακτοπλοία στην εσωτερική αγορά θα εδωκαν κατά βάση σε αμφισβήτηση τις συλλογικές συμβάσεις στις περισσότερες χώρες, καθώς θα μπορούσαν να θεωρηθούν ορισμένες φορές αντίθετες προς το κοινοτικό δίκαιο στο πλαίσιο του σχεδίου οδηγίας, ενώ είναι απολύτως έγκυρες ως προς το κοινωνικό και το εργατικό δίκαιο σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι η τήρηση των συλλογικών συμβάσεων μπορεί να περιορίσει την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού. Σε διεθνές επίπεδο, πολλά κράτη μέλη έχουν επικυρώσει τις ναυτιλιακές συμβάσεις της ΔΟΕ σχετικά με την διακίνηση φορτίων στους λιμένες (2) και με τις συνθήκες εργασίας και την ασφάλεια των πληρωμάτων. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι οι διατάξεις που προβλέπει η Επιτροπή δεν λαμβάνουν υπόψη τις εν λόγω διατάξεις, οι οποίες έχουν αποτελέσει αντικείμενο τριμερών διαπραγματεύσεων.

3.15 Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ του ισχυρού ανταγωνισμού στην αγορά των υπηρεσιών καθώς και υπέρ της ποιότητας, της ασφάλειας και της συνέχειας της διακίνησης φορτίου στους λιμένες. Ωστόσο, εφόσον επιτραπεί η αυτοεξυπηρέτηση στις υπηρεσίες διακίνησης φορτίου στους λιμένες, ενδέχεται να δημιουργηθούν άνισοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των υφιστάμενων επιχειρήσεων διακίνησης φορτίου στους λιμένες και των αυτοεξυπηρετούμενων. Οι επιχειρήσεις διακίνησης φορτίου στους λιμένες έχουν ενισχύσει τη θέση τους στους λιμένες, μέσω ιδιωτικοποιήσεων ή προσκλήσεων υποβολής προσφορών και έχουν επενδύσει στην υπερδομή και υποδομή των λιμένων. Αντιθέτως, οι αυτοεξυπηρετούμενοι μπορούν να εισέλθουν στην αγορά των λιμενικών υπηρεσιών χωρίς προκήρυξη διαγωνισμού ή υποχρεώσεις πραγματοποίησης επενδύσεων και να χρησιμοποιούν δωρεάν τις εγκαταστάσεις που άλλοι

δημιούργησαν, και, σε αντίθεση με τις επιχειρήσεις διακίνησης φορτίου, έχουν τη δυνατότητα να ασκούν τις δραστηριότητές τους χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό. Οι λιμένες συνιστούν χώρους με αυξημένο κίνδυνο ατυχήματος και για το λόγο αυτό απαιτείται η τήρηση και ο έλεγχος της εφαρμογής των απαιτήσεων ασφαλείας στο χώρο εργασίας. Η χορήγηση άδειας στους αυτοεξυπηρετούμενους ενδέχεται να αυξήσει τον αριθμό των ατυχημάτων. Παρά τη διαβεβαίωση σχετικά με την κοινωνική εμβέλεια του σχεδίου οδηγίας, οι διατάξεις αυτές θα αποτελούσαν στην πραγματικότητα απόρριψη των προσδοκιών των λιμενεργατών, οι οποίοι φοβούνται την απώλεια αναγνωρισμένων και ειδικευμένων θέσεων εργασίας, αμειβόμενων σύμφωνα με διαπραγματευθείσες τιμές, και οι οποίες θα αντικατασταθούν από προσωρινές θέσεις εργασίας, από εξατομικευμένες συμβάσεις, με απώλεια των κοινωνικών και μισθολογικών εγγυήσεων, στο πλαίσιο ενός βεβιασμένου ανταγωνισμού μεταξύ των υπαλλήλων διακίνησης εμπορευμάτων. Η αυτοδιακίνηση θα οδηγήσει σε αύξηση των καθηκόντων του πληρώματος θαλάσσης και των κινδύνων ατυχημάτων ενώ τα πληρώματα περιορίζονται συχνά στο ελάχιστο. Θα προκαλούσε επίσης επιπρόσθετες ευθύνες και υποχρεώσεις για τους καπετάνιους.

3.16 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η πλοήγηση δεν μπορεί να εξομοιωθεί απλώς με εμπορική υπηρεσία: πρόκειται για την εφαρμογή σύνθετων τεχνικών ικανοτήτων, τοπικής τεχνογνωσίας συχνά εξελικτικής, οι οποίες τίθενται σε εφαρμογή για την εξασφάλιση της ασφάλειας των μεταφορών και της ασφάλειας των γειτονικών πληθυσμών και του περιβάλλοντος, σε συνάρτηση με τα μεταφερόμενα προϊόντα. Επομένως, πρόκειται για υπηρεσία κοινής ωφέλειας που δεν είναι, κατά κύριο λόγο, κερδοσκοπικής φύσεως, παρότι συχνά εκχωρείται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις υπό τον έλεγχο της λιμενικής αρχής, και θα έπρεπε, επομένως, να εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής. Αυτό δεν εμποδίζει τις λιμενικές αρχές, όπως έχει ήδη συμβεί, να χορηγούν άδειες πλοήγησης σε καπετάνιους οι οποίοι λόγω της πείρας τους και επειδή γνωρίζουν τα τοπικά ύδατα είναι σε θέση να οδηγήσουν το πλοίο τους χωρίς βοήθεια μέχρι την αποβάθρα. Θα πρέπει όμως να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι πολλά πλοία μεταφέρουν ουσίες επικίνδυνες για την ασφάλεια των άλλων πλοίων, των εγκαταστάσεων, των προσώπων που εργάζονται στο λιμένα και των πληθυσμών της γύρω περιοχής.

3.17 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι οι λιμένες είναι επίσης ο τόπος άσκησης κυριαρχικών αρμοδιοτήτων του κράτους του λιμένα, οι οποίες δεν πρέπει να θίγονται από την οδηγία, και επομένως ορισμένες λειτουργίες θα μπορούσαν να εκχωρούνται στην λιμενική αρχή (συμβολή στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος και της λαθραίας μετανάστευσης που συχνά απαιτούν δαπάνες και επενδύσεις που επιβαρύνουν τον λιμένα).

3.18 Οι νέες διατάξεις για θέματα άδειας συνιστούν μέτρα αυτονομία και λογικά, παρά το ότι κατά τον καθορισμό των απαιτήσεων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι τοπικές συνθήκες και ιδιαιτερότητες· η εφαρμογή στους θαλάσσιους λιμένες των αρχών της διαφάνειας και της διάκρισης των λογαριασμών δεν τίθεται σε αμφισβήτηση. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την ανάγκη της τήρησής τους σε εφαρμογή της οδηγίας για τη «διαφάνεια».

3.19 Η οδηγία θα πρέπει να ορίζει ειδικές απαιτήσεις για τους φορείς παροχής λιμενικών υπηρεσιών έτσι ώστε να γνωρίζουν πώς θα μπορούν να παρατείνουν τις άδειες λειτουργίας τους μετά από 8, 12 ή 30 έτη.

(*) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά λιμενικών υπηρεσιών» Ε.Ε. αριθ. C 48 της 21ης Φεβρουαρίου 2002, σελ. 122.

(2) Ειδικότερα, τη Σύμβαση 137, που επικυρώθηκε από μεγάλο αριθμό θαλάσσιων χωρών μεταξύ της ΕΕ. Σε αυτή προβλέπεται ενιαίο μητρώο για την καταχώρηση των φορτοεκφορτωτών ενός λιμένος, και προτεραιότητα αυτών όσον αφορά την πρόσβαση στις λιμενικές υπηρεσίες.

3.20 Τέλος, φαίνεται ότι ο κύριος στόχος της πρότασης συνίσταται στην μείωση του κόστους των λιμενικών υπηρεσιών· η ΕΟΚΕ όμως φρονεί ότι η τήρηση των κανόνων ασφαλείας, των περιβαλλοντικών διατάξεων, των κοινωνικών δικαιωμάτων, είναι επίσης σημαντικά κριτήρια για την αποτελεσματική λειτουργία των λιμενικών κέντρων, προς όφελος της οικονομίας των μεταφορών, της ασφάλειάς τους και της τακτικής τους διεξαγωγής.

3.21 Επειδή οι διαφορετικές καταστάσεις, οι εθνικοί ή τοπικοί κανόνες και πρακτικές, καθώς και οι υποχρεώσεις των διαχειριστών και των δημοσίων αρχών παρουσιάζουν εξαιρετική ποικιλομορφία, οι κανόνες που θα εφαρμοστούν θα πρέπει να λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις ιδιαιτερότητες του κάθε λιμένα. Με την πάροδο του χρόνου, κάθε λιμένας προσαρμόζεται και λειτουργεί υπό τις πιο ευνοϊκές συνθήκες μέσα στο εδαφικό του πλαίσιο· η ενοποίηση των συνθηκών λειτουργίας θα μπορούσε να έχει αρνητικό αντίκτυπο στις δραστηριότητες των λιμένων και στην καλή τους λειτουργία.

3.22 Λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες σημαντικές διαφορές ως προς το μέγεθος και την χρήση των λιμένων, η ΕΟΚΕ θεωρεί προτιμότερη την επικουρικότητα στην προβλεπόμενη νομοθεσία και την τοπική συνεκτικότητα των πολιτικών για την ανάπτυξη των λιμένων από τις προτεινόμενες ενιαίες διατάξεις στο σχέδιο οδηγίας. Παρατηρούνται σημαντικές διαφορές ως προς το μέγεθος και την χρήση των λιμένων. Ο υπερβολικός ανταγωνισμός μεταξύ των φορέων παροχής υπηρεσιών σε ένα συγκεκριμένο λιμένα θα μπορούσε να οδηγήσει σε υπερεπενδύσεις και σε σπατάλες καθώς και σε οπισθοχωρήσεις σε σχέση με κοινωνικά κεκτημένα.

3.23 Σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας οι εθνικές αντιμονοπωλιακές αρχές και τα ελεγκτικά όργανα θα έπρεπε να έχουν αρμοδιότητα παρέμβασης, στην περίπτωση που η λιμενική αρχή θα συγκέντρωνε τις λιμενικές υπηρεσίες υπό τον έλεγχό της, ενώ δεν υπάρχει οικονομική αιτιολογία ή αναγκαιότητα δημόσιας υπηρεσίας, ή στην περίπτωση που δεν θα τηρούσε τις αρχές της διαφάνειας και των λογιστικών κανόνων. Η κοινοτική παρέμβαση στο πεδίο του ανταγωνισμού ή των κρατικών ενισχύσεων θα μπορούσε να επικεντρωθεί καλύτερα στις εξαιρέσεις, π.χ. εάν οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού και τα περιφερειακά ή εθνικά ελεγκτικά συνέδρια δεν ασκούν τον έλεγχό τους κατά τρόπο ικανοποιητικό ως προς το ισχύον κοινοτικό δίκαιο.

3.24 Όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, βάσει της ισχύουσας νομολογίας της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις, τίθεται το ζήτημα της μεταφοράς του κόστους που αφορά ορισμένες διευθετήσεις πρόσβασης και λειτουργιών (βυθοκόρηση, δημιουργία διαύλων και λεκανών) στους φορολογούμενους σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο.

3.25 Η συνδρομή της κοινότητας δεν μπορεί να απαιτείται παρά μόνον για το κοινό συμφέρον, όχι για να μειώνεται το κόστος αποκλειστικά για τους χρήστες (εθνικούς ή διεθνείς) των θαλασσιών λιμένων, και κατά κύριο λόγο για τους μεγαλύτερους λιμένες. Ο προσδιορισμός του γενικού συμφέροντος αντλεί τις βάσεις του από τις αρχές της Δημοκρατίας και όχι από τις αρχές της αγοράς.

4. Συμπεράσματα

4.1 Μια πολύ λιγότερο λεπτομερής οδηγία πλαίσιο που θα άφηνε επαρκή χώρο στην επικουρικότητα φαίνεται προτιμότερη από το παρόν σχέδιο οδηγίας. Θα αρκούσε η αναφορά στην εφαρμογή των σχετικών νομοθεσιών για θέματα διαφάνειας ή δημόσιων αγορών, αντί να αναφέρονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής όσον αφορά τις λιμενικές υπηρεσίες· ένα κοινοτικό πλαίσιο δεν θα έπρεπε να θίγει τα προνόμια που έχει ο διαχειριστής του λιμένος προκειμένου να διαφυλάξει το γενικό συμφέρον που τίθεται υπό την εξουσία του.

4.1.1 Μια παρόμοια οδηγία πλαίσιο ουδόλως θα έπρεπε να θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών σε ότι αφορά τη νομοθεσία τους στον κοινωνικό τομέα και σε θέματα εργασίας, δημόσιας υγείας και περιβάλλοντος, ασφαλείας, δημόσιας τάξεως και κοινωφελών υπηρεσιών. Δεν θα έπρεπε να επηρεάζει τις συλλογικές συμβάσεις που συνήφθησαν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και θα έπρεπε να λαμβάνει υπόψη τις διεθνείς δεσμεύσεις των κρατών μελών, όπως οι θαλάσσιες συμβάσεις της ΔΟΕ.

4.1.2 Τέλος, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι δυστυχώς το σχέδιο οδηγίας δεν περιλαμβάνει αξιολόγηση αντίκτυπου, σε αντίθεση με τη δέσμευση που ανέλαβε η Επιτροπή για βελτίωση της νομοθεσίας με το λευκό βιβλίο για την διακυβέρνηση. Κάθε σχέδιο νομοθεσίας που ακολουθεί τη διαδικασία της συναπόφασης θα έπρεπε να περιλαμβάνει αξιολόγηση αντίκτυπου καθώς και ενημέρωση για τις διαβουλεύσεις που έγιναν συγκεκριμένα με τους κοινωνικούς εταίρους.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2005

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
A. M. SIGMUND

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

της γνωμοδότησης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες, οι οποίες συγκέντρωσαν τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων, απορρίφθηκαν κατά τη συζήτηση.

Σημείο 1.5, δεύτερη σειρά:

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υποστηρίζει ότι πριν εξεταστεί η φύση και η εμβέλεια των τροποποιήσεων που επιφέρονται με τη νέα πρόταση οδηγίας, είναι σκόπιμο να υπενθυμιστούν ορισμένα από τα βασικά εμπόδια στα οποία προσέκρουσε η αρχική πρόταση.»

Αιτιολογία

Η διευκρίνιση αυτή είναι απαραίτητη για να διασαφηνιστεί το κείμενο. Οι προηγούμενες παράγραφοι αναφέρονται στο Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο και επομένως δεν αφήνουν να εννοηθεί για ποιον γίνεται λόγος.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 42

Ψήφοι κατά: 63

Αποχές: 3

Σημείο 3.1 τρίτη περίοδος:

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«Με την επιφύλαξη των ιδίων αρμοδιοτήτων που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι ~~Ο~~ πρακτικές και οι λογαριασμοί των διαφόρων θαλασσιών λιμένων θα έπρεπε να υπόκεινται...»

Αιτιολογία

Η προτεινόμενη διαδικασία πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ισχύουσες αρμοδιότητες της Επιτροπής.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 54

Ψήφοι κατά: 71

Αποχές: 5

Σημείο 3.1

Το σημείο αυτό να τοποθετηθεί μεταξύ των σημείων 3.17 και 3.18 και να προσαρμοσθεί αναλόγως η αρίθμηση του κεφαλαίου αυτού.

Αιτιολογία

Επειδή το περιεχόμενο του σημείου αυτού έχει τεχνικό χαρακτήρα δεν ταιριάζει ως πρώτη παράγραφος, αλλά ταιριάζει στις παραγράφους εκείνες που αφορούν την οικονομική πτυχή.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 50

Ψήφοι κατά: 74

Αποχές: 10

Σημείο 3.4

Να διαγραφεί η τελευταία πρόταση:

«Πολλοί από τους λιμένες παρέχουν οι ίδιοι ορισμένες υποδομές και υπηρεσίες καθοριστικές για τις θαλάσσιες μεταφορές, και δεν θεωρούν ότι η αρμοδιότητά τους πρέπει να περιορίζεται στη διαχείριση του θαλάσσιου και χερσαίου χώρου του λιμένα, στη συντήρησή τους και στη συντήρηση των αποβαθρών. Η παροχή ορισμένων υπηρεσιών ενδέχεται να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις υπηρεσίας κοινής ωφέλειας ή ακόμη στην αναζήτηση μιας συνολικής δημοσιονομικής ισορροπίας για την λιμενική αρχή, ακόμη και στην επίτευξη κέρδους που θα διανεμηθεί στους μετόχους των ιδιωτικών λιμένων. ~~Η απαγόρευση των «διεπιδότησεων» θα εξασθενούσε τις δυνατότητες για λιμενικές επενδύσεις.»~~

Αιτιολογία

Ο θεμιτός ανταγωνισμός μεταξύ λιμένων δεν αφήνει περιθώρια για «διεπιδότησεις», οι οποίες κρύβουν το πραγματικό ελάχιστο κόστος που πρέπει να καταλογίζεται και επομένως εμποδίζουν τη διαφάνεια.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 61

Ψήφοι κατά: 80

Αποχές: 6

Να διαγραφεί η τελευταία πρόταση του σημείου 3.6

«Ένας λιμένας συνιστά πολύπλοκο διαχειριστικό κέντρο, που συνδέεται με μια ενδοχώρα κυμαινόμενης γεωγραφικής και οικονομικής εμβέλειας, περιφερειακής, εθνικής ή ακόμη και διεθνούς, με εσωτερική ναυσιπλοΐα, σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές, αγωγούς και ακτοπλοϊκές μεταφορές, και οφείλει να καταρτίζει στρατηγικές συνδεδεμένες με την ανάπτυξη του γεωγραφικού πεδίου που εξυπηρετεί οικονομικά, με την αγορά εργασίας που του αντιστοιχεί, με τις οικονομικές ανάγκες της περιοχής αυτής και τις εξελίξεις τους. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, θα ήταν σκόπιμο να προωθηθεί η διατροπικότητα υπέρ των θαλασσίων μεταφορών, ιδιαίτερα δε των ακτοπλοϊκών οι διατάξεις του σχεδίου οδηγίας, όμως, υπό την παρούσα μορφή του, δεν αντιμετωπίζουν άμεσα την επιτακτική αυτή ανάγκη.»

Αιτιολογία

Η ενδοχώρα, ως επί το πλείστον, δεν είναι προσιτή μέσω των θαλασσίων μεταφορών. Άρα η προώθησή τους δεν στοιχειοθετείται, ούτε είναι βεβαίως ζήτημα επιτακτικής ανάγκης. Κάτι τέτοιο θα ήταν εύλογο για την εσωτερική ναυσιπλοΐα. Εξάλλου, η προώθηση της ακτοπλοΐας εντάσσεται μεταξύ άλλων στο πρόγραμμα «Θαλάσσιες αρτηρίες».

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 59

Ψήφοι κατά: 83

Αποχές: 9

Να διαγραφεί το σημείο 3.17

«Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι οι λιμένες είναι επίσης ο τόπος άσκησης κυριαρχικών αρμοδιοτήτων του κράτους του λιμένα, οι οποίες δεν πρέπει να διγούνται από την οδηγία, και επομένως ορισμένες λειτουργίες θα μπορούσαν να εισχωρούνται στην λιμενική αρχή (συμβολή στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος και της λαθραίας μεταναστευσης που συχνά απαιτούν δαπάνες και επενδύσεις που επιβαρύνουν τον λιμένα).»

Αιτιολογία

Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκφράζει ήδη την άποψη αυτή. Ωστόσο, η παράγραφος αυτή αφήνει επίσης να εννοηθεί ότι, αν το κράτος δεν προβλέπει την καταβολή αποζημίωσης σε περίπτωση εκχώρησης λειτουργιών, οι λιμενικές αρχές δεν δύναται να εισπράττουν τις αναφερόμενες δαπάνες από τον πελάτη, οπότε δημιουργείται και πάλι αθέμιτος ανταγωνισμός με άλλους λιμένες.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 55

Ψήφοι κατά: 84

Αποχές: 13

Παράγραφοι 3.23 και 3.24: να διαγραφούν

3.23 Όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, βάσει της ισχύουσας νομολογίας της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις, τίθεται το ζήτημα της μεταφοράς του κόστους που αφορά ορισμένες διευθετήσεις πρόσβασης και λειτουργιών (βυθοκόρηση, δημιουργία διαύλων και λεκανών) στους φορολογούμενους σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο.

3.24 Η συνδρομή της κοινότητας δεν μπορεί να απαιτείται παρά μόνον για το κοινό συμφέρον, όχι για να μειώνεται το κόστος αποκλειστικά για τους χρήστες (εθνικούς ή διεθνείς) των θαλασσιών λιμένων, και κατά κύριο λόγο για τους μεγαλύτερους λιμένες. Ο προσδιορισμός του γενικού συμφέροντος αντλεί τις βάσεις του από τις αρχές της Δημοκρατίας και όχι από τις αρχές της αγοράς.

Αιτιολογία

Οι δαπάνες των λιμενικών αρχών για τους λιμένες πρέπει να καταβάλλονται από τους χρήστες ή τους κύκλους συμφερόντων που ενδιαφέρονται για τους λιμένες. Από τη διατύπωση των ανωτέρω παραγράφων συνάγεται ότι το γενικό συμφέρον δίδει δικαιολογία απαλλαγής από την υποχρέωση αυτή.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 55

Ψήφοι κατά: 82

Αποχές: 17

Σημείο 3.25

Να προστεθεί νέο σημείο 3.25

«Προκειμένου να μπορεί να εξακριβωθεί ήδη κατά τον προγραμματισμό μελλοντικών επενδύσεων σε λιμένες αν συνάδουν με το κοινοτικό δίκαιο, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πέραν της παρούσας πρότασής της, να υποβάλλει άμεσα όλες τις προτάσεις που διατυπώθηκαν κατά την ακρόαση της 31ης Ιανουαρίου 2005 σχετικά με τη χάραξη κοινών κατευθυντήριων γραμμών για την κρατική χρηματοδότηση των λιμένων και να διαπιστώσει ποιες μορφές χρηματοδότησης λιμένων συμβιβάζονται με τις αρχές της ενιαίας αγοράς.».

Αιτιολογία

Βλ. αρχή του κειμένου της τροπολογίας.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 59

Ψήφοι κατά: 85

Αποχές: 14

Σημείο 4.1

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«Μολονότι συμφωνεί με την ελευθέρωση των λιμενικών υπηρεσιών που αφορούν τις μεταφορές, καθώς και των λοιπών υπηρεσιών που σχετίζονται με τα μέσα μεταφοράς, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να καταρτιστεί μια πολύ λιγότερο λεπτομερής οδηγία πλαίσιο που θα άφηνε επαρκή χώρο στην επικουρικότητα φαίνεται προτιμότερη από το παρόν σχέδιο οδηγίας. Θα αρκούσε η αναφορά στην εφαρμογή των σχετικών νομοθεσιών για θέματα διαφάνειας ή δημόσιων αγορών, αντί να αναφέρονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής όσον αφορά τις λιμενικές υπηρεσίες: ένα κοινοτικό πλαίσιο δεν θα έπρεπε να θίγει τα προνόμια που έχει ο διαχειριστής του λιμένα προκειμένου να διαφυλάξει το γενικό συμφέρον που τίθεται υπό την εξουσία του, χωρίς ωστόσο να επηρεάζονται αρνητικά ο θεμιτός ανταγωνισμός και η διαφάνεια.».

Αιτιολογία

Κατά τη συνεδρίαση της ομάδας μελέτης δεν διαπιστώθηκαν διαφωνίες. Άλλωστε, στην ανωτέρω πρόταση ορίζεται με σαφήνεια το πλαίσιο που οριοθετεί τις παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα της ομάδας μελέτης. Το γενικό συμφέρον δεν μπορεί να χρησιμεύει ως δικαιολογία για την απαλλαγής από την υποχρέωση εφαρμογής των ανωτέρω δύο βασικών αρχών του κοινοτικού δικαίου.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 61

Ψήφοι κατά: 86

Αποχές: 12

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με τη Συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στις σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας

(2005/C 294/07)

Την 1^η Ιουλίου 2004 η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29 του Εσωτερικού της Κανονισμού να κατάρτισει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για το ανωτέρω θέμα.

Η προετοιμασία των σχετικών εργασιών ανατέθηκε στο ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις» το οποίο υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 20 Μαΐου 2005. Εισηγητής ήταν ο κ. Filip **Hamro-Drotz**.

Κατά την 419^η σύνοδο ολομέλειάς της, (συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου 2005) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 109 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Λόγοι για την κατάρτιση της γνωμοδότησης

1.1 Η Ομοσπονδία της Ρωσίας που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο διεθνώς, είναι στρατηγικός εταίρος της ΕΕ. Με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης τονίζεται ακόμη περισσότερο η σημασία της συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας ως γειτόνων. Η οικοδόμηση των καλύτερων δυνατών σχέσεων στα πλαίσια της ανάπτυξης των κοινών ευρωπαϊκών δημοκρατικών αξιών, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας είναι καθοριστικής σημασίας και για τα δύο μέρη.

1.2 Η ανάπτυξη της κοινωνίας και η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, η οικοδόμηση του κράτους δικαίου και η δημιουργία σταθερού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της οικονομίας της αγοράς στη Ρωσία, απαιτούν συγκεκριμένες δράσεις. Μολονότι η ηγεσία της Ομοσπονδίας της Ρωσίας έχει δηλώσει επισήμως τη δέσμευσή της να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την επίτευξη των στόχων αυτών, τόσο οι καθημερινές συνθήκες διαβίωσης όσο και το επίπεδο επίτευξης των στόχων αυτών απέχουν ακόμα πολύ από τις προσδοκίες τόσο της ρωσικής κοινωνίας όσο και της διεθνούς κοινότητας. Η στάση της σημερινής ηγεσίας της Ρωσίας έναντι π.χ. των οικονομικών φορέων και των μέσων μαζικής ενημέρωσης δεν επιβεβαιώνει κατά την άποψη της ΕΟΚΕ αυτή την δήλωση της προθέσεως των αρχών όσον αφορά την προώθηση της δημοκρατίας και την ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών. Οι τρέχουσες εξελίξεις στην Ρωσία δεν αποτελούν αιτία ανησυχιών μόνο για τους ρώσους πολίτες. Η Ρωσία σημειώνει μια συστηματική απομάκρυνση, την οποία αναγνωρίζει επίσημα, από τις αρχές της δημοκρατίας. Η κυβέρνηση ελέγχει τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ο ρωσικός στρατός έχει εισβάλει στη Μολδαβία και στη Γεωργία, παραβιάζοντας διεθνείς συμφωνίες, η δικαιοσύνη υπόκειται απόλυτα σε πολιτικά συμφέροντα. Κάτω από τις συνθήκες αυτές είναι εξαιρετικά δύσκολο να οικοδομηθεί μια οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

1.3 Η εσωτερική ολοκλήρωση της ΕΕ –εσωτερική αγορά, ενιαίο νόμισμα και η ολοένα συχνότερη συνεργασία σε αυξανόμενο αριθμό τομέων πολιτικής –είναι ένας ιστορικός θεμελιώδης στόχος για τον οποίο έχουν δεσμευτεί όλα τα κράτη μέλη, ανεξάρτητα από τις πρόσφατες ανακοπές που παρουσίασε η διαδικασία. Ωστόσο η ολοκλήρωση στο εσωτερικό της ΕΕ δεν θα πρέπει να οδηγήσει σε σημείο να αποκοπεί η ΕΕ από την Ρωσία και την υπόλοιπη Ευρώπη η οποία δεν αναπτύσσεται όπως η ΕΕ, πράγμα που ενδεχομένως οδηγήσει στη διχοτόμηση της Ευρώπης.

1.4 Ο υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας στη δήλωσή του της 9^{ης} Μαΐου για την οικοδόμηση μιας ενωμένης Ευρώπης αναφέρει ότι η ολοκλήρωση της Ευρώπης πρέπει να βασίζεται στη βούληση να αναπτυχθεί κοινή δράση με ίσους όρους για την επίτευξη των

στόχων που έχουν τεθεί, στις κοινές αξίες καθώς και στη συμφιλίωση και στο όραμα των πολιτών για το κοινό μέλλον. Επεσήμανε επίσης ότι η Ευρώπη δεν μπορεί να οικοδομηθεί δια μιας, αλλά μόνο με την υλοποίηση πρακτικών επιτευγμάτων και κυρίως με την ανάπτυξη πραγματικής αλληλεγγύης. Το μήνυμα της δήλωσης του Schuman είναι επίσης σημαντικό για τις σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας και για τις προσπάθειες για την ενίσχυση της συνεργασίας τους.

2. Η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στις σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας

2.1 Η ενίσχυση των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας προϋποθέτει την σύσσωμη συμβολή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ. Οι προσπάθειες της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ αποσκοπούν στην επίτευξη καλύτερης συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας, στην υποστήριξη της οικοδόμησης των δομών της κοινωνίας των πολιτών και της δημοκρατίας στη Ρωσία.

2.2 Η εμπειρία των νέων κρατών μελών της ΕΕ τα οποία σε 10 χρόνια ολοκλήρωσαν επιτυχώς τη διαδικασία της μεταβάσεως στην μετακομμουνιστική εποχή, είναι σημαντική και μπορεί να παράσχει προστιθέμενη αξία στην συνεργασία μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας. Ιδιαίτερα, οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες αυτές (ΜΚΟ) μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο σε σχέση με τον εκδημοκρατισμό και την προστασία των δικαιωμάτων των ανθρώπων και των πολιτών στην Ρωσία.

2.3 Η Ένωση των συνομοσπονδιών βιομηχανιών και εργοδοτών της Ευρώπης (UNICE) επί πολλά χρόνια έχει υποβάλει προτάσεις και θέσεις για την ανάπτυξη των οικονομικών σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας. Οι επιχειρηματικοί κύκλοι της ΕΕ και της Ρωσίας εξετάζουν τακτικά το θέμα στα πλαίσια της Στρογγυλής Τράπεζας των Βιομηχάνων ΕΕ-Ρωσίας και εκθέτουν τις απόψεις τους στις διασκέψεις κορυφής ΕΕ-Ρωσίας. Η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων (ΕΣΣ) εκθέτει επίσης τις θέσεις της σε συνόδους κορυφής και το 2004 από κοινού με τη Συνομοσπονδία Ανεξάρτητων Συνδικάτων της Ρωσίας (FNPR) απέστειλαν επιστολή στον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και στον Πρόεδρο της Ρωσίας, στην οποία προτείνουν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις της ΕΕ και της Ρωσίας να διαδραματίσουν τον ίδιο ρόλο με την Στρογγυλή Τράπεζα των Βιομηχάνων ΕΕ-Ρωσίας. Άλλοι φορείς της κοινωνίας των πολιτών ανέπτυξαν επίσης με δική τους πρωτοβουλία τρόπους για να εκφράζουν τις απόψεις τους όσον αφορά την ανάπτυξη των σχέσεων ΕΕ – Ρωσίας στους συγκεκριμένους τομείς ενδιαφερόντων τους. Η οργάνωση της κοινωνίας στη Ρωσία εξακολουθεί να είναι ελάχιστα αναπτυγμένη, ενώ οι ΜΚΟ μόλις αρχίζουν να εμφανίζονται και διαδραματίζουν περιορισμένο ρόλο.

2.4 Η ΕΟΚΕ από την πλευρά της παρουσίασε κατά τα τελευταία χρόνια πολλές γνωμοδοτήσεις για τις σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας στις οποίες ανέλυε και την λειτουργία της ρωσικής κοινωνίας των πολιτών. Οι κυριότερες αναφέρονται στην υποσημείωση 1. Σε αυτές περιλαμβάνονται συστάσεις και διαπιστώσεις που έχουν ληφθεί υπόψη στην παρούσα γνωμοδότηση, χωρίς ωστόσο να αναφέρονται συγκεκριμένα⁽¹⁾. Οι εργασίες αυτές είχαν σαν αποτέλεσμα να αναπτύξει η ΕΟΚΕ άμεση επαφή με πολλούς από τους κύριους φορείς της ρωσικής κοινωνίας των πολιτών.

3. Συστάσεις

3.1 Η ΕΕ πρέπει να χαράξει ενιαία πολιτική για την Ρωσία και να την υλοποιήσει ρεαλιστικά

3.1.1 Η ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας έχει παρεμποδιστεί, επειδή τα επιμέρους κράτη μέλη της ΕΕ προωθούν τα δικά τους συμφέροντα σε διμερές επίπεδο με τη Ρωσία, ακόμα και σε θέματα αρμοδιότητας της ΕΕ. Βέβαια, τίποτα δεν πρέπει να περιορίσει την ανάπτυξη εποικοδομητικών και ανοικτών διμερών σχέσεων μεταξύ των επιμέρους κρατών μελών και της Ρωσίας σε θέματα που δεν υπάγονται στις αρμοδιότητες της ΕΕ. Αντιθέτως αυτή η διμερής, περιφερειακή και τομεακή δράση είναι ιδιαίτερα σημαντική και κάθε χώρα πρέπει να αναλάβει την ευθύνη για τη δράση αυτή.

3.1.2 Για την επίτευξη αποτελεσματικής συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας οι οργανωμένες κοινωνίες των πολιτών της ΕΕ θα πρέπει να χαράξουν πιο οικειοθελείς πολιτικές για κοινές πρακτικές αυτοοργάνωσης και βοήθειας και για την αναγέννηση δικτύων αλληλεγγύης έναντι της ρωσικής οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να θέσει στη διάθεση της ρωσικής κοινωνίας των πολιτών, και συνεπώς της Ρωσίας, ό,τι συνιστά τον πλούτο της, δηλαδή την ποικιλία της, την πολυμορφία των μορφών κοινωνικής οργάνωσης της, τη μορφή δημοκρατικής, κοινωνικής και πολιτιστικής διάδοσης που προσδίδουν αυτή η ποικιλία και η πολυμορφία. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να προωθήσουν κοινούς στόχους πράγμα που έχει καταστεί ακόμα πιο σημαντικό μετά τη διεύρυνση. Είναι επίσης σαφές ότι μια ανοιχτή και άμεση προσέγγιση θα έχει καλύτερα αποτελέσματα για την ανάπτυξη της συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας. Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να αναπτύξει την τεχνική βοήθεια προς την Ρωσία προκειμένου να την βοηθήσει να γίνει μια σταθερή, δημοκρατική και ευημερούσα χώρα. Η διάρθρωση των υφισταμένων προγραμμάτων της για την τεχνική βοήθεια θα πρέπει να επαναξιολογηθεί. Η πρόοδος πρέπει να σημειώνεται με μικρά αλλά αποφασιστικά βήματα.

⁽¹⁾ «Οι σχέσεις της ΕΕ με τη Ρωσία, την Ουκρανία και τη Λευκορωσία», 1995
 Τεχνική βοήθεια στην Κοινοπολιτεία των Ανεξάρτητων Κρατών και στη Μογγολία
 Οι σχέσεις της ΕΕ με τις χώρες της Βαλτικής,
 Η βόρεια διάσταση και οι σχέσεις με τη Ρωσία
 Βόρεια διάσταση/Πρόγραμμα δράσης για τη βόρεια διάσταση και εξωτερική και διασυνοριακή πολιτική της ΕΕ
 Η στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ και Ρωσίας: Ποια είναι τα επόμενα βήματα; Ευρύτερη Ευρώπη και γειτνίαση: νέο πλαίσιο σχέσεων με τους προς ανατολάς και νότο γείτονές μας
 CDR 105/2004

3.2 Οι οδικοί χάρτες θα πρέπει να εφαρμοσθούν με σκοπό την προετοιμασία μιας δυναμικής συμφωνίας μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας

3.2.1 Η ΕΕ και η Ρωσία έχουν διευρύνει και εμβαδύνει τις σχέσεις τους στη βάση οδικών χαρτών για τη δημιουργία τεσσάρων κοινών χώρων. Οι τέσσερις κοινός χώροι είναι: 1) κοινός οικονομικός χώρος, 2) κοινός χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, 3) κοινός χώρος συνεργασίας στον τομέα της εξωτερικής ασφαλείας και 4) κοινός χώρος έρευνας, εκπαίδευσης και πολιτισμού. Οι οδικοί χάρτες καθορίζουν 400 περίπου μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν κατά τα αμέσως επόμενα χρόνια. Η ΕΟΚΕ κρίνει ιδιαίτερα θετική αυτή την προσέγγιση και επισημαίνει ότι πρέπει να ενισχυθούν οι πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας.

3.2.2 Στους οδικούς χάρτες υπάρχουν πολλές πτυχές που αφορούν την κοινωνία των πολιτών: για παράδειγμα οι πρωταρχικοί τομείς για διάλογο στον κανονιστικό και οικονομικό τομέα: η διεύκλυνση του ανταγωνισμού, των επενδύσεων και του εμπορίου· η διαπεριφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία· το περιβάλλον· η προώθηση των διαπροσωπικών σχέσεων· η κινητικότητα των ατόμων· η νεότητα· η συνεργασία στον τομέα της πολιτικής προστασίας· η έρευνα και εκπαίδευση και η σταδιακή ολοκλήρωση των μεταφορικών δικτύων.

3.2.3 Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ και τη Ρωσία να υλοποιήσουν τους οδικούς χάρτες χωρίς καθυστέρηση. Το περιεχόμενο τους θα πρέπει να ενημερώνεται συνεχώς προκειμένου να γίνουν όσο γίνεται πιο πρακτικοί και η εφαρμογή τους θα πρέπει να υπόκειται σε ετήσια αναθεώρηση και από τις δύο πλευρές. Τόσο η ΕΕ όσο και η Ρωσία θα πρέπει να ορίσουν τους αρμόδιους οργανισμούς για την εφαρμογή τους. Η ΕΟΚΕ από την πλευρά της είναι έτοιμη να συμβάλει ενεργώς — σαν συνέχεια αυτής της γνωμοδότησης — στη διαδικασία αυτή σε τομείς που αφορούν την κοινωνία των πολιτών. Έχει την πρόθεση να υποβάλει σχετικές προτάσεις για το περιεχόμενο και την εφαρμογή των οδικών χαρτών και να επιταχύνει τις άμεσες επαφές της με τους κύριους φορείς της ρωσικής κοινωνίας των πολιτών (βλ. σημεία 3.4.3 και 3.5.5).

3.2.4 Η αρχική δεκαετής περίοδος της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας, που καταρτίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '90, θα λήξει το 2007 εφόσον το ζητήσει μία από τις δύο πλευρές. Οι οδικοί χάρτες για τους τέσσερις κοινούς χώρους θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ως βάση για μια νέα σύγχρονη διατύπωση της συμφωνίας μεταξύ ΕΕ-Ρωσίας για την στρατηγική της εταιρικής σχέσης. Η Ρωσία θα πρέπει να ενθαρρυνθεί ώστε να άρει τα εμπόδια που υπάρχουν στο εμπόριο των αγαθών και υπηρεσιών και να εξασφαλίσει ένα αποτελεσματικό κανονιστικό πλαίσιο για τις επενδύσεις έτσι ώστε η ΕΕ και η Ρωσία να μπορέσουν να αρχίσουν να σχεδιάζουν μια συμφωνία ελεύθερου εμπορίου που να βασίζεται στη οικονομία της αγοράς της Ρωσίας και στην ιδιότητά της ως μέλους του ΠΟΕ.

3.2.5 Παρομοίως θα πρέπει να ανανεωθεί από κοινού με τη Ρωσία η περιφερειακή συνεργασία στο πλαίσιο της βόρειας διάστασης, η συνεργασία με τις χώρες της Βαλτικής, η συνεργασία με τις χώρες του αρκτικού κύκλου και η συνεργασία με τις χώρες της Μαύρης Θάλασσας. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί με ευχαρίστηση ότι η πτυχή αυτή έχει επίσης ληφθεί δεόντως υπόψη στους οδικούς χάρτες και ενθαρρύνει τη λήψη περαιτέρω μέτρων προκειμένου να αναπτυχθεί η περιφερειακή συνεργασία ως τμήμα των σχέσεων ΕΕ — Ρωσίας.

3.3 Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να προωθηθεί στα πλαίσια των οδικών χαρτών για τη συνεργασία ΕΕ-Ρωσίας

3.3.1 Η ενίσχυση, κατά τρόπο βιώσιμο, των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας θα είναι περιορισμένη εάν η δράση των δύο μερών δεν διέπεται από κοινές αξίες. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται η ευθύνη του ατόμου, το κράτος δικαίου, ο σεβασμός του ατόμου και της ιδιοκτησίας, τα ανθρώπινα δικαιώματα (ελευθερία των μέσων επικοινωνίας, οργάνωση ελεύθερων εκλογών, πολιτικός πλουραλισμός, ίσες ευκαιρίες και δικαιώματα των μειονοτήτων), η διαφάνεια, η ακεραιότητα, η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η ισότητα και η ελευθερία έκφρασης, το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι και τα θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων, οι υγιείς εργασιακές σχέσεις και η επαρκής κοινωνική προστασία. Εάν οι κοινές αυτές αξίες δεν λαμβάνονται συστηματικά υπόψη στο πλαίσιο του κοινωνικοοικονομικού και πολιτικού βίου της Ρωσίας, δεν θα καταστεί δυνατό να τεθούν οι βάσεις για καμία συνεργασία ή συμφωνία.

3.3.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικούς τους συνολικούς στόχους των οδικών χαρτών. Σημειώνει με ευχαρίστηση ότι τονίζεται η σημασία των κοινών αξιών ως θεμελιώδους βάσεως σε τρεις από τους οδικούς χάρτες (τον κοινό χώρο για την εξωτερική ασφάλεια, τον κοινό χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και τον κοινό χώρο έρευνας και εκπαίδευσης, στον οποίο περιλαμβάνονται πτυχές του πολιτισμού).

3.3.3 Η ενίσχυση της συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο τα θέματα αυτά αναπτύσσονται στη Ρωσία. Η ΕΟΚΕ συνιστά να υπογραμμισθεί το θέμα αυτό κατά την εφαρμογή των οδικών χαρτών. Πιστεύει ότι θα πρέπει να προστεθούν στους οδικούς χάρτες πιο συγκεκριμένες δράσεις για την επίτευξη των κοινών αξιών οι οποίες είναι θεμελιώδεις για την ανάπτυξη μιας λειτουργικής κοινωνίας των πολιτών.

3.3.4 Είναι σημαντικό να αναπτύξει η Ρωσία ένα περιβάλλον δράσης στο οποίο οι κοινωνικοί εταίροι και άλλοι φορείς της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών να μπορούν να λειτουργούν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν με εμπιστοσύνη στη λήψη των σχετικών κοινωνικών και οικονομικών αποφάσεων. Για τούτο απαιτείται ανοιχτός διάλογος που να βασίζεται στην αλληλεπίδραση και να συμβάλει στην ανάπτυξη δικτύων τα οποία από την πλευρά τους απαιτούν ανεξάρτητα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Προϋπόθεση αποτελεί επίσης η εφαρμογή στην πράξη διεθνών συμφωνιών όπως τα πρότυπα της ΔΟΕ.

3.3.5 Προϋπόθεση για μια λειτουργική κοινωνία των πολιτών είναι να έχουν οι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς της Ρωσίας υψηλή αντιπροσωπευτικότητα, ανεξαρτησία και ικανότητα να διεξάγουν εποικοδομητικό, διαφανή και τεκμηριωμένο διάλογο με τις αρχές καθώς και με άλλους κοινωνικούς φορείς.

3.3.6 Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ευχαρίστηση την έναρξη των διαβουλεύσεων μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας, την Άνοιξη του 2005, στα πλαίσια του δεύτερου κοινού χώρου, για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα συναφή βασικά δικαιώματα π.χ. των μειονοτήτων. Κατά τις διαβουλεύσεις αυτές θα πρέπει να επιλυθούν εθνικά και τοπικά θέματα αυτοδιάθεσης αποφεύγοντας τις συγκρούσεις που θέτουν σε κίνδυνο το λαό της Ρωσίας και αποτελούν απειλή για τους πολίτες της ΕΕ.

3.3.7 Με την πάροδο των ετών, η ΕΕ έχει αποδείξει την ικανότητά της να επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές σε τρίτες χώρες με τη βοήθεια του διαλόγου και σε αυτό θα πρέπει να αποβλέπει ο διάλογος με τη Ρωσία. Φυσικά, το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο

ΟΟΣΑ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στα θέματα αυτά. Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ευχαρίστηση ότι η ΕΕ και η Ρωσία έχουν συμφωνήσει στους οδικούς χάρτες να ενισχύσουν τη συνεργασία στα πλαίσια αυτών των φόρουμ.

3.3.8 Η ανάπτυξη των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας απαιτεί επαρκή οικονομική ενίσχυση εκ μέρους της ΕΕ. Οι πόροι του ΤΑCIS και άλλων προγραμμάτων θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν περισσότερο για την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών, της εκπαίδευσης και ανεξάρτητων μέσων επικοινωνίας και αυτό θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη κατά την προετοιμασία του Ευρωπαϊκού Μέσου Εταιρικής Σχέσης και Γειτνίασης. Η ΕΟΚΕ προτείνει να υποβάλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόταση για τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία των πολιτών της Ρωσίας θα μπορεί να επωφελείται, περισσότερο από σήμερα, από τα σχετικά κοινοτικά μέσα.

3.4 Οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να μπορούν να διαδραματίζουν το δέοντα ρόλο στην υλοποίηση των οδικών χαρτών για τη συνεργασία ΕΕ-Ρωσίας

3.4.1 Η ΕΕ τόνισε ότι, κατά την οικοδόμηση των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας, στόχος είναι η εξεύρεση λύσεων και οδών για μια θετική πορεία, βιώσιμων από ποιοτική άποψη. Προς το σκοπό αυτό είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη οι απόψεις των διαφόρων ενδιαφερόμενων φορέων της κοινωνίας των πολιτών. Για το λόγο αυτό έχει καθοριστική σημασία η οικοδόμηση της κοινωνίας των πολιτών στη Ρωσία.

3.4.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά να ενισχυθεί ο ρόλος των αξιόπιστων φορέων της κοινωνίας των πολιτών στους μηχανισμούς της συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας μέσω της σύστασης μιας συμβουλευτικής επιτροπής δυνάμει του άρθρου 93 της Συμφωνίας Εταιρικών Σχέσεων και Συνεργασίας (ΣΕΣΣ). Με τον τρόπο αυτό θα αποκομιστούν τα μέγιστα πλεονεκτήματα από την πραγματογνωμοσύνη τους στον τομέα της συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας. Έχει αποκομιστεί θετική εμπειρία από τη σύναψη παρεμφερών διακανονισμών στα πλαίσια των σχέσεων της ΕΕ με τις χώρες της Μεσογείου, την Ινδία, τη Νότιο Αμερική και τις χώρες ΑΚΕ. Η ΕΟΚΕ υποθέτει ότι και η Ρωσία διαθέτει ασφαλώς πολυάριθμους φορείς με τις απαιτούμενες δυνατότητες ώστε να συμβάλουν προς την ευδόωση του σκοπού αυτού.

3.4.3 Η ΕΟΚΕ προτίθεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία εξεύρεσης του ορθού τρόπου συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στη συνεργασία ΕΕ-Ρωσίας και να ενισχύσει τις επαφές της με τους κυριότερους φορείς της κοινωνίας των πολιτών που απαριθμούνται στα σημεία 3.2.3 και 3.5.5 με απώτερο στόχο να δημιουργηθεί στο προβλεπόμενο μέλλον ένα συμβουλευτικό φόρουμ στα πλαίσια της επίσημης συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας.

3.5 Αναγκαιότητα της περαιτέρω ενίσχυσης της συνεργασίας στα πλαίσια της κοινωνίας των πολιτών μεταξύ ΕΕ-Ρωσίας

3.5.1 Ήδη από το παρελθόν ορισμένες ομάδες συμφερόντων, όπως το συνδικαλιστικό κίνημα, οι καταναλωτές, οι εργοδότες, οι αγρότες και άλλες ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, έχουν αναπτύξει σχέσεις με αντίστοιχες οργανώσεις της Ρωσίας, σε κοινοτικό και σε διμερές επίπεδο. Ρωσικές οργανώσεις συμμετέχουν επίσης συχνά στη διεθνή συνεργασία στους ανάλογους τομείς. Πρέπει να επιδιωχθεί η προαγωγή των άμεσων σχέσεων, της δικτύωσης, της συνεννόησης και της ανταλλαγής εμπειριών και γνώσεων μεταξύ των απλών πολιτών. Ένας από τους κυριότερους στόχους της συνεργασίας στα πλαίσια της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να είναι η επέκταση των σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας.

3.5.2 Ωστόσο, οι σχέσεις αυτές πρέπει να εξειδικευτούν και να αναπτυχθούν περισσότερο, αφού σε πολλές περιπτώσεις οι ρωσικές οργανώσεις δεν έχουν αναπτύξει αρκετές επαφές ούτε μεταξύ τους ούτε με παρόμοιες οργανώσεις άλλων χωρών. Η ΕΟΚΕ παρακινεί όλους τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών να αναπτύξουν και να διευρύνουν τη συνεργασία τους με τις αντίστοιχες ρωσικές οργανώσεις στους τομείς ενδιαφερόντων τους, ενώ η ΕΕ οφείλει να εγκαινιάσει δράσεις με σκοπό τη διευκόλυνση της συνεργασίας.

3.5.3 Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να επιτείνουν τις προσπάθειές τους για τη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην κατάρτιση κοινών σχεδίων, στην προαγωγή των μορφωτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων ανταλλαγής και στην οργάνωση κοινών οικονομικών προγραμμάτων. Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ πρέπει επίσης να δημοσιοποιούν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ύπαρξη τέτοιων προγραμμάτων και να εκπαιδεύουν την κοινωνία των πολιτών στην προετοιμασία τους.

3.5.4 Είναι σημαντικό ζήτημα να εξευρεθούν τρόποι για την ανάπτυξη σχέσεων με όλα τα μέρη της Ρωσίας, μαζί και το Καλίνινγκραντ. Οι προτάσεις της Επιτροπής των Περιφερειών⁽¹⁾ για την ανάπτυξη της περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας αποκτούν ιδιαίτερο βάρος στον τομέα αυτό. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προτάσεις και συνιστά στο Μόνιμο Συμβούλιο εταιρικών σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας να αναβαθμίσει το θέμα αυτό στα πλαίσια της ημερήσιας διάταξης.

3.5.5 Η ΕΟΚΕ θα εκμεταλλευθεί τη θέση της για να προωθήσει την ανάπτυξη δεσμών μεταξύ ΕΕ και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών της Ρωσίας. Ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή θα μπορούσε να είναι η οργάνωση τακτικών επαφών, κοινών εργαστηρίων κλπ. με τους Ρώσους εταίρους γύρω από συγκεκριμένα θέματα όπως οικονομικές μεταρρυθμίσεις και απασχόληση, μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου στη Ρωσία, συμμετοχή φορέων της κοινωνίας των πολιτών στη συνεργασία ΕΕ-Ρωσίας. Στόχος πρέπει να είναι η ανάπτυξη πιο τακτικής και πιο εντατικής συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών η οποία, σε εύθετο χρόνο, θα έπρεπε να εξελιχθεί σε ένα συμβουλευτικό φόρουμ που θα στηρίζει το μηχανισμό της συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας (βλέπε επίσης σημεία 3.2.3 και 3.4.2-3.4.3).

3.6. *Αναγκαιότητα υποστήριξης της συνεργασίας μεταξύ της Ρωσίας και των γειτόνων της και μεταξύ φορέων της κοινωνίας των πολιτών των εν λόγω χωρών*

3.6.1 Είναι σημαντικό ζήτημα να παγιωθούν οι σχέσεις μεταξύ της Ρωσίας και των γειτονικών χωρών της Ανατολικής Ευρώπης

(π.χ. με την Ουκρανία αλλά επίσης την Μολδαβία και τη Λευκορωσία) ενώ η ΕΕ θα επιτείνει τις προσπάθειές της για την ανάπτυξη των σχέσεών της με τους γείτονές της ανατολικής Ευρώπης. Η ανάπτυξη στενότερων σχέσεων και μια πιο εντατική συνεννόηση σε πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα θα συμβάλουν στη βελτίωση της συνεργασίας στην Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ προτείνει να υποστηρίξει η ΕΕ την εξέλιξη αυτή ως μέρος της κοινοτικής πολιτικής γειτνίασης και ανάπτυξης εταιρικών σχέσεων.

3.6.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά να υποστηριχτεί επίσης η ανάπτυξη διασυνοριακών σχέσεων μεταξύ των φορέων της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες αυτές. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη λάβει μέτρα για την ανάπτυξη του διαλόγου και προτίθεται να ενημερώνει τακτικά την Επιτροπή σχετικά με την πορεία του.

3.7 *Αναγκαιότητα υποστήριξης της κινητικότητας μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας*

3.7.1 Οι άρτιες συγκοινωνιακές συνδέσεις και η ευχερής πρόσβαση αποτελούν ουσιώδη στοιχεία για την προαγωγή της διασυνοριακής κινητικότητας. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες για την ανάπτυξη και ολοκλήρωση των συγκοινωνιακών συνδέσεων που απαιτούν επενδύσεις για τη βελτίωση της υποδομής και της διοικητικής μέριμνας στην ΕΕ και στη Ρωσία. Θα πρέπει να αυξηθεί η συμμετοχή βασικών διεθνών οικονομικών οργανισμών στη δραστηριότητα αυτή, ειδικότερα της ΕΤΕ και της ΕΤΑΑ.

3.7.2 Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι ο στόχος της διευκόλυνσης των διαπροσωπικών επαφών και των μετακινήσεων μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας, ειδικότερα μέσω της ολοκλήρωσης των δικτύων συγκοινωνιών, της νόμιμης προσπέλασης των συνόρων, της χορήγησης θεωρήσεων και των αρχών για επανεισοχή, έχουν ληφθεί υπόψη στους οδικούς χάρτες. Οι συνοριακές συμφωνίες αποτελούν θεμέλιο λίθο για απρόσκοπτη διασυνοριακή κινητικότητα.

3.7.3 Η τρέχουσα διαδικασία για τη χορήγηση θεωρήσεων είναι χρονοβόρα και επαχθής και διατηρεί σε χαμηλά επίπεδα, ή ακόμη και παρεμποδίζει, τον τουρισμό και τη στενότερη διασυνοριακή συνεργασία φορέων της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως της νεολαίας και των φοιτητών. Οι διαδικασίες για τη χορήγηση θεωρήσεων και αδειών εργασίας πρέπει να απλοποιηθούν, με σκοπό να διευκολυνθεί η ανάπτυξη της διασυνοριακής κινητικότητας και των διασυνοριακών σχέσεων. Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντικό ζήτημα να καταλήξουν το συντομότερο οι τρέχουσες διαπραγματεύσεις μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας για τη χορήγηση θεωρήσεων σε ένα αποτέλεσμα που θα ικανοποιεί αμφότερα τα μέρη.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Ωστόσο, η Ρωσία παραιτήθηκε από την συμφωνία που συνήψε με την Εσθονία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Α. Η ακόλουθη τροπολογία απορρίφθηκε από την σύνοδο ολομέλειας αλλά συγκέντρωσε τουλάχιστον το ένα τέταρτο των ψήφων.

Σημείο 1.3

Να απαλειφθεί.

Αιτιολογία

Στην παράγραφο 1.1 της γνωμοδότησης δηλώνεται ότι η Ομοσπονδία της Ρωσίας είναι στρατηγικός εταίρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τη δήλωση αυτή καλύπτεται επαρκώς το περιεχόμενο της παραγράφου 1.3.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 33

Ψήφοι κατά: 64

Αποχές: 8

**Γνωμοδότηση του ειδικευμένου τμήματος «Γεωργία, Ανάπτυξη της υπαίθρου, Περιβάλλον» με θέμα
«REACH — Νομοθεσία για τα χημικά προϊόντα»**

(2005/C 294/08)

Το Προεδρείο της ΕΟΚΕ αποφάσισε, στις 14 Δεκεμβρίου 2004, και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 29, Α του Εσωτερικού Κανονισμού, να προβεί στην επεξεργασία γνωμοδότησης με θέμα: «REACH — Νομοθεσία για τα χημικά προϊόντα».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 16 Ιουνίου 2005, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. BRAGHIN.

Κατά την 419η σύνοδο ολομέλειας της 13ης και 14ης Ιουλίου 2005 (συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου 2005) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 52 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Ευρείες διαβουλεύσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, των εθνικών αρχών, της χημικής και μη χημικής βιομηχανίας, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και πολλών ΜΚΟ ακολούθησαν τη δημοσίευση της πρότασης κανονισμού για την καταχώριση, την αξιολόγηση και την αδειοδότηση των χημικών προϊόντων και για τους περιορισμούς που επιβάλλονται σε αυτά (REACH), για τη σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων ⁽¹⁾.

1.2 Παρατηρήσεις της προηγούμενης γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ ⁽²⁾ αποτέλεσαν αντικείμενο ενδιαφέρουσας ανταλλαγής απόψεων κατά την συζήτηση αυτή, μεταξύ των οποίων τρεις απαιτήσεις:

- Μία σειρά μεταγενέστερων μελετών για την αξιολόγηση των συνεπειών της εφαρμογής της πρότασης σε ορισμένους βιομηχανικούς τομείς, των διαστάσεων και των συνεπειών της ενδεχόμενης απόσυρσης από την αγορά επικίνδυνων ουσιών, της δημιουργίας στρατηγικών εταιρικών σχέσεων για τη δοκιμή πειραματικών σχεδίων εφαρμογής, του αντίκτυπου στα νέα κράτη μέλη,
- Η ανάγκη απλοποίησης των υποχρεώσεων που απαιτούνται από τις επιχειρήσεις, μείωσης των δαπανών για να αποφευχθεί η απώλεια ανταγωνιστικότητας ή η μετεγκατάσταση των επιχειρήσεων, χωρίς ωστόσο να θιγεί ο πρωταρχικός στόχος προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος,
- Η δυνατότητα παροχής ενισχυμένου και καλύτερα διαρθρωμένου ρόλου στον Οργανισμό, με την κατάλληλη εκπροσώπηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

1.3 Δύο μελέτες που έγιναν στο πλαίσιο του μνημονίου προθέσεων μεταξύ της Επιτροπής και της UNICE/CEFIC οδήγησαν σε μια καλύτερη κατανόηση των προβλημάτων που παρουσιάζουν ειδικό βιομηχανικοί τομείς. Αυτές οι μεταγενέστερες μελέτες αντικτύπου απέδειξαν ότι ορισμένοι φόβοι που είχαν εκφραστεί αρχικά ήταν υπερβολικοί παραμένουν ωστόσο ανησυχίες και γι' αυτό πρέπει να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια προκειμένου το σύστημα να καταστεί πιο αποτελεσματικό και συνεκτικό.

1.3.1 Μεταξύ των σημαντικότερων πορισμάτων της μελέτης που καταρτίστηκε από τη Συμβουλευτική Εταιρεία KPMG εν είδει *Business Impact Case Study* ⁽³⁾ επισημαίνονται τα εξής:

- Δεν επαρκούν τα στοιχεία που δείχνουν ότι οι ουσίες που παράγονται σε μεγαλύτερες ποσότητες αντιμετωπίζουν κίνδυνο απόσυρσης από την αγορά λόγω των απαιτήσεων καταχώρισης του συστήματος REACH. Οι ουσίες που παράγονται σε μικρότερες ποσότητες –κάτω των 100 τόνων- κινδυνεύουν περισσότερο να καταστούν ελάχιστα ή καθόλου κερδοφόρες με την εφαρμογή του συστήματος REACH. Μετά από λεπτομερή αξιολόγηση 152 ουσιών εκτιμήθηκε ότι μόνο 10 μεταξύ αυτών, οι οποίες αποφέρουν πλέον ελάχιστο ή μηδαμινό κέρδος·
- Δεν υπάρχουν αρκετά στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι θα αποσυρθούν από την αγορά ουσίες που έχουν ιδιαίτερη σημασία, από τεχνική άποψη, για τους μεταγενέστερους χρήστες. Οι ουσίες αυτές θα καταχωρούνται, ενίοτε ακόμη και αν κινδυνεύουν να αποσυρθούν από την αγορά·
- Η εφάπαξ δαπάνη που θα επιβαρύνει τους προμηθευτές χημικών ουσιών λόγω της καταχώρισης μπορεί να είναι επαχθής σε ορισμένες περιπτώσεις και να τους επιβάλει τον εξορθολογισμό του χαρτοφυλακίου προϊόντων τους. Το αποτέλεσμα αυτό θα αφορά κυρίως ουσίες οι οποίες, κατά την άποψη των προμηθευτών χημικών ουσιών, δεν έχουν καίρια σημασία από τεχνική άποψη για τους πελάτες τους·
- Εάν σημειωθεί σημαντική απόσυρση από την αγορά ουσιών, το κόστος επανатуποποίησης και σχεδιασμού ενδέχεται να αυξηθεί (και λόγω της ανάγκης μελετών, δοκιμών και αξιολογήσεων στους χρήστες)·
- Οι δαπάνες ως επί το πλείστον θα απορροφηθούν ή θα μεταφερθούν, αλλά τούτο ενδέχεται να αποδειχτεί δύσκολο για τις ΜΜΕ·
- Ο αντίκτυπος του συστήματος REACH στην καινοτομία δεν μπορεί να καθοριστεί με ακρίβεια. Στις περιπτώσεις που ερεύνησε η μελέτη δεν βρέθηκαν στοιχεία ότι η έρευνα και ανάπτυξη (E&A) θα μεταφερθούν αυτόματα λόγω του συστήματος REACH, ούτε αναμένεται αύξησή τους·

⁽¹⁾ COM(2003) 644 τελικό της 29/10/2003.

⁽²⁾ EE C 112 της 30/04/2004

⁽³⁾ KPMG, *Business Impact Case Study REACH*, η παρουσίαση της οποίας έγινε στις 28 Απριλίου 2005.

- Οι εταιρίες έχουν εντοπίσει ορισμένα εμπορικά ωφελήματα από το σύστημα REACH, μεταξύ άλλων τα εξής: καλύτερη πληροφόρηση σχετικά με τις ιδιότητες των ουσιών και τα επικίνδυνα συστατικά σε παρασκευάσματα, ευκολότερη διαχείριση των κινδύνων και εξορθολογισμός του φάσματος ουσιών·
- Εκφράστηκαν ανησυχίες σχετικά με ειδικά προβλήματα λειτουργικότητας και εμπιστευτικότητας. Ορισμένοι τυποποιητές και μεταγενέστεροι χρήστες των προϊόντων φοβούνται ότι οι παραγωγοί χημικών ουσιών πιθανώς δεν θα θελήσουν να συμπεριλάβουν ορισμένες χρήσεις στους φακέλους καταχώρισης που θα υποβάλλουν·
- Οι χρήστες ανόργανων ουσιών (ιδίως πρώτων υλών) απαιτούν περαιτέρω διευκρινίσεις για τις διατάξεις καταχώρισης στο σύστημα REACH.

1.3.2 Η μελέτη για τα νέα κράτη μέλη (*) καταδεικνύει ότι υφίσταται ακόμη περιορισμένη γνώση όσον αφορά το σύστημα REACH και επισημαίνει ορισμένα κρίσιμα σημεία όπως:

- οι σημαντικές αυξήσεις των δαπανών σημειώνονται μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις·
- οι άμεσες δαπάνες που επιβάλλονται σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις θα μπορούσαν να αυξηθούν σε σχέση με τον κύκλο εργασιών ή όσον αφορά τον περιορισμό των περιθωρίων κέρδους·
- λίγες ουσίες προσδιορίζονται ως ευπαθείς, επειδή ήδη έχουν περιορισμένα περιθώρια κέρδους·
- οι εταιρείες που εξαρτώνται από ανατολικές αγορές εκτός ΕΕ θα είναι αυτές που θα θιγούν περισσότερο.

1.4 Με τα πορίσματα των μελετών αυτών και τη σχετική συζήτηση που διεξάγεται ήρθαν στο φως ορισμένες πτυχές που οι εμπλεκόμενοι οικονομικοί φορείς τις θεωρούν ιδιαίτερα κρίσιμες, και στις οποίες η ΕΟΚΕ προτίθεται να συμβάλει περαιτέρω, σε στενό συντονισμό με τις εργασίες που εκτελούν το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

2. Κριτήρια και προθεσμίες καταχώρισης

2.1 Η υπό εξέταση πρόταση κανονισμού υπερβαίνει τον υφιστάμενο τεχνητό διαχωρισμό μεταξύ «υπαρχουσών ουσιών», δηλαδή όλων των χημικών ουσιών που δηλώθηκαν ότι διατίθενται στην αγορά τον Σεπτέμβριο του 1981 και «νέων ουσιών», δηλαδή εκείνων που διατέθηκαν στην αγορά μετά την ημερομηνία αυτή. Ορίζει την υποχρέωση καταχώρισης των ουσιών υπό καθαρή μορφή ή σε παρασκευάσματα (άρθρο 5) για κάθε ουσία που παρασκευάζεται ή εισάγεται σε ποσότητες ίσες ή άνω του ενός τόνου κατ'έτος (άρθρο 5.1 παράγραφος II). Επιβεβαιώνεται η αρχή ότι μόνον οι ουσίες που έχουν καταχωριστεί μπορούν να παρασκευαστούν ή να εισαχθούν στην Κοινότητα (άρθρο 19.1).

2.2 Ορίζεται ένα «μεταβατικό καθεστώς» για τις ουσίες που τώρα παρασκευάζονται ή διατίθενται στην εσωτερική αγορά (υπολογίζονται σε περίπου 30 000), δηλαδή μία σταδιακή εισαγωγή του συστήματος καταχώρισης ανάλογα με τις ποσότητες που παράγει ή εισάγει μία μεμονωμένη επιχείρηση (άρθρο 21). Το μεταβατικό καθεστώς προβλέπει μία περίοδο τριών ετών για την καταχώριση μεγαλύτερων ποσοτήτων (άνω των 1000 τόνων/έτος) και για τις ουσίες που έχουν σήμερα ταξινομηθεί ως ΚΜΤ (*), κατηγορίας 1 και 2, περίοδο έξι ετών για τις ποσότητες ίσες ή άνω των

100 τόνων/έτος, και 11 ετών για τις ποσότητες ίσες ή άνω του 1 τόνου/έτος.

2.3 Η προσέγγιση αυτή για τις ποσότητες αποτέλεσε αντικείμενο συζήτησης με διάφορα επιχειρήματα, και πριν απ' όλα με το επιχείρημα να μην επιτρέπεται η διανομή κατά την περίοδο της καταχώρισης ανάλογα με τους πραγματικούς κινδύνους που συνδέονται με κάθε ουσία. Περισσότερο δικαιολογημένη θα ήταν η προτεραιότητα με βάση τον βαθμό κινδύνου σε επιστημονικό και οικονομικό επίπεδο, αλλά προκειμένου να προσδιοριστούν οι ουσίες προτεραιότητας θα έπρεπε να εφαρμοστεί μία διαδικασία αλληλεπίδρασης για τον ορισμό του εγγενούς κινδύνου (*hazard*) και των κινδύνων έκθεσης (*exposure*) ώστε να επιτευχθεί η αξιολόγηση (*assessment*) και η επακόλουθη διαχείριση του κινδύνου (*risk management*).

2.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά συνεπώς ότι το κριτήριο προτεραιότητας που βασίζεται στον όγκο, αν και άστοχο όπως έχει αναφερθεί στην προηγούμενη γνωμοδότηση (*), είναι ωστόσο το πλέον ενδεδειγμένο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων και της αντικατάστασης του υφιστάμενου συστήματος, που παγκοσμίως θεωρείται αναποτελεσματικό. Στο προτεινόμενο σύστημα λαμβάνονται πράγματι υπόψη και οι ουσίες που προκαλούν σοβαρές ανησυχίες όπως οι ουσίες που έχουν ταξινομηθεί ως ΚΜΤ, 1ης και 2ης κατηγορίας. Η προσέγγιση της Επιτροπής που βασίζεται στις ποσότητες (κατά προσέγγιση δείκτης της πιθανής έκθεσης) χωρίς να παραβλέπεται η εγγενής επικινδυνότητα, μοιάζει να είναι απλούστερη κατά την εφαρμογή, διαφανής και πιο ενδεδειγμένη να εξασφαλίσει ικανοποιητικό βαθμό νομικής βεβαιότητας για τους φορείς.

3. Απλούστευση της νομοθεσίας

3.1 Η δομή του προτεινόμενου κανονισμού είναι, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, πολύπλοκη και δυσνόητη και ως ένα βαθμό αποτελεί την πηγή των διαταγμών αν όχι των φόβων πολλών επιχειρηματιών, ιδιαίτερα των βιομηχανικών τομέων που δεν παράγουν χημικές ουσίες με την αυστηρή έννοια του όρου, καθώς και των εισαγωγέων, των ΜΜΕ και των μεταγενέστερων χρηστών που συχνά στερούνται των απαραίτητων γνώσεων και τεχνικών δομών για να περιγράψουν, στις περιπτώσεις που τους ζητείται, τις ιδιαίτερες χρήσεις και τη διαχείριση των συναφών κινδύνων. Το εύρος των τεχνικών παρατηρημάτων, αποτελεί επίσης ένα εμπόδιο για την πλήρη κατανόηση και εφαρμογή του συστήματος REACH.

3.2 Η ΕΟΚΕ εύχεται συνεπώς να μπορέσει η Επιτροπή, στη βάση των γνωμοδοτήσεων και των τροπολογιών που κατατέθηκαν κατά την πρώτη ανάγνωση, να καταβάλει περαιτέρω προσπάθεια για τη βελτίωση της ανάγνωσης του κανονισμού αξιοποιώντας τη δυνατότητα αναδιάρθρωσης του κειμένου, μέσω της αντιμετάθεσης κεφαλαίων και άρθρων σε διαφορετικές θέσεις· κατά πρώτον πρέπει να καταστούν άμεσα σαφή, με σαφέστερους ορισμούς το πεδίο εφαρμογής και εξαιρέσεις κατηγοριών, οι προθεσμίες καταχώρισης και οι απαιτούμενες υποχρεώσεις που διαφοροποιούνται ανάλογα με τη ποσότητα των τόνων.

3.3 Αφού αποσαφηνιστούν οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται στους παραγωγούς/ εισαγωγείς, ανάλογα με τις διαστάσεις της παραγωγής τους και των χαρακτηριστικών της παραγωγικής διαδικασίας, θα προκύψουν περισσότερο κατανοητές πτυχές, πιο πολύπλοκα ζητήματα όπως οι μηχανισμοί κοινοχρησίας δεδομένων, οι ευθύνες και οι όροι ενημέρωσης μέσω της αλυσίδας εφοδιασμού, οι υποχρεώσεις και οι ευθύνες των μεταγενέστερων χρηστών.

(*) JCR-IPTS, Συμβολή στην ανάλυση του αντικτύπου του προγράμματος REACH στα νέα κράτη μέλη της Ευρώπης, η παρουσίαση του οποίου έγινε στις 28 Απριλίου 2005.

(*) Ουσίες καρκινογόνες, μεταλλαξιογόνες ή τοξικές για την αναπαραγωγή.

(*) ΕΕ C 112 της 30/04/2004, σημείο 3.3.2

3.4 Η ΕΟΚΕ προτείνει επίσης τα παραρτήματα που εκ φύσεως δεν εντάσσονται στους κανόνες του νόμου, όπως για παράδειγμα το παράρτημα X, να αναφέρονται ρητά και να αποτελούν κατά συνέπεια ένα λειτουργικό σημείο αναφοράς, αλλά να υπόκεινται σε από κοινού επεξεργασίας των αρχών και των εμπλεκόμενων φορέων των κλάδων, σύμφωνα με το πρότυπο των BAT και BREF⁽⁷⁾ που προβλέπονται από την οδηγία IPPC (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης). Όσο περισσότερο απλοποιείται και καθίσταται κατανοητός αυτό ο επιβλητικός όγκος των τεχνικών πληροφοριών, τόσο καλύτερα θα πραγματοποιείται η σωστή αξιολόγηση του έργου και των δαπανών εκτέλεσης από την πλευρά των επιχειρήσεων. Η διάκριση αυτή θα καταστήσει εξάλλου δυνατή την προσαρμογή στην ταχύτερη τεχνική και επιστημονική ανάπτυξη χωρίς υπερβολικές διαδικαστικές δεσμεύσεις.

3.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά την προσπάθεια που καταβάλλει η Επιτροπή για την επεξεργασία των λειτουργικών κατευθυντήριων γραμμών στο πλαίσιο των αποκαλούμενων RIP, REACH Implementation Projects (εφαρμογή των σχεδίων REACH): θεωρεί τα μέσα αυτά ουσιαστικά για την εφαρμογή της πρότασης, εφόσον επιτρέπουν στους φορείς και στις αρμόδιες αρχές να μάθουν την εφαρμογή και να κατανοήσουν σε βάθος τους μηχανισμούς λειτουργίας του συστήματος.

3.6 Η ΕΟΚΕ εύχεται να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για συμμετοχή των βιομηχανικών ενώσεων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των επαγγελματικών κλάδων ώστε να εδραιωθεί ή έγκυρη συνεργασία των αρχών, των επιχειρήσεων και των επαγγελματικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων για την αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος. Στην ίδια βάση να αναπτυχθούν φορείς στήριξης όπως τα εθνικά Γραφεία Βοήθειας (Help Desk) που μελετάει να συγκροτήσει η Επιτροπή.

4. Προκαταχώριση

4.1 Το άρθρο 26 προβλέπει την υποχρέωση της προκαταχώρισης: κάθε πιθανός φορέας που δηλώνει μία ουσία που υπόκειται στο σύστημα καταχώρισης REACH οφείλει να διαβιβάζει στον Οργανισμό τη δέσμη των προβλεπόμενων πληροφοριών το αργότερο 18 μήνες πριν την λήξη της προθεσμίας των 3 ετών που προβλέπεται για ποσότητες μεγαλύτερες των 1 000 τόνων, των 6 ετών για ποσότητες μεγαλύτερες του 1 τόνου. Οι παραγωγοί/εισαγωγείς ποσοτήτων μικρότερων του 1 τόνου ή οι μεταγενέστεροι χρήστες μπορούν να συμβάλουν ειθελοντικά στην κοινοχρησία δεδομένων.

4.2 Η δέσμη των πληροφοριών που προβλέπεται στο άρθρο 26.1 αποτελεί την κατάλληλη βάση για την προώθηση της κοινοχρησίας των πληροφοριών σχετικά με τις επιμέρους ουσίες και κατά συνέπεια σύναψης πιθανών συμφωνιών για την από κοινού παρουσίαση των δεδομένων και των δοκιμών που πρέπει να πραγματοποιηθούν (με επακόλουθο τη μείωση των δαπανών). Η ΕΟΚΕ θεωρεί όμως ότι δεν αρκεί για την αξιολόγηση του πιθανού κινδύνου μιας ουσίας και κατά συνέπεια δεν επιτρέπει τον καθορισμό νέων κριτηρίων προτεραιότητας με στόχο την καταχώριση. Εάν θέλουμε να ακολουθήσουμε και αυτό το αποτέλεσμα, θα χρειαστεί να ζητήσουμε πιο πολύπλοκη δέσμη δεδομένων, πράγμα το οποίο συνεπάγεται μεγαλύτερες προθεσμίες αλλά και κόστος και γραφειοκρατικές δαπάνες που κινδυνεύουν να είναι υπερβολικές για

τους μικρούς παραγωγούς και εισαγωγείς αλλά και για τον ίδιο τον Οργανισμό που θα πρέπει να τις διαχειριστεί.

4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι στο πλαίσιο των διαφόρων προτάσεων που συζητούνται, πρέπει να προτιμηθούν εκείνες που διαφυλάσσουν τους βασικούς στόχους και τις προθεσμίες που προβλέπονται σήμερα (έτσι ώστε να αποφευχθούν οι αβεβαιότητες και οι αμυχανίες του εμπλεκόμενου) και οι οποίες μπορούν να καταστήσουν λιγότερο δαπανηρό τον αντίκτυπο στους πιο ευπαθείς επιχειρηματίες επί τη βάση των *case studies* που έχουν γίνει.

5. Συστάσεις για ένα αποτελεσματικό και διαχειρίσιμο σύστημα REACH

Προκειμένου ο μηχανισμός καταχώρισης να λειτουργήσει αποτελεσματικά, πρέπει να αποσαφηνιστούν:

1. οι ουσίες που εντάσσονται στο προτεινόμενο σύστημα·
2. το πεδίο εφαρμογής, καθιστώντας σαφή τα κριτήρια και τις κατηγορίες απαλλαγής που προβλέπονται (και αναφέρονται σε διάφορα άρθρα του κανονισμού)·
3. οι υποχρεώσεις ροής των πληροφοριών μεταξύ των παραγωγών, των εισαγωγών και των χρηστών (βιομηχανικών και επαγγελματικών) της ίδιας ουσίας·
4. οι μηχανισμοί, τα κίνητρα και οι επιβραβεύσεις για συμπράξεις με στόχο την καταχώριση μιας ουσίας.

5.1 *Ορισμός της ουσίας.* Σύμφωνα με τις *case studies*, αποδεικνύεται ότι υφίσταται μεγάλη αβεβαιότητα όσον αφορά τις ουσίες (ειδικά τις ανόργανες) που υπεισέρχονται στο σύστημα REACH.

Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την επεξεργασία ενός ειδικού προγράμματος εφαρμογής REACH που θα διευκρινίζει σε αρχές και επιχειρήσεις ποιες ουσίες περιλαμβάνονται πραγματικά στο σύστημα REACH.

5.2 *Πεδίο εφαρμογής.* Κρίνεται σκόπιμος ο καθορισμός προς χρήση των φορέων ενός ακριβέστερου συνοπτικού πίνακα των απαλλασσόμενων κατηγοριών, ειδικότερα εκείνων που διέπονται από άλλους ισχύοντες κοινοτικούς κανόνες, στο βαθμό που είναι κατάλληλοι να εξασφαλίσουν την επίτευξη των στόχων για την προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος που τίθενται στο προοίμιο του συστήματος REACH. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι απαραίτητο να αποφευχθούν οι επικαλύψεις και οι συνακόλουθες επαναλήψεις δεσμεύσεων και ζητεί να παρασχεθούν σαφείς αποδείξεις για να διαλυθεί κάθε αμφιβολία.

5.3 *Ροή των πληροφοριών.* Το σύστημα REACH μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά μόνον εάν υπάρχει η κατάλληλη ροή πληροφοριών μεταξύ των προηγούμενων και επόμενων φορέων. Χωρίς αυτή την οριζόντια και κάθετη ροή των πληροφοριών, ακόμη και μεταξύ διαφόρων μεταποιητικών τομέων, καθίσταται αδύνατο να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης του κινδύνου και προστασίας των εργαζομένων, των καταναλωτών και του περιβάλλοντος. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την προσέγγιση σύμφωνα με την οποία ο παραγωγός/εισαγωγέας πρέπει να διενεργεί αξιολόγηση των σεναρίων έκθεσης και των κινδύνων σχετικά με τις «χρήσεις που έχουν προσδιοριστεί», εφόσον ζητηθούν, ενεργώντας με καλή πίστη και με την «επιμέλεια ενός καλού οικογενειάρχη», έννοιες σαφείς και εδραιωμένες σύμφωνα με το δίκαιο και με τη νομολογία.

(7) Πρόκειται για τις *Best Available Techniques* (BAT) (βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές) και τις *BAT Reference Documents* (BREF) (έγγραφα αναφοράς των BAT), έγγραφα που έχει επεξεργαστεί ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός της Σεβίλλης αρμόδιος για την εφαρμογή της οδηγίας 96/61/ΕΟΚ για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (*Integrated Pollution Prevention and Control*, IPPC), και τα οποία επεξεργάστηκαν από κοινού κοινοτικοί εμπειρογνώμονες και οι αρμόδιοι φορείς.

5.3.1 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι σκόπιμο τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί από τον Οργανισμό για τις ουσίες που έχουν καταχωρηθεί, και στη συνέχεια για όσες έχουν αξιολογηθεί, αφού αφαιρεθεί κάθε εμπιστευτική ή σημαντική εμπορική πληροφορία, να διατίθενται γενικά στους οικονομικούς φορείς (σήμερα προβλέπεται να κοινοποιούνται μόνον στους παραγωγούς, εισαγωγείς και χρήστες μιας συγκεκριμένης ουσίας και μόνον γι αυτήν) των εκπροσώπων των εργαζομένων και των επαγγελματιών κατηγοριών που μπορεί να είναι χρήσιμα στην άσκηση των καθηκόντων τους (ιατρικές υπηρεσίες, υπηρεσίες ασφάλειας, προστασίας κλπ).

5.4 **Κοινοχρησία δεδομένων.** Στην πρόταση προβλέπεται ότι, για τις ουσίες που υπάγονται στο μεταβατικό καθεστώς, η συμμετοχή σε ένα Φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ όλων των κατασκευαστών και των εισαγωγέων μιας συγκεκριμένης ουσίας θα καταφεύγουν στην προκαταχώριση. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη αυτή και τον συνακόλουθο στόχο μείωσης στο ελάχιστο των επαναλήψεων των δοκιμών, καθώς και των δοκιμών που δεν γίνονται στα ζώα.

5.5 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι πρέπει να αποφευχθούν επικαλύψεις των δοκιμών, όχι μόνο σε ό,τι αφορά τις δοκιμές στα ζώα. Κρίνονται σκόπιμες δράσεις με στόχο την ανάπτυξη προτύπων αξιολόγησης και ανίχνευσης (*screening*) τύπου QSAR (*Quantitative Structure — Activity Relationship*), δοκιμών και μεθόδων εκτός εκείνων που χρησιμοποιούνται για τα ζώα, και η μελέτη διαδικασιών που να καθιστούν ταχύτερη την έγκρισή τους και, ει δυνατόν, τη χρήση τους πριν από την επίσημη οριστική έγκριση από τους αρμόδιους οργανισμούς.

5.6 **Αποδοτικότητα κόστους.** Ο στόχος της μείωσης του κόστους που επιβαρύνει τις επιχειρήσεις είναι σκόπιμο να ληφθεί σοβαρά υπόψη κατά την εφαρμογή του συστήματος, προκειμένου να ενταχθεί κατά τρόπον συνεκτικό στη στρατηγική της Λισσαβώνας και της βιώσιμης ανάπτυξης, που ανέκαθεν υποστήριζε η ΕΟΚΕ. Η επίτευξη του στόχου της ανταγωνιστικότητας παράλληλα με τους στόχους της υγείας και του περιβάλλοντος είναι η θεμελιώδης πρόκληση του συστήματος REACH. Πρέπει κυρίως να αποφευχθεί κατά την κατανομή των δαπανών καταχώρισης η υπερβολική επιβάρυνση ορισμένων ειδικών κλάδων της αλυσίδας εφοδιασμού ή ορισμένων βιομηχανικών τομέων που είναι διαρθρωτικά αδύναμοι ή αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα έντονο ανταγωνισμό.

5.7 Επειδή σύμφωνα με τους υπολογισμούς, το 60 % των άμεσων δαπανών καταχώρισης έχει σχέση με τις απαιτούμενες δοκιμές, η ΕΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντικούς τους μηχανισμούς που μπορούν να προωθήσουν τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων ώστε να πραγματοποιείται από κοινού η κοινοχρησία των αποτελεσμάτων και η εκτέλεση των δοκιμών και στα προηγούμενα σημεία έχει προβεί σε συγκεκριμένες προτάσεις για το θέμα αυτό. Εξίσου σημαντικό είναι ένα ισότιμο και εναρμονισμένο πλαίσιο συμμετοχής στις δαπάνες εκείνου που καρπούται δεδομένων που έχουν συλλεχθεί προηγουμένως ή από κοινού.

5.8 Η ΕΟΚΕ προτείνει ωστόσο να τροποποιηθούν ορισμένες ενδείξεις για τις δαπάνες που δεν κρίνονται επαρκείς ή ίσες, ιδιαίτερα δε:

— η μείωση του τέλους καταχώρισης: αν και είναι χαμηλό για μικρές ποσότητες, αποβαίνει σημαντικό για μεγαλύτερους όγκους. Είναι σκόπιμο να προβλεφθεί σημαντικότερη μείωση από το σημερινό ένα τρίτο (άρθρο 10.2), εφόσον το ίδιο σύνολο δεδομένων υποβάλλεται από πολλές επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε μια κοινοπραξία.

— η κατανομή των δαπανών που αφορούν τις δοκιμές σε ζώα μεταξύ των μελών μιας κοινοπραξίας (όπως προβλέπεται στο άρθρο 28.1, 2^ο § και στο άρθρο 50.1): δεν φαίνεται ίση μία κατανομή μεταξύ των συμμετεχόντων επί ίσοις όροις στο Φόρουμ, εάν δεν ληφθούν υπόψη οι διαστάσεις της αντίστοιχης παραγωγής τους. Η ΕΟΚΕ προτείνει ως κριτήρια πιο ισότιμες παραμέτρους κατανομής που να συνδέεται με τον κύκλο εργασιών της συγκεκριμένης ουσίας ή με τον όγκο πωλήσεων κατά την τελευταία τριετία·

— το προβλεπόμενο στο άρθρο 25.5 και 6 ποσό ίσο με το 50 % του κόστους των δοκιμών σε ζώα που πραγματοποίησαν προηγούμενοι καταχωρίζοντες είναι ακόμη πιο άδικο, εφόσον αυτό το όριο για τον μεταγενέστερο καταχωρίζοντα μπορεί να αποδειχτεί ανυπέρβλητο για την είσοδο σε αυτό το τμήμα της αγοράς.

6. Παρατηρήσεις όσον αφορά τις υπό εξέταση προτάσεις στο επίπεδο του Συμβουλίου Υπουργών.

6.1 Μεταξύ των υπό εξέταση προτάσεων, μια κάποια συνέχεια δόθηκε στο αποκαλούμενο σύστημα OSOR (μία ουσία, μία καταχώριση) που προτάθηκε από το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ουγγαρία και το οποίο συζητήθηκε ευρέως στους κόλπους του Συμβουλίου. Η αρχή είναι αποδεκτή, εφόσον το σύστημα αυτό θα συμβάλει στη δραστική μείωση των δοκιμών και την αποφυγή πολλών επαναλήψεων μελετών, παραμένουν όμως αμφιβολίες όσον αφορά τη δυνατότητα συγκεκριμένης εφαρμογής.

6.1.1 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει στο σχέδιο αυτό ορισμένα κενά και/ή προβλήματα που έχουν παραμείνει ανεπίλυτα όσον αφορά τις εξής πτυχές:

— η προστασία της εμπιστευτικότητας (που δύσκολα εξασφαλίζεται εάν δεν ανατεθεί σε τρίτους φορείς για λογαριασμό ομίλου επιχειρήσεων), λόγω της προβλεπόμενης υποχρέωσης κοινοχρησίας των δεδομένων (αυτή είναι όντως η υποχρεωτική δέσμευση και όχι η σύσταση κοινοπραξιών)·

— η αναπόφευκτη πολυπλοκότητα όταν πρόκειται για την κάλυψη του συνόλου των φορέων οι οποίοι διαχειρίζονται μία συγκεκριμένη ουσία για το λόγο και μόνο ότι συμπεριλαμβάνονται φορείς που είναι διεσπαρμένοι σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ με προφανή γλωσσολογικά προβλήματα·

— ο μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε πολλαπλά φόρουμ ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τις ουσίες (ΦΑΠΟ), έστω και αν οι δυσκολίες αυτές περιορίζονται από την προβλεπόμενη προκαταρκτική καταχώριση σε τρεις φάσεις ανάλογα με τους όγκους·

— η μεγάλη προθεσμία που θα χρειαστεί κατά πάσα πιθανότητα για τη σύναψη συμφωνίας εκ μέρους των εμπειρογνομόνων που έχουν οριστεί να αποφασίσουν ποια δεδομένα μπορούν να διαβιβαστούν από τις διάφορες συμφωνημένες δέσμες «*πυρήνων δεδομένων*», λαμβανομένου υπόψη ότι η ένταξη μιας δοκιμής αντί μιας άλλης ενδέχεται να έχει σημαντικές οικονομικές συνέπειες για την επιχείρηση χάρις στον μηχανισμό συμμετοχής στις σχετικές δαπάνες·

— η κοινή παρουσίαση του φακέλου (ή της αναφοράς σε έναν κοινό φάκελο) που ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα την αποποίηση ευθυνών εκ μέρους των μεμονωμένων εμπλεκόμενων φορέων.

6.1.2 Επιπλέον, το σύστημα OSOR δεν προβλέπει, ούτε παρέχει βεβαιότητες όσον αφορά τη δυνατότητα αποδοχής του προσδιορισμού έκθεσης, χαρακτηρισμού και διαχείρισης των κινδύνων, εφόσον απαιτείται, διότι είναι προβληματικός αν όχι αδύνατος ο συντονισμός πολλαπλών φορέων με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Έτσι, δίδεται η δυνατότητα εν μέρει χωριστών καταχωρήσεων, σε αντίθεση με την βασική αρχή που διέπει το σύστημα OSOR.

6.2 Η πρόσφατη πρόταση της Μάλτας και της Σλοβενίας σχετικά με τις ουσίες ποσοτήτων μεταξύ ενός και δέκα τόνων, αποβλέπει στην επίτευξη των στόχων της απλούστευσης και της μείωσης των δαπανών και είναι χρήσιμη για τις επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε αυτές τις ποσότητες και συχνά για τις ΜΜΕ. Η πρόταση αυτή δεν τροποποιεί ουσιαστικές πτυχές της πρότασης κανονισμού, όπως οι ενδιάμεσες ποσότητες και οι προθεσμίες, υποβάλλει όμως προτάσεις για τις λεπτομέρειες λειτουργίας που φαίνονται να είναι απλές και ευέλικτες.

6.2.1 Τα βασικά περιεχόμενα της πρότασης είναι τα εξής:

- απλούστευση της καταχώρισης με βάση τις πληροφορίες που είναι διαθέσιμες για την ουσία και την σχετική χρήση της, με μία απλή δέσμη βασικών πληροφοριών συμπεριλαμβανομένων των φυσικοχημικών και οικοτοξικολογικών οι οποίες κρίνονται απαραίτητες·
 - προσδιορισμός απλών μηχανισμών για την περιγραφή της έκθεσης:
 - βασικές κατηγορίες χρησιμοποίησης (βιομηχανική, επαγγελματική, καταναλωτική)·
 - πιο σημαντικές λεπτομέρειες όσον αφορά την έκθεση·
 - τυπολογία της έκθεσης (απόβλεπτη/ όχι κατά συχνότητα· συμπτωματική· συνεχής/ συνή)·
 - καθορισμός των κριτηρίων για τη θέση σε προτεραιότητα (που ορίζονται από τον Οργανισμό) και τα οποία εφαρμόζονται αυτομάτως εφόσον συντρέχουν δύο ή περισσότεροι από τους όρους που ορίζονται στο οικείο παράρτημα·
 - περιοδική (κάθε 5 χρόνια) και ελαστική αναθεώρηση που λαμβάνει υπόψη την πείρα που αποκτήθηκε από τις προγενέστερες εφαρμογές.
- 6.2.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί θετικό το γεγονός ότι δεν προβλέπονται προθεσμίες που βασίζονται στις διάφορες ποσότητες της τρέχουσας πρότασης και ότι δεν απαιτείται η ενσωμάτωση των διαθέσιμων πληροφοριών και/ ή των πληροφοριών εκείνων που σχετίζονται με τις δοκιμές οι οποίες προβλέπονται στο παράρτημα 5 εκτός και εάν σύμφωνα με την επιλογή του Οργανισμού θεωρείται σκόπιμο. Ας σημειωθεί πράγματι ότι η επαλήθευση των κριτηρίων θέσης προτεραιότητας προηγείται ελέγχου και έτσι ο Οργανισμός μπορεί να ζητήσει περισσότερες πληροφορίες και δοκιμές για ειδικές περιπτώσεις ή εφόσον υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά τους κινδύνους μιας ουσίας, ή για να αρχίσει μία σειρά αξιολογήσεων.

6.3 Η σουηδική πρόταση όσον αφορά τις ουσίες που περιλαμβάνονται στα προϊόντα χρήζει ιδιαίτερης προσοχής έστω και μόνο για τη γενικευμένη ανησυχία ως προς την πρακτική εφαρμογή του άρθρου 6. Η πρόταση αυτή τονίζει μία σειρά σημαντικών πτυχών όπως:

- ο ορισμός του όρου «προϊόν» είναι υπερβολικά γενικός και δεν επιτρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των διαφόρων ειδών προϊόντων·

- οι ποσότητες των ελευθερωμένων επικίνδυνων ουσιών, έστω και χωρίς πρόθεση μπορούν να είναι πολύ υψηλές και η ελευθέρωση να κυμαίνεται σημαντικά ανάλογα με την επεξεργασία των προϊόντων, τη χρήση τους ή όταν καθίστανται απόβλητα·
- θεωρείται προβληματική η επαλήθευση των απελευθερωμένων ουσιών οι οποίες μπορεί «να βλάψουν την ανθρώπινη υγεία ή το περιβάλλον» (άρθρο 6.2), χωρίς ειδική αξιολόγηση του κινδύνου·
- η παρουσία ουσιών ΚΜΤ ή ΑΒΤ (ανθεκτικές βιοσυσσωρευμένες και τοξικές) και αΑαΒ (άκρως ανθεκτικές και άκρως βιοσυσσωρευμένες) (που ταξινομούνται στο παράρτημα XIII) δεν επισημαίνεται κατ' ανάγκη στις αρχές ούτε αποτελεί αντικείμενο καταχώρισης·
- διαπιστώνεται η ύπαρξη μειονεκτικής κατάστασης για τους ευρωπαίους παραγωγούς προϊόντων που λειτουργούν σύμφωνα με το σύστημα REACH καθ' όλη την αλυσίδα παραγωγής σε σύγκριση με τους άμεσους ανταγωνιστές τους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν υπάγονται στο σύστημα REACH για τις επικίνδυνες ουσίες που απελευθερώνονται από τα προϊόντα·
- οι πληροφορίες για την περιεκτικότητα επικίνδυνων ουσιών των προϊόντων έχει σημασία κατά τη διαδικασία αγοράς και εμπορίας των ίδιων των προϊόντων, συμπεριλαμβανομένης και της ενημέρωσης των καταναλωτών, αλλά δεν προβλέπεται η επέκταση αυτή στην πρόταση κανονισμού·

6.3.1 Για να διασφαλιστεί μία προσέγγιση που θα επιτρέπει την επίτευξη των στόχων προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος, χωρίς να αυξάνονται υπερβολικά οι διοικητικές γραφειοκρατικές επιβαρύνσεις και δαπάνες, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με ορισμένα από τα προτεινόμενα μέτρα και συγκεκριμένα:

- με την υποχρέωση παροχής πληροφοριών καθ' όλη τη διάρκεια της παραγωγικής αλυσίδας προς τους επαγγελματίες χρήστες και τους άλλους χρήστες/ καταναλωτές των προϊόντων·
- με την καταχώριση των ουσιών που προκαλούν ανησυχίες ανεξαρτήτως των ποσοτήτων που περιλαμβάνονται στα προϊόντα και των επικίνδυνων ουσιών εάν ενυπάρχουν σε ποσότητες άνω του ενός τόνου, εάν προστίθενται εκ προθέσεως και μπορούν να επισημανθούν ως τέτοιες στο προϊόν·
- με την υποχρέωση του Οργανισμού να θέτει στη διάθεση του κοινού διαρθρωμένες πληροφορίες όσον αφορά τη χρήση των ουσιών στα προϊόντα και με το δικαίωμά του να ζητεί περαιτέρω πληροφορίες από τους παραγωγούς/ εισαγωγείς των προϊόντων σχετικά με τις ουσίες που δεν έχουν καταχωρηθεί ή που εμπίπτουν στο άρθρο 54 στ)·
- με το «δικαίωμα γνώσης» («right to know») όσον αφορά τις επικίνδυνες χημικές ουσίες που περιέχονται σε ένα προϊόν καθώς επίσης και για τους επαγγελματίες χρήστες·
- «οδηγός» (guiding list) για τις επικίνδυνες ουσίες που μπορούν να απελευθερωθούν άνευ προθέσεως όπου θα προσδιορίζονται τα είδη προϊόντων που βρίσκονται υπό παρακολούθηση.

Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης και την πρόταση περί προκαταβολικής εφαρμογής του άρθρου 6 εφόσον εξασφαλισθεί μία σειρά φάσεων και εκούσιων συμφωνιών που αποδεικνύουν την εφαρμογή στην πράξη, όπως προτείνεται από τους παράγοντες του τομέα.

6.4 Η ΕΟΚΕ διαβεβαιώνει τέλος ότι είναι αναγκαία η ενδυνάμωση του ρόλου του Οργανισμού, όπως τονίστηκε ήδη στην προηγούμενη γνωμοδότηση⁽⁸⁾, και συνεπώς συμφωνεί με τη σχετική γαλλική πρόταση (*Shape the Agency for Evaluation — SAFE*) (διαμόρφωση του Οργανισμού αξιολόγησης) ειδικότερα όσον αφορά την αρμοδιότητα που ανατίθεται στον Οργανισμό σχετικά με τα τρία είδη αξιολόγησης (βάσει προτεινόμενων δοκιμών, υποβολής φακέλων και ουσιών) που προβλέπονται στην πρόταση κανονισμού και σε ό,τι αφορά την άμεση ευθύνη του κυλιόμενου προγράμματος των ουσιών που πρέπει να αξιολογηθούν κατά προτεραιότητα.

7. Ο αντίκτυπος στην αλυσίδα εφοδιασμού (*supply chain*)

7.1 Μια ανάλυση που, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, πρέπει ακόμη να αναπτυχθεί αφορά την *supply chain* και κατά συνέπεια τις επιπτώσεις στους διάφορους κρίκους της. Ο εγκάρσιος χαρακτήρας της χρήσης των χημικών ουσιών που αποτελούν αντικείμενο του κανονισμού συμβάλει ώστε η ίδια επιχείρηση να μπορεί να είναι και παραγωγός και μεταγενέστερος χρήστης, να μπορεί δηλαδή να αναλαμβάνει περισσότερους ρόλους όπως προβλέπει το σύστημα REACH για τους παραγωγούς/ εισαγωγείς και τους μεταγενέστερους χρήστες.

7.1.1 Σε κάθε παραγωγική διαδικασία είναι δυνατή η χρήση ουσιών και βοηθητικών χημικών παρασκευασμάτων, για τις οποίες ωστόσο το κόστος καταχώρισης επιβαρύνει τον άμεσο προμηθευτή, ή και προγενέστερους προμηθευτές στην αλυσίδα εφοδιασμού, εκτός εάν ο μεταγενέστερος χρήστης ενεργεί για χρήση που δεν προβλέπεται ή δεν έχει δηλώσει προληπτικά στον ίδιο τον προμηθευτή.

7.2 Για να καταστεί δυνατός ο προσδιορισμός των χαρακτηριστικών των διαφόρων τυπολογιών και των διαφόρων τύπων δυσκολίας που πρέπει να αντιμετωπισθούν, είναι σκόπιμο να προσδιορισθούν έξι τυπικοί πρωταγωνιστές, με διαφορετικούς ρόλους στην αλυσίδα εφοδιασμού:

- οι παραγωγοί/ εισαγωγείς πρωτογενών χημικών ουσιών·
- οι μεγάλες **μη** χημικές μεταποιητικές επιχειρήσεις·
- οι ΜΜΕ που παράγουν χημικές ουσίες με την υποχρέωση της καταχώρισης·
- Οι τυποποιητές·
- οι **μη** χημικές μεταποιητικές ΜΜΕ·
- οι εισαγωγείς χημικών ουσιών ή προϊόντων.

7.3 Οι παραγωγοί/ εισαγωγείς πρωτογενών χημικών ουσιών (όπως για παράδειγμα αιθυλένιο, βουταδένιο) είναι σχετικά λιγιστοί και ασχολούνται με μεγάλες ποσότητες, και για τον λόγο αυτό ευλόγως εμπλέκονται στην πρώτη προθεσμία καταχώρισης αλλά με μικρό κόστος στο τιμολόγιό τους.

7.4 Οι μεγάλες **μη** χημικές επιχειρήσεις (μεταξύ των οποίων κυρίως τα χαλυβουργεία, τα εργοστάσια χαρτιού, η τσιμεντοβιομηχανία) είναι ταυτόχρονα μεταγενέστεροι χρήστες — για τις πολλαπλές χρήσεις ουσιών και βοηθητικών παρασκευασμάτων που εμπλέκονται στη διαδικασία κατασκευής- και παραγωγοί/ εισαγωγείς με βάση τον τρέχοντα ορισμό των ουσιών. Εκτός ενός ακριβέστερου ορισμού των απαλλασσόμενων ουσιών, ευκταίου κατά άλλα, συμμετέχουν στη διαδικασία καταχώρισης ήδη για την πρώτη προθεσμία.

7.5 Κατά τη διάρκεια της σύνταξης του παρόντος εγγράφου, έχουν φτάσει νέα στοιχεία για τις ΜΜΕ που παράγουν ουσίες ή χημικές ενώσεις που υπάγονται στην υποχρέωση καταχώρισης. Παρ' όλα αυτά τα διαθέσιμα στοιχεία δεν επιτρέπουν μια πλήρη και

λεπτομερή αντίληψη της πραγματικότητας. Είναι γεγονός ότι ένας σημαντικός αριθμός (ίσως και μερικές χιλιάδες) ΜΜΕ θα υπαχθούν στην υποχρέωση καταχώρισης, αλλά δεν είναι γνωστό ούτε για ποιες ουσίες ούτε για ποιες ποσότητες, και κατά συνέπεια με ποιες δεσμεύσεις και ποιες προθεσμίες καταχώρισης. Οι πλέον πρόσφατες μελέτες αξιολόγησης καταδεικνύουν ότι οι δαπάνες καταχώρισης για αυτό το είδος επιχειρήσεων μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά την ανταγωνιστικότητά τους, ή την μόνιμη παρουσία στην αγορά ορισμένων ουσιών. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ευχή να παρακολουθηθεί με προσοχή το σημείο αυτό, ακόμη και λόγω της σημασίας των προβλεπόμενων μεταγενέστερων αρνητικών συνεπειών.

7.6 Οι φορείς ανάμιξης ουσιών, δηλαδή οι τυποποιητές παρασκευασμάτων, που χρησιμοποιούν περισσότερες από μία ουσίες για ένα παρασκεύασμα, εμπλέκονται στην καταχώριση ουσιών που **δεν** έχουν αγοραστεί στην εσωτερική αγορά. Από τις μελέτες που διενεργήθηκαν προκύπτει ότι οι εν λόγω φορείς είναι και οι πιο προσεκτικοί ως προς την ανακοίνωση στοιχείων και πληροφοριών που μπορεί να αποκαλύψουν μυστικά παρασκευής: ειδικότερα η σήμανση του κώδικα μιας ουσίας που χρησιμοποιείται σε ένα παρασκεύασμα μπορεί να φέρει στο φως τον χημικό τύπο κι έτσι να διγεί η ανταγωνιστικότητά του. Η ΕΟΚΕ προτείνει συνεπώς η απαίτηση αυτή να εφαρμόζεται μόνο για τις ουσίες που είναι ταξινομημένες ως επικίνδυνες.

7.6.1 Είναι συνεπώς αποδεκτό να εφαρμοστεί κυρίως στους τυποποιητές το άρθρο 34.4, το οποίο προβλέπει και για τον μεταγενέστερο χρήστη την κατάρτιση έκθεσης χημικής ασφάλειας (*CSR-Chemical Safety Report*) σύμφωνα με το παράρτημα XI, για κάθε χρήση εκτός των συνθηκών που περιγράφονται στο σενάριο έκθεσης που του έχει διαβιβαστεί με το δελτίο δεδομένων ασφαλείας (*SDS-Safety Data Sheet*) από τον προμηθευτή των πρώτων υλών που περιλαμβάνονται στο παρασκεύασμα. Οι τυποποιητές παρασκευασμάτων έχουν επίσης την υποχρέωση (όπως προβλέπεται εξάλλου από την ισχύουσα νομοθεσία) να προετοιμάσουν το δελτίο δεδομένων ασφαλείας για τα παρασκευάσματα που κυκλοφορούν στην αγορά, όταν αυτά έχουν ταξινομηθεί ως επικίνδυνα σύμφωνα με την οδηγία 99/45/ΕΟΚ.

7.7 Οι **μη** χημικές μεταποιητικές ΜΜΕ είναι κυρίως μεταγενέστεροι χρήστες, συνήθως μέτριοι χρήστες ουσιών (των οποίων η δαπάνη καταχώρισης εμπίπτει συνεπώς στον παραγωγό/ εισαγωγέα) αλλά συχνότερα χρήστες παρασκευασμάτων. Θα έχουν στη διάθεσή τους το δελτίο δεδομένων ασφαλείας (*SDS*) ή την έκθεση χημικής ασφαλείας (*CSR*) εάν χρειαστεί, πράγμα που θα καταστήσει περισσότερο ελεγχόμενη την χρήση των ουσιών και αποτελεσματικότερη την εφαρμογή των μέτρων διαχείρισης του κινδύνου. Για την εν λόγω κατηγορία επιχειρήσεων οι οικονομικές επιβαρύνσεις θα είναι κυρίως έμμεσες, με βασικά νέα διοικητική και γραφειοκρατική δέσμευση.

7.8 Η ΕΟΚΕ εύχεται, όπως έχει ήδη αναφερθεί στο σημείο 3.6, οι βιομηχανικές ενώσεις, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και οι τοπικές κλαδικές ενώσεις να συμμετέχουν ενεργά στην εξέλιξη και στην απλοποίηση των διαδικασιών εφαρμογής, και να εκτελούν έργο ενημέρωσης που θα αποδειχτεί ασφαλώς χρήσιμο για την πλήρη τήρηση του κανονισμού και ενθάρρυνσης της συμμετοχής των φορέων σε κοινοπραξίες σε ειδικές περιπτώσεις.

8. Ασφάλεια και υγεία

8.1 Μέχρι τώρα οι αξιολογήσεις αντίκτυπου έχουν επικεντρωθεί στις δαπάνες και στην σκοπιμότητα του συστήματος REACH-ελλείψεις ή ανύπαρκτες είναι οι ποσοτικές αξιολογήσεις των θετικών συνεπειών σε ό,τι αφορά την υγεία και την ασφάλεια στον χώρο

(8) ΕΕ C 112 της 30/04/2004, σημείο 3.2

εργασίας, και τα οφέλη για την υγεία και το περιβάλλον. Πολλοί φορείς έχουν διαμαρτυρηθεί για το υπερβολικό κόστος του συστήματος REACH και έχουν ζητήσει ουσιαστικές τροποποιήσεις. Εξάλλου ορισμένοι τομείς της βιομηχανίας, καθώς και μεγάλες εμπορικές αλυσίδες έχουν αξιολογήσει θετικά την πρόταση κανονισμού, παρά το απαιτούμενο κόστος και τη διοικητική δέσμευση.

8.2 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει την άποψή της σε προηγούμενη γνωμοδότησή της για την προστιθέμενη αξία της ποιότητας και της ασφάλειας των παραγωγικών διαδικασιών και των προϊόντων, και προτείνει την περαιτέρω εμφάδυνση αυτών των πτυχών, ακόμη και σε σχέση με το σχέδιο δράσης για το «περιβάλλον και την υγεία» (*). Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι προγραμματίστηκαν σχετικά ορισμένες ειδικές μελέτες, όπως π.χ. η μελέτη αντικτύπου του REACH για την επαγγελματική υγεία (δερματικές και αναπνευστικές παθήσεις) που έγινε από την Trade Union Technical Bureau for Health and Safety.

8.3 Ο καθορισμός των σεναρίων έκθεσης και ασφαλούς διαχείρισης των χρησιμοποιούμενων ουσιών προβλέπεται ήδη στην οδηγία για την ασφάλεια των εργαζομένων, αλλά η εφαρμογή στην πράξη δεν φαίνεται ικανοποιητική. Το σύστημα REACH, διευρύνοντας τις διαθέσιμες πληροφορίες, αποτελεί αναμφίβολα σημαντικό βήμα προς τα εμπρός για την καλύτερη προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων σε όλους τους παραγωγικούς κλάδους. Η διάθεση περισσότερο αναλυτικών και τεκμηριωμένων *Safety Data Sheet* και *Chemical Safety Report* για τις επικίνδυνες ουσίες θα αποτελέσει βέβαια χρήσιμο μέσο για τον σκοπό αυτό, χωρίς να αγνοείται ότι τα έγγραφα αυτά θα αφορούν μεγαλύτερο αριθμό ουσιών, και θα διαβιβάζονται σε μεγαλύτερο αριθμό οικονομικών φορέων.

8.4 Μία άλλη πτυχή που έχει παραμεληθεί και χρήζει μεγάλης προσοχής αφορά τις απαιτήσεις κατάρτισης και ειδίκευσης των διαφόρων φορέων (επιχειρήσεων και εργαζομένων) στην αλυσίδα εφοδιασμού (*supply chain*) και τις συνέπειες σε ό,τι αφορά τη διαφάνεια και την ενημέρωση των καταναλωτών. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί μια ενεργό πολιτική για το θέμα αυτό, μέσα από προγράμματα κατάρτισης των εργαζομένων και μηχανισμούς που θα παρέχουν χρήσιμες μη εμπιστευτικές πληροφορίες όπως προτείνεται στο σημείο 5.3.4. Οι πτυχές αυτές θα προκύψουν βέβαια από την εφαρμογή του συστήματος REACH, αλλά καλό θα ήταν να προβλεφθούν ειδικές σχετικές δράσεις ώστε η αποτελεσματικότητά τους να είναι η μέγιστη δυνατή.

9. Καινοτομία

9.1 Ένας από τους στόχους του συστήματος REACH έγκειται στην ενθάρρυνση της καινοτομίας: η ΕΟΚΕ επικροτεί την προβλεπόμενη εξομοίωση και ειδικότερα την εξαίρεση από την υποχρέωση καταχώρισης των ουσιών που βρίσκονται σε ερευνητική φάση για περίοδο πέντε ετών (με δυνατότητα παράτασης) και την αύξηση των όγκων προς κοινοποίηση. Η ΕΟΚΕ εύχεται ωστόσο να μελετηθούν

και να τεθούν σε εφαρμογή περαιτέρω μέσα και μέτρα. Μεταξύ άλλων προτείνει ειδικότερα να ληφθεί ρητά υπόψη η χημική έρευνα στο πλαίσιο του 7^{ου} προγράμματος πλαισίου από το οποίο αρχίζει η συζήτηση, και να μελετηθούν μηχανισμοί παρότρυνσης της καινοτομίας και μεταφοράς τεχνολογίας για την ανάπτυξη ουσιών με λιγότερους πιθανούς κινδύνους.

9.2 Οι δύο πρόσφατες *case studies* δείχνουν ότι δεν θα είναι δραματική η διαφοροποίηση και η μείωση των πόρων που προορίζονται για την Ε&Α, αυτό όμως θα συμβεί διότι δεν έχει προβλεφθεί αύξηση των επενδύσεων για την έρευνα: το γεγονός αυτό, που συνοδεύεται με αύξηση των δαπανών, θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα μια ορισμένη απώλεια της καινοτομικής ικανότητας και συνεπώς της ανταγωνιστικότητας. Δεδομένου τώρα ότι η επίπτωση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία για τις ΜΜΕ, τα κράτη μέλη οφείλουν να στηρίξουν την έρευνα στο πλαίσιο αυτής της κατηγορίας επιχειρήσεων, επωφελούμενα από τη νέα νομοθεσία όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ των ΜΜΕ. Το γεγονός άλλωστε ότι οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις δεν άδραξαν τις υπάρχουσες ευκαιρίες, δείχνει ότι είναι μια διαδικασία γνωστοποίησης των πλεονεκτημάτων που παρουσιάζει το σύστημα REACH το οποίο εν μέρει αντισταθμίζει τις αναπόφευκτες επιβαρύνσεις.

9.3 Ο αντίκτυπος του REACH επί του παραγωγικού συστήματος θα παράσχει ευλόγως νέες ευκαιρίες στις επιχειρήσεις εκείνες που παρακολουθούν στενότερα τις αλλαγές της αγοράς, που χαρακτηρίζονται από ελαστικότητα και αποτελεσματικότητα έτσι ώστε να έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν νέα ποσοστά της αγοράς και να προτείνουν νέες λύσεις για τις πιο κρίσιμες ουσίες που είναι σκόπιμο να αντικατασταθούν. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι η αποκτηθείσα πείρα θα αποτελέσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα όταν οι άλλες περιοχές του πλανήτη θα έχουν προσαρμοστεί σε πρότυπα παραγωγής που σέβονται περισσότερο την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Χρειάζεται επίσης να ληφθεί υπόψη και η επίπτωση του συστήματος REACH στην έρευνα που συνδέεται με την ανάγκη νέων γνώσεων (από την αναλυτική χημεία έως την κατάσχεση μοντέλων υπολογιστών, από την τοξικολογία στις νέες προσεγγίσεις των δοκιμών, από τις δειγματοληπτικές μεθόδους και τις μεθόδους μετρήσεως έως την ανάπτυξη λογισμικών εφαρμογών).

9.4 Οι διαδικασίες αυτές θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από τους νομοθέτες και από τους υπεύθυνους λήμεις πολιτικών αποφάσεων ώστε όλες οι κοινοτικές πολιτικές να έχουν συνοχή και να διευκολύνουν την επίτευξη των στόχων ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας, καθώς και την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος, όπως επιβάλλει η στρατηγική της Λισαβώνας. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί ένας συνεχής και σε βάθος διάλογος μεταξύ των αρμόδιων αρχών και των ενδιαφερόμενων φορέων να διευκολύνει τον προσδιορισμό αποτελεσματικών πολιτικών και μέσων παράλληλα με τους μοχλούς της αγοράς για την καινοτόμο ανάπτυξη της χημικής βιομηχανίας, με ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος.

Βρυξέλλες, 13 Ιουλίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

(*) ΕΕ C 157 της 28.6.2005.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η έκταση και οι επιπτώσεις της μετεγκατάστασης επιχειρήσεων»

(2005/C 294/09)

Στις 29 Ιανουαρίου 2004 και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα: «Η έκταση και οι επιπτώσεις της μετεγκατάστασης επιχειρήσεων».

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 13 Ιουνίου 2005 με βάση την έκθεση του εισηγητή, κ. **RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**, και του συνεισηγητή, κ. **NUSSER**.

Κατά την 419^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 13^{ης} και 14^{ης} Ιουλίου 2006 (συνεδρίαση της 14^{ης} Ιουλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 125 ψήφους υπέρ, 15 ψήφους κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Ζούμε σε ένα περιβάλλον αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης – διεργασίας που επιταχύνει την κατάλυση των συνόρων– το οποίο χαρακτηρίζεται από διεθνοποιημένο εμπόριο και ιλιγγιώδη τεχνολογική εξέλιξη⁽¹⁾. Η αύξηση των θεσμικών επενδύσεων⁽²⁾, ο πολλαπλασιασμός των διασυννοριακών διασταυρούμενων επενδύσεων, η μετεγκατάσταση των εργασιών, οι ραγδαίες αλλαγές ιδιοκτησίας και η μεγαλύτερη χρήση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών καθιστούν όλο και πιο θολό τον γεωγραφικό εντοπισμό, με αποτέλεσμα η ανταγωνιστικότητα να αποκτά παγκόσμια διάσταση. Έτσι, η ανταγωνιστικότητα καθίσταται ο κεντρικός στόχος της οικονομικής διάστασης, η οποία, αλληλεπιδρώντας με την κοινωνική, την περιβαλλοντική και την πολιτική/θεσμική διάσταση, διαμορφώνει τη διεργασία της βιώσιμης ανάπτυξης.

1.2 Η Ευρωπαϊκή Ένωση μοιάζει σήμερα να αποτελεί σημαντικό πυρήνα ολοκλήρωσης στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, χάρη στην ενιαία αγορά της, στην οικονομική και νομισματική της ένωση και στην αισθητή πρόοδο στο πεδίο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων.

1.3 Μια κοινωνία πρέπει να είναι ανταγωνιστική στο σύνολό της και, από την άποψη αυτή, η ανταγωνιστικότητα πρέπει να νοείται ως η ικανότητα μιας κοινωνίας να προβλέπει, να προσαρμόζεται και να επηρεάζει συνεχώς το οικονομικό της περιβάλλον⁽³⁾. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της της 11^{ης} Δεκεμβρίου

2002 με τίτλο «Η βιομηχανική πολιτική σε μια διευρυμένη Ευρώπη»⁽⁴⁾, ορίζει την ανταγωνιστικότητα ως «ικανότητα της οικονομίας να εξασφαλίζει στους πολίτες υψηλά και συνεχώς βελτιούμενα επίπεδα διαβίωσης και υψηλούς ρυθμούς απασχόλησης σε βιώσιμη βάση». Η σημασία της συνολικής ανταγωνιστικότητας της οικονομίας υπογραμμίζεται, εξάλλου, και στις εκθέσεις για την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα που δημοσιεύει περιοδικά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από το 1994⁽⁵⁾.

1.4 Για τις επιχειρήσεις, ανταγωνιστικότητα είναι η ικανότητα να ικανοποιούν τις ανάγκες των πελατών τους με βιώσιμο και πιο αποτελεσματικό τρόπο από τις ανταγωνίστριές τους, παρέχοντας αγαθά και υπηρεσίες που είναι πιο ελκυστικά από άποψη τιμών και άλλων παραγόντων⁽⁶⁾. Η ανταγωνιστικότητα ενός οργανισμού μπορεί να οριστεί ως το μέτρο στο οποίο ο οργανισμός είναι ικανός να παράγει αγαθά και υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, που έχουν επιτυχία και αποδοχή στην παγκόσμια αγορά⁽⁷⁾. Οι οργανισμοί πρέπει να ανταποκρίνονται στα τρία «Α»: αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα και αντίκτυπο — αποτελεσματικότητα ως προς τη διαχείριση των πόρων, αποδοτικότητα ως προς την επίτευξη των στόχων και αποδεδειγμένη ικανότητα αντίκτυπου στο περιβάλλον.

1.5 Ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της ανταγωνιστικής ικανότητας των επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να του παρέχονται κίνητρα και δυνατότητες κατάρτισης και προαγωγής και να αναγνωρίζεται η συμβολή του στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου.

1.6 Σήμερα οι επιχειρήσεις είναι αντιμετώπιες με ένα περιβάλλον που διαρκώς εξελίσσεται. Οι όλο και πιο ανοιχτές αγορές, οι ανεπτυγμένες υποδομές, τα προηγμένα μέσα επικοινωνίας και μεταφοράς, οι τεχνολογίες και οι τεχνολογικές εφαρμογές που τελούν υπό διαρκή διεργασία καινοτομίας και ο όλο και πιο έντονος ανταγωνισμός διαμορφώνουν το πλαίσιο στο οποίο οι επιχειρήσεις πρέπει να εκτελούν τις καθημερινές τους δραστηριότητες.

1.7 Στη συγκεκριμένη περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η 1^η Μαΐου 2004 αποτέλεσε ορόσημο στην ιστορία της, με την προσχώρηση δέκα νέων μελών. Όπως είχε δηλώσει η ΕΟΚΕ στη

(1) Το ειδικό τεύχος αριθ. 2.859 του γαλλικού περιοδικού *Problèmes économiques*, που δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2004, είναι μονογραφικά αφιερωμένο στις μετεγκαταστάσεις. Το τεύχος αυτό περιλαμβάνει ένα άρθρο, όπου δηλώνεται ότι ο όρος «globalisation», που μεταχειρίζονται ορισμένοι για να αναφερθούν στην «παγκοσμιοποίηση», είναι ένας αγγλισμός που χρησιμοποιείται για τη δήλωση του φαινομένου που στα γαλλικά είναι γνωστό ως «mondialisation». Το φαινόμενο αυτό περιγράφεται ως μετάβαση από μια διεθνή οικονομία, όπου τα πολιτικά αυτόνομα έθνη οργανώνουν τον εθνικό οικονομικό τους χώρο και διατηρούν μεταξύ τους οικονομικές συναλλαγές μεγαλύτερης ή μικρότερης σημασίας, σε μια παγκόσμια οικονομία που υπερβαίνει τις εθνικές ρυθμίσεις.

(2) «Θεσμικές επενδύσεις» καλούνται εκείνες που γίνονται από φορείς με σημαντικό όγκο ιδίων πόρων ή αποθεμάτων, όπως επί παραδείγματι οι εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου, οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές εταιρείες, τα συνταξιοδοτικά ταμεία κ.ά.

(3) Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 19^{ης} Μαρτίου 1997 με θέμα «Απασχόληση, ανταγωνιστικότητα και παγκοσμιοποίηση της οικονομίας» (EE C 158 της 26.5.1997), εισηγήτρια: η κα Konitzer (Ομάδα II – Γερμανία).

(4) COM(2002) 714 τελικό. Βλ. τη σχετική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 17^{ης} Ιουλίου 2003 EE C 234 της 30.9.2003.

(5) Βλ. ιδίως την έβδομη σχετική έκθεση, που δημοσιεύθηκε το 2003 (SEC(2003) 1299), και την όγδοη έκθεση, που δημοσιεύθηκε το 2004.

(6) Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που αναφέρεται στην υποσημείωση 2.

(7) John M. Ivancevich, *Management: Quality and Competitiveness* (1996).

γνωμοδότησή της για τη διεύρυνση ⁽⁸⁾, «η διευρυμένη ενιαία αγορά θα προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα στον οικονομικό τομέα και θα ενισχύσει την ανταγωνιστική ικανότητα της Ευρώπης στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομίας, εάν υπάρξει σωστή εκμετάλλευση των σημερινών δυνατοτήτων». Δεν πρέπει, ωστόσο, να λημονούμε ότι οι οικονομικές διαρθρώσεις αυτών των χωρών δεν έχουν φθάσει ακόμα στο επίπεδο της ΕΕ-15. Σύμφωνα με την έκθεση για την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα του 2003, οι ΧΚΑΕ-10 ⁽⁹⁾ παρουσιάζουν πλεονεκτήματα σε σύγκριση με την ΕΕ-15 στις βιομηχανίες εντάσεως εργασίας, πόρων ή ενέργειας, ενώ έχουν συγκριτικά μειονεκτήματα κυρίως στις βιομηχανίες εντάσεως κεφαλαίου ή τεχνολογίας. Το σχήμα αυτό καταλήγει σε συγκριτικά πλεονεκτήματα των ΧΚΑΕ-10 όσον αφορά τις πρώτες ύλες (αρχικά στάδια της παραγωγής) και τα καταναλωτικά αγαθά (τελικά στάδια της παραγωγής), αλλά σε μειονεκτήματα όσον αφορά τα ενδιάμεσα και τα κεφαλαιουχικά αγαθά.

1.8 Μια εσωτερική αγορά σχεδόν 455 εκατομμυρίων κατοίκων, όπου οι επιχειρήσεις μπορούν να λειτουργούν σε ένα κοινό πλαίσιο, και ικανή να εξασφαλίζει σταθερές μακροοικονομικές συνθήκες σε ένα χώρο ειρήνης, σταθερότητας και ασφάλειας, αποτελεί το κυριότερο πλεονέκτημα της διεύρυνσης της 1^{ης} Μαΐου 2004. Αν και είναι αλήθεια ότι με τη διεύρυνση ο πληθυσμός της ΕΕ αυξήθηκε κατά 20 % και το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕγχΠ) κατά 5 %, το μέσο ωριαίο κόστος και η μέση παραγωγικότητα της εργασίας στην ΕΕ-25 ως σύνολο μειώθηκαν.

1.9 Πάντως, η διεύρυνση της Ένωσης, αυτή καθαυτή, δεν θα πρέπει να θεωρείται απειλή για τα «παλιά» κράτη μέλη της ΕΕ. Οι προηγούμενες διευρύνσεις της Ένωσης δείχνουν ότι στις χώρες που εντάσσονται στην ΕΕ το ΑΕγχΠ και το επίπεδο διαβίωσης βελτιώνονται. Παράδειγμα είναι η αύξηση του ΑΕγχΠ στην Ιρλανδία ⁽¹⁰⁾, την Ισπανία ⁽¹¹⁾ και την Πορτογαλία ⁽¹²⁾ μετά την ένταξή τους. Εξάλλου, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι από την 1^η Μαΐου 2004 το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το μέλλον των 25 κρατών μελών της.

1.10 Από την άλλη πλευρά, η διεύρυνση παρέχει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν οι νέοι εταίροι της ΕΕ, όχι μόνο από άποψη κόστους ή εκπαίδευσης, αλλά και από άποψη μεγαλύτερης γεωγραφικής εγγύτητας και περισσότερων πολιτιστικών και γλωσσικών ομοιοτήτων σε σύγκριση με άλλες πιθανές τοποθεσίες.

1.11 Το φαινόμενο της μετεγκατάστασης είναι για την ευρωπαϊκή κοινωνία μια πρόκληση, η οποία μπορεί κατ' αρχήν να ιδωθεί από δύο οπτικές γωνίες: αφενός, ως μετεγκατάσταση σε άλλα κράτη μέλη, προς αναζήτηση καλύτερων συνθηκών, και, αφετέρου, ως μετεγκατάσταση σε χώρες εκτός ΕΕ, όπως οι χώρες

της Νοτιοανατολικής Ασίας ⁽¹³⁾ ή οι χώρες με αναδυόμενες οικονομίες ⁽¹⁴⁾, μεταξύ των οποίων ιδιαίτερη σημασία έχει η Κίνα. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση, η μετεγκατάσταση υποκινείται, εν μέρει, από τις ευνοϊκές συνθήκες παραγωγής και, προπαντός, από τις ευκαιρίες που προσφέρει η είσοδος σε ευρείες νέες αγορές με τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης.

1.12 Το φαινόμενο της μετεγκατάστασης, εκτός από την άμεση συνέπεια της απώλειας θέσεων εργασίας, ενδέχεται να προκαλέσει και άλλα συναφή προβλήματα, όπως αύξηση του κόστους της κοινωνικής ασφάλισης για το κράτος, αύξηση του κοινωνικού αποκλεισμού και χαμηλότερη ανάπτυξη της οικονομίας στο σύνολό της, μεταξύ άλλων λόγω της συνολικής μείωσης της ζήτησης. Από την άλλη πλευρά, πρέπει να επισημανθεί ότι η μετεγκατάσταση της βιομηχανικής παραγωγής, στην καλύτερη περίπτωση, μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση των κοινωνικών δικαιωμάτων στις χώρες υποδοχής των επενδύσεων και ότι, καθώς περιλαμβάνει κατ' ανάγκην τακτική μεταφορά τεχνολογικών, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην εξίσωση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της παλιάς και της νέας τοποθεσίας, που περιγράφηκαν στο σημείο 1.7, και στην ακόμη μεγαλύτερη αύξηση της ανταγωνιστικότητας των μετεγκατεστημένων επιχειρήσεων.

1.13 Παρά τις προαναφερθείσες συνέπειες, η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει, στην ανακοίνωσή της «Αναδιρθρώσεις και απασχόληση» της 31^{ης} Μαρτίου 2005 ⁽¹⁵⁾, ότι οι αναδιρθρώσεις δεν πρέπει να είναι συνώνυμες με την κοινωνική ύφεση και τις οικονομικές απώλειες. Εξάλλου, στην ίδια ανακοίνωση η Επιτροπή δηλώνει επίσης ότι οι αναδιρθρώσεις είναι συχνά αναγκαίες για την επιβίωση και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, αλλά είναι απαραίτητο να πλαισιωθούν οι εξελίξεις αυτές με συνοδευτικά μέτρα κατά τρόπον ώστε οι επιπτώσεις τους στην απασχόληση και τις συνθήκες εργασίας να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομες και περιορισμένες.

1.14 Σήμερα, η επένδυση σε άλλες χώρες δεν είναι πλέον ένα ζήτημα που αφορά μόνο τις μεγάλες επιχειρήσεις, αφού και οι μικρές και μεσαίες, ιδίως εκείνες που παρέχουν υψηλή προστιθέμενη τεχνολογική αξία, εγκαθίστανται ήδη σε άλλες χώρες ή εξωτερικεύουν μέρος των δραστηριοτήτων τους.

1.15 Από τη μία πλευρά, η ανάπτυξη πιο προηγμένων τεχνολογικών διαδικασιών στις χώρες με υψηλό κόστος είναι ένας από τους παράγοντες που αναχαιτίζουν τη διεργασία της μετεγκατάστασης, δημιουργώντας νέους τομείς δραστηριότητας και αυξάνοντας την εξειδίκευση του προσωπικού και την τεχνολογία των επιχειρήσεων. Από την άλλη, οι χώρες με αναδυόμενες οικονομίες και οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας έχουν αγορές με μεγάλο δυναμικό, όπου τα φορολογικά καθεστώτα και οι προσφερόμενες τιμές της ενέργειας είναι συχνά καλύτερα από ό,τι στην ΕΕ. Επιπλέον, το κόστος εργασίας είναι πολύ μικρότερο, μεταξύ άλλων λόγω της μικρότερης ανάπτυξης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, της ανυπαρξίας των κοινωνικών δικαιωμάτων, σε σύγκριση με τα θεμελιώδη πρότυπα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) και του χαμηλότερου κόστους ζωής. Έτσι, οι εκεί εγκατεστημένες επιχειρήσεις μπορούν να ανταγωνίζονται σε παγκόσμια κλίμακα με χαμηλότερο κόστος. Ταυτόχρονα, οι χώρες αυτές ευνοούν τις ξένες

⁽⁸⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2002 με θέμα «Οι επιπτώσεις της διεύρυνσης στην ενιαία αγορά» (ΕΕ C 85 της 8.4.2002), εισηγήτρια: η κα Belabed (Ομάδα II – Αυστρία).

⁽⁹⁾ Η συντομογραφία αναφέρεται στις εξής δέκα χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης: Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία και Τσεχική Δημοκρατία συν τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία.

⁽¹⁰⁾ Το ΑΕγχΠ της Ιρλανδίας αυξήθηκε από 63,3 % του μέσου όρου της ΕΕ-15 το 1970 σε 123,4 % του μέσου όρου το 2004. Πηγή: *Statistical Annex of European Economy—Spring 2005*, ECFIN/REP/50886/2005.

⁽¹¹⁾ Το ΑΕγχΠ της Ισπανίας αυξήθηκε από 71,9 % του μέσου όρου της ΕΕ-15 το 1986 σε 89,7 % το 2004. Πηγή: Όπου προηγούμενος.

⁽¹²⁾ Το ΑΕγχΠ της Πορτογαλίας αυξήθηκε από 55,8 % του μέσου όρου της ΕΕ-15 το 1986 σε 67,4 % το 2004. Πηγή: Όπου προηγούμενος.

⁽¹³⁾ Ανατολικό Τιμόρ, Βιετνάμ, Βιρμανία/Μιανμάρ, Ινδονησία, Καμπούτζη, Λάος, Μαλαισία, Μπρουνέι Νταρουσαλάμ, Σιγκαπούρη, Ταϊλάνδη, Φιλιππίνες (πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

⁽¹⁴⁾ Ο όρος αυτός αναφέρεται σε «κάθε οικονομία με μεσαίο ή χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα που βρίσκεται σε διαδικασία μετάβασης από κλειστή οικονομία σε οικονομία της αγοράς, γεγονός που συνεπάγεται μια σειρά διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων οικονομικού χαρακτήρα, και δέχεται μεγάλο όγκο ξένων επενδύσεων» [Antoine W. Agtmael, Διεθνής Τράπεζα, 1981]. Παραδείγματα αναδυόμενων οικονομιών είναι η Κίνα, η Ινδία, η Βραζιλία ή το Μεξικό.

⁽¹⁵⁾ COM(2005) 120 τελικό.

επενδύσεις, δημιουργώντας ενίοτε για τον σκοπό αυτό ελεύθερες ζώνες όπου η εργατική νομοθεσία και τα κοινωνικά δικαιώματα είναι χειρότερα από εκείνα που εφαρμόζονται στην υπόλοιπη χώρα, επειδή έχουν επίγνωση ότι οι επενδύσεις αυτές συνεπάγονται σημαντικά έσοδα για την οικονομία τους. Για αυτόν τον λόγο, είναι όλο και περισσότερες οι επιχειρήσεις που συνειδητοποιούν τα οφέλη της μετεγκατάστασης σε αυτές τις περιοχές του κόσμου εκείνου του μέρους της δραστηριότητάς τους που παράγει τη μικρότερη προστιθέμενη αξία, μεταφορά που συνήθως συνοδεύεται από τη δημιουργία θέσεων εργασίας χαμηλής ποιότητας και χαμηλών αποδοχών.

1.16 Πράγματι, η οικονομική απογείωση των χωρών με αναδυόμενες οικονομίες και των χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας μαρτυρείται από τη διαπίστωση ότι αυξάνονται οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) σε αυτές τις ζώνες και, ταυτόχρονα, εντατικοποιούνται οι εμπορικές ροές της ίδιας της ΕΕ με αυτές τις περιοχές. Επομένως, παρόλο που τα διαθέσιμα δεδομένα δείχνουν ότι η Ευρώπη έχει κατορθώσει να διατηρήσει σημαντικό μερίδιο εισροών ΑΞΕ, οι παγκόσμιες ροές έχουν αναπροσανατολιστεί και οι επενδύσεις κατευθύνονται όλο και περισσότερο προς την Ασία.

1.17 Έτσι, τα πρόσφατα δεδομένα επιβεβαιώνουν τη νέα κατεύθυνση που παίρνει το εξωτερικό εμπόριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρόλο που οι ΗΠΑ παραμένουν, με ευρύ περιθώριο, ο κυριότερος εμπορικός της εταίρος, είναι εμφανής η τάση να μειωθεί η σημασία τους προς όφελος χωρών όπως η Κίνα ⁽¹⁶⁾.

1.18 Στο σημείο αυτό θα ήταν σκόπιμο να προσπαθήσουμε να ορίσουμε τις έννοιες της μετεγκατάστασης και της αποβιομηχάνισης:

— **Μετεγκατάσταση:** φαινόμενο που συνίσταται στην ολική ή μερική παύση μιας δραστηριότητας και στην επανέναρχή της έπειτα στο εξωτερικό, μέσω άμεσης σχετικής επένδυσης. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσαμε να διακρίνουμε δύο τύπους μετεγκατάστασης:

α) εσωτερική: ολική ή μερική μεταφορά της δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος,

β) εξωτερική: ολική ή μερική μεταφορά της δραστηριότητας σε χώρες εκτός ΕΕ.

— **Αποβιομηχάνιση:** σε σχέση με την έννοια αυτή, πρέπει να γίνει η εξής διάκριση:

α) **Απόλυτη αποβιομηχάνιση:** συνεπάγεται μείωση της απασχόλησης, της παραγωγής, της αποδοτικότητας και του κεφαλαιακού εξοπλισμού της βιομηχανίας, καθώς και μείωση των εξαγωγών βιομηχανικών αγαθών και εμφάνιση επίμονων ελλειμμάτων του εμπορικού ισοζυγίου σε αυτόν τον τομέα.

⁽¹⁶⁾ Όσον αφορά τις εμπορικές ροές της ΕΕ με το εξωτερικό, τα δεδομένα που δημοσίευσε η Eurostat στις 22 Φεβρουαρίου 2005 για την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2004 δείχνουν σημαντική αύξηση των εισαγωγών από την Κίνα (+21 %), τη Ρωσία, την Τουρκία και τη Νότια Κορέα (+18 % για την καθεμία), ενώ η μοναδική μείωση αντιστοιχούσε στις εισαγωγές από τις ΗΠΑ (-1 %). Όσον αφορά τις εξαγωγές της ΕΕ, οι σημαντικότερες αυξήσεις αντιστοιχούσαν στις προοριζόμενες για την Τουρκία (+30 %), τη Ρωσία (+22 %), την Κίνα (+17 %) και την Ταϊβάν (+16 %). Βλέπουμε, έτσι, ότι κατά την αναλυθείσα περίοδο το εμπόριο της ΕΕ-25 χαρακτηρίστηκε από αύξηση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου με την Κίνα, τη Ρωσία και τη Νορβηγία και από αύξηση του πλεονάματός του με τις ΗΠΑ, την Ελβετία και την Τουρκία.

β) **Σχετική αποβιομηχάνιση:** συνίσταται στη μείωση του μεριδίου της βιομηχανίας στην οικονομία, η οποία αντικατοπτρίζει μια διεργασία διαρθρωτικής μεταλλαγής στη σχέση μεταξύ της παραγωγικότητας της βιομηχανίας και του τομέα των υπηρεσιών ⁽¹⁷⁾.

Εκτός από την εσωτερική και την εξωτερική μετεγκατάσταση, πρέπει ακόμη να αναφερθεί ένα φαινόμενο που ήρθε πρόσφατα στο φως σε ορισμένα κέντρα παραγωγής: η «αντίστροφη μετεγκατάσταση». Αυτή παράγεται όταν ο εργοδότης προτρέπει τους υπαλλήλους του να δεχθούν μια επιδείνωση των συνθηκών εργασίας τους ενόψει του κινδύνου μετεγκατάστασης. Το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα επίζημο, επειδή στηρίζεται στη δημιουργία ανταγωνισμού μεταξύ των εργαζομένων και λόγω της κυματικής εξάπλωσης που μπορεί να έχει.

2. Αίτια και συνέπειες

2.1 Για να μετριαστούν οι αρνητικές επιπτώσεις της μετεγκατάστασης, πρέπει προφανώς να ληφθούν μέτρα οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα, τα οποία να ευνοούν τη δημιουργία πλούτου, ευημερίας και απασχόλησης. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, λόγω της σημασίας που έχει η συμβολή τους στην απασχόληση στην ΕΕ, καθώς και στις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας (μικρές, μεσαίες ή μεγάλες), λόγω της συνεχούς τάσεώς τους να δημιουργούν απασχόληση και, επιπλέον, λόγω του καθεστώτος τους, να δημιουργούν θέσεις εργασίας που είναι πιο δύσκολο να μετεγκατασταθούν. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην πρόταση απόφασής της σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος πλαισίου για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (CIP) ⁽¹⁸⁾, όπου προτείνει τη θέσπιση τριών υποπρογραμμάτων με στόχο τη διαμόρφωση ενός κοινού πλαισίου για την ώθηση της παραγωγικότητας, της ικανότητας καινοτομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Το πρώτο από αυτά τα υποπρογράμματα, που έχει τίτλο «Επιχειρηματικότητα και καινοτομία», αποσκοπεί στη στήριξη, τη βελτίωση, την ενίσχυση και την προώθηση, μεταξύ άλλων, της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για τη σύσταση και την ανάπτυξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και της τομειακής καινοτομίας, των συσπειρώσεων (*clusters*), των δράσεων που σχετίζονται με το επιχειρηματικό πνεύμα και της διαμόρφωσης ευνοϊκού περιβάλλοντος για τη συνεργασία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Για να ενθαρρυνθεί η δημιουργία περιφερειακών συσπειρώσεων, έχει θεμελιώδη σημασία να πειστούν οι πολυεθνικές εταιρείες να μην μετεγκατασταθούν και να ευνοήσουν, έτσι, τη δραστηριότητα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στο περιβάλλον τους.

⁽¹⁷⁾ Βλ. σχετικά τη μελέτη *The Significance of Competitive Manufacturing Industries for the Development of the Service Sector* [Η σημασία των ανταγωνιστικών μεταποιητικών βιομηχανικών για την ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών], Βρέμη, Δεκέμβριος 2003.

Τα βασικά μηνύματα της μελέτης αυτής είναι τα εξής:

- το μικρότερο μερίδιο της μεταποιητικής βιομηχανίας στο ΑΕγχΠ δεν ισοδυναμεί με μικρότερη σημασία,
- η σύνδεση μεταξύ της μεταποιητικής βιομηχανίας και των τομέων των υπηρεσιών συνεχώς ενισχύεται,
- οι διαρκώς αναπτυσσόμενες υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις εξαρτώνται ιδίως από τη ζήτηση της βιομηχανίας,
- η βιομηχανία αποτελεί σημαντικό πάροχο τεχνολογιών για καινοτόμα προϊόντα και διαδικασίες στον τομέα των υπηρεσιών.

⁽¹⁸⁾ COM(2005) 121 τελικό της 6^{ης} Απριλίου 2005: Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος πλαισίου για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (2007-2013).

2.2 Πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι έμμεσες συνέπειες που μπορεί να έχει ο κίνδυνος μετεγκατάστασης στους μισθούς και στις συνθήκες εργασίας. Οι κοινωνικοί εταίροι, μέσω των διαδικασιών συλλογικής διαπραγμάτευσης και της σύστασης και καλύτερης χρήσης των ευρωπαϊκών επιτροπών επιχείρησης όπου αυτές προβλέπονται από τον νόμο, θα πρέπει να ελαχιστοποιήσουν αυτούς τους κινδύνους και να εξασφαλίσουν το μέλλον της επιχείρησης και ποιοτικές συνθήκες εργασίας.

2.3 Ιστορικά, η ΕΕ-15 ανέκαθεν χαρακτηριζόταν από περιφερειακές ανισορροπίες ως προς τα επίπεδα των εισοδημάτων, της απασχόλησης και της παραγωγικότητας, οι οποίες αντανακλούν τις διαφορές που υπάρχουν στο επίπεδο του χρέους, στις φορολογικές ελαφρύνσεις και στη στάση έναντι της καινοτομίας. Μετά τη διεύρυνση της 1^{ης} Μαΐου 2004, αυτή η περιφερειακή ανομοιογένεια αυξήθηκε αισθητά ⁽¹⁹⁾.

2.4 Σε περιφερειακό επίπεδο, οι συνέπειες της μετεγκατάστασης επιχειρήσεων μπορούν να είναι δραματικές, ιδίως εάν οι περιφέρειες εξειδικεύονται σε συγκεκριμένο τομέα. Γι' αυτό, η μαζική μετεγκατάσταση επιχειρήσεων ενός συγκεκριμένου τομέα μπορεί να έχει πολύ έντονες επιπτώσεις, όπως, μεταξύ άλλων, αύξηση της ανεργίας, σημαντική συρρίκνωση της ζήτησης, επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης ή αύξηση του κοινωνικού αποκλεισμού, με όλες τις συνακόλουθες αρνητικές συνέπειες. Για να αποφευχθεί αυτό το ενδεχόμενο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην τρίτη έκθεσή της για τη συνοχή ⁽²⁰⁾, τονίζει τη σημασία της επικέντρωσης των προσπαθειών της για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας στη συνοχή, για την οποία απαιτείται κινητοποίηση όλων των πόρων και των περιφερειών της ⁽²¹⁾.

2.5 Είναι σημαντικό να καταβληθεί προσπάθεια για τη μεγαλύτερη εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού, την αύξηση των επενδύσεων σε καινοτομίες και την ανάπτυξη κινήτρων για την προαγωγή του επιχειρηματικού πνεύματος εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.6 Σύμφωνα με δεδομένα του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Δουβλίνο),

⁽¹⁹⁾ Σύμφωνα με δεδομένα της Eurostat της 7^{ης} Απριλίου 2005, το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ-25) το 2002 βρισκόταν ανάμεσα στο 32 % του μέσου όρου στην περιφέρεια Lubelskie της Πολωνίας και στο 315 % στην περιφέρεια του Κεντρικού Λονδίνου στο Ηνωμένο Βασίλειο. Από τις 37 περιφέρειες που είχαν κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ ανώτερο του 125 % του ευρωπαϊκού μέσου όρου, 7 βρισκόταν στο Ηνωμένο Βασίλειο, άλλες τόσες στην Ιταλία, 6 στη Γερμανία, 4 στις Κάτω Χώρες, 3 στην Αυστρία, από 2 στο Βέλγιο και στη Φινλανδία και από 1 στην Τσεχική Δημοκρατία, στην Ισπανία, στη Γαλλία, στην Ιρλανδία και στη Σουηδία, συν το Λουξεμβούργο. Από τα νέα κράτη μέλη, η μόνη περιφέρεια που υπερέβαινε το 125 % του ευρωπαϊκού μέσου όρου ήταν η Πράγα στην Τσεχική Δημοκρατία (153 %). Από την άλλη πλευρά, από τις 64 περιφέρειες των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ ήταν χαμηλότερο του 75 % του ευρωπαϊκού μέσου όρου, 16 βρισκόταν στην Πολωνία, 7 στην Τσεχική Δημοκρατία, από 6 στην Ουγγαρία και στη Γερμανία, 5 στην Ελλάδα, από 4 στη Γαλλία, στην Ιταλία και στην Πορτογαλία, από 3 στη Σλοβακία και στην Ισπανία και, τέλος, από 1 στο Βέλγιο, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Εσθονία, στη Λετονία, στη Λιθουανία και στη Μάλτα.

⁽²⁰⁾ COM(2004) 107 της 18^{ης} Φεβρουαρίου 2004. Βλ. τη σχετική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (ECO/129).

⁽²¹⁾ Η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει μια γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Βιομηχανικές μεταλλαγές και οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή» (ΕΕ C 302 της 7.12.2004), εισηγητής: ο κ. Leirião (Ομάδα III – Πορτογαλία), συνεισηγητής: ο κ. Cuié (Κατηγορία 2 της ΣΕΒΜ – Βέλγιο).

ορισμένοι τομείς θα πληγούν από τη μετεγκατάσταση περισσότερο από άλλους ⁽²²⁾. Η θέση μιας επιχείρησης έναντι της μετεγκατάστασης εξαρτάται επίσης από τον βαθμό ανεξαρτησίας της, όπως αυτός καθορίζεται από την εταιρική και την τεχνολογική της διάρθρωση. Η πιο ευάλωτη ομάδα είναι οι θυγατρικές πολυεθνικών που έχουν την κεντρική τους έδρα στο εξωτερικό και οι επιχειρήσεις που δεν είναι οι ίδιες ιδιοκτήτριες της απαραίτητης τεχνολογίας για τα προϊόντα ή τις διαδικασίες τους.

2.7 Οι ανεπαρκείς επιδόσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης από άποψη έρευνας και καινοτομίας είναι ανησυχητικές, καθώς οι μετεγκαταστάσεις δεν φαίνεται να περιορίζονται πλέον μόνο στους τομείς εντάσεως εργασίας. Σήμερα παρατηρούνται όλο και περισσότερες μετεγκαταστάσεις σε ενδιάμεσους τομείς ή ακόμη και σε ορισμένους τομείς υψηλής τεχνολογίας, όπου υπάρχουν τάσεις μετεγκατάστασης δραστηριοτήτων όπως η έρευνα ή οι υπηρεσίες. Η Κίνα και η Ινδία είναι οι χώρες που ωφελούνται περισσότερο από αυτές τις μεταλλαγές ή μεταβιβάσεις.

2.8 Υπάρχουν επίσης επιχειρήσεις που επαναφέρουν την παραγωγή στη χώρα προέλευσης, επειδή η ΕΕ προσφέρει καλές συνθήκες για την παραγωγή προηγμένων προϊόντων και υπηρεσιών. Ακόμη και αν συνεχισθεί η μεταφορά της παραγωγής σε χώρες χαμηλού κόστους, ο στόχος πρέπει να είναι η διατήρηση και η δημιουργία καλών συνθηκών για την παραγωγή προηγμένων αγαθών και υπηρεσιών, προκειμένου να προσελκυστεί εκείνο το είδος παραγωγής που έχει υψηλή προστιθέμενη αξία.

2.9 Οι ΗΠΑ είναι η ισχυρότερη οικονομία του κόσμου και ο κυριότερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ. Κατά τη δεκαετία του 1990 συνέβη σε διάφορες χώρες, αλλά προπαντός στις ΗΠΑ, ένα σύνολο μεταλλαγών που κατέληξαν στη διαμόρφωση της αποκαλούμενης «νέας οικονομίας». Η ραγδαία εξέλιξη των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) και η εφαρμογή τους στις επιχειρήσεις οδήγησαν στην επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕγχΠ και στην κάθετη πτώση της ανεργίας. Έτσι, η επανάσταση στον τομέα των τηλεπικοινωνιών επεκτάθηκε στο σύνολο της κοινωνίας και της οικονομίας.

2.10 Αν και η προαγωγή της έρευνας είναι εξαιρετικά σημαντική για την αναχαίτιση της διεργασίας της μετεγκατάστασης, η οποία σε ορισμένες ευρωπαϊκές περιφέρειες είναι ήδη ανησυχητική, αυτό που είναι πραγματικά καθοριστικό είναι η εφαρμογή των αποτελεσμάτων της έρευνας. Η εφαρμογή των αποτελεσμάτων της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας είναι εκείνη που παράγει πραγματική οικονομική ανάπτυξη και μεγέθυνση. Αυτό σημαίνει ότι το κλειδί της επιτυχίας δεν είναι η ίδια η τεχνολογία, αλλά ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιείται, δηλαδή η **καινοτομία**.

2.11 Ωστόσο, πρέπει να έχουμε επίγνωση του γεγονότος ότι η καινοτομία, από μόνη της, δεν θα αποτρέπει τη μετεγκατάσταση παραδοσιακών βιομηχανικών δραστηριοτήτων, που μεταφέρονται σε άλλο τόπο λόγω έλλειψης ανταγωνιστικότητας. Αντίθετα, η καινοτομία θα είναι ένας παράγοντας που διευκολύνει την αντικατάσταση των μετεγκατεστημένων δραστηριοτήτων με εναλλακτικά προϊόντα, διαδικασίες ή υπηρεσίες στις ίδιες περιοχές.

⁽²²⁾ Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (www.emcc.eurofound.eu.int) υποστηρίζει ότι οι τομείς που έχουν πληγεί περισσότερο από τις μετεγκαταστάσεις από το 2002 είναι η μεταλλουργία, οι τηλεπικοινωνίες, η αυτοκινητοβιομηχανία, η ηλεκτρική ενέργεια, η κλωστοϋφαντουργία, τα είδη διατροφής και τα χημικά προϊόντα.

2.12 Μία οικονομία που βασίζεται στην ενσωμάτωση των τεχνολογικών εξελίξεων στις παραγωγικές διαδικασίες παρέχει ευρεία ποικιλία νέων προϊόντων και διαδικασιών υψηλής προστιθέμενης αξίας, τόσο στην παραγωγή όσο και στην κατανάλωση. Στο πλαίσιο αυτό, οι χώρες που εντάχθηκαν στην ΕΕ την 1^η Μαΐου 2004 θα πρέπει να θεωρηθούν πηγή ευκαιριών, αφού, με τη βοήθεια της κατάλληλης βιομηχανικής πολιτικής, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα μπόρουν να σχεδιάσουν μια νέα στρατηγική σε ηπειρωτική κλίμακα, αξιοποιώντας στο μέγιστο τις δυνατότητες που παρέχει αυτή η διεύρυνση.

2.13 Μία επιχείρηση μετεγκαθίσταται όταν μεταφέρει το σύνολο ή μέρος της δραστηριότητάς της από έναν τόπο σε άλλο. Οι επιχειρήσεις, όπως και οι άνθρωποι, φεύγουν από τον τόπο καταγωγής τους για ένα και μόνο σκοπό: τη βελτίωση. Σε εξαιρετικά ανεπτυγμένους οικονομικούς χώρους με κορεσμένες εν μέρει αγορές, οι δυνατότητες ανάπτυξης των εθνικών οικονομιών στη δική τους αγορά φθάνουν σταδιακά στα φυσικά τους όρια. Ολόκληροι βιομηχανικοί τομείς αναγκάζονται, συνεπώς, να αναζητήσουν τις μελλοντικές τους ευκαιρίες σε άλλους οικονομικούς χώρους. Επιπλέον, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν έντονο παγκόσμιο ανταγωνισμό, τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στις αγορές εξαγωγής. Με αυτή την έννοια, η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων δεν εξαρτάται μόνο από την ποιότητα των προϊόντων ή των υπηρεσιών τους και από την αντίστοιχη ποιότητα των προμηθευτών τους, αλλά και από τις τιμές, από τις διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών και από την ύπαρξη ανοιχτών και ανταγωνιστικών διεθνών αγορών με κανόνες που τηρούνται από όλους.

2.14 Η επιλογή της τοποθεσίας αποτελεί ζήτημα στρατηγικής σημασίας για τις επιχειρήσεις και, κατά συνέπεια, τις υποχρεώνει να εξετάσουν πολυάριθμες πτυχές πολύ διαφορετικής φύσης. Οι επιχειρήσεις λαμβάνουν τις αποφάσεις τους με βάση, μεταξύ άλλων, το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και επαγγελματικής ειδίκευσης, τις καλές δημόσιες υπηρεσίες, το χαμηλό κόστος, την πολιτική σταθερότητα, την ύπαρξη θεσμών που εμπνέουν ένα ελάχιστο επίπεδο εμπιστοσύνης, την εγγύτητα νέων αγορών, τη διαθεσιμότητα παραγωγικών πόρων και ένα λογικό επίπεδο φορολόγησης. Επιπροσθέτως αυτών των παραγόντων, η θέση μιας επιχείρησης έναντι της μετεγκατάστασης εξαρτάται επίσης από το κόστος των υποδομών και των συναλλαγών, καθώς και από τον βαθμό ανεξαρτησίας της, όπως αυτός καθορίζεται από την εταιρική και την τεχνολογική της διάρθρωση και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης. Έτσι, το κόστος εργασίας δεν είναι ο μοναδικός παράγοντας για να αποφασίσει μια επιχείρηση υπέρ ή κατά της μετεγκατάστασης: το κόστος αυτό πρέπει να σταθμιστεί και σε σχέση με την παραγωγικότητα, αφού αυτό που είναι καθοριστικό για την ανταγωνιστικότητα είναι ο λόγος παραγωγικότητας/κόστους.

2.15 Το σχετικό κόστος της δραστηριότητας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις ιδιαίτερες εθνικές ή περιφερειακές συνθήκες. Η χώρα υποδοχής μιας επιχειρηματικής επένδυσης πρέπει να παρέχει ένα ελάχιστο επίπεδο υποδομών, εκπαίδευσης του πληθυσμού και ασφάλειας. Όταν εξετάζουν αν θα αναλάβουν ή όχι έναν επιχειρηματικό κίνδυνο, οι επιχειρήσεις αναζητούν σταθερότητα και εμπιστοσύνη (με αυτή τη σειρά), πριν προβούν στην επένδυση. Τα γεγονότα που δημιουργούν αστάθεια ή έστω αβεβαιότητα για το μέλλον αναμφίβολα επηρεάζουν τις αποφάσεις για τις επενδύσεις. Οι υπεύθυνοι για τη λήψη των πολιτικών αποφάσεων πρέπει να έχουν πλήρη επίγνωση της σημασίας της προσέλκυσης επενδύσεων που δημιουργούν ποιοτική απασχόληση, προωθούν την τεχνολογική εξέλιξη και συντελούν στην οικονομική ανάπτυξη. Από την άλλη πλευρά, κατά τον σχεδιασμό της αναπτυξιακής βοήθειας θα πρέπει να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη η βελτίωση των πολιτικών, ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων στις

χώρες υποδοχής. Οι επιχειρήσεις οφείλουν να συμβάλουν σε αυτόν τον στόχο εφαρμόζοντας τις αρχές της κοινωνικής ευθύνης⁽²³⁾.

2.16 Οι κοινωνικοί εταίροι φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη για τη θέσπιση σταθερών κανόνων στην αγορά εργασίας. Οι συλλογικές συμφωνίες, στο πλαίσιο ενός αυτόνομου κοινωνικού διαλόγου, επιτρέπουν να διασφαλιστούν ισότιμες συνθήκες ανταγωνισμού για όλες τις επιχειρήσεις και ισορροπία μεταξύ της αγοράς και των δικαιωμάτων των εργαζομένων, στοιχεία που συντελούν σε μεγαλύτερη οικονομική μεγέθυνση, ασφάλεια και αναπτυξιακές δυνατότητες τόσο για τους εργαζόμενους όσο και για τις επιχειρήσεις.

2.17 Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και άλλες πτυχές. Αφενός, η φύση και τα χαρακτηριστικά των προϊόντων και των υπηρεσιών επιβάλλουν, σε πολλές περιπτώσεις, να παράγονται ή να παρέχονται εντός ή τουλάχιστον κοντά στις στοχευόμενες αγορές. Αφετέρου, οι επιχειρήσεις, ιδίως εκείνες που ανήκουν στη βιομηχανία εφοδιασμού, συχνά αναγκάζονται να ακολουθήσουν τους πελάτες τους στις τοποθεσίες που εκείνοι έχουν επιλέξει. Τέλος, σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι δυνατή η είσοδος σε νέες αγορές παρά μόνο αν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις εξασφαλίσουν ότι τα αγαθά και οι υπηρεσίες τους περιλαμβάνουν τουλάχιστον κάποιο βαθμό τοπικά παραγόμενης προστιθέμενης αξίας.

2.18 Δεν πρέπει, εξάλλου, να ξεχνάμε πως, δεδομένου ότι οι καταναλωτές αποδίδουν μεγάλη σημασία στην τιμή και ότι η καταναλωτική ζήτηση επηρεάζει και την προσφορά, ασκείται σημαντική πίεση στους λιανοπωλητές για μείωση των τιμών. Έτσι, τα μεγάλα καταστήματα λιανικού εμπορίου, αποφασισμένα να προσφέρουν χαμηλές τιμές στον καταναλωτή, πιέζουν τους προμηθευτές να μειώσουν τις τιμές τους. Είναι, συνεπώς, σύνθηδες οι προμηθευτές, ιδίως οι μικρότεροι, να μην διαθέτουν τα οικονομικά μέσα για να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των μεγάλων λιανοπωλητών⁽²⁴⁾.

2.19 Από τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των οικονομιών των επιμέρους κρατών μελών της ΕΕ, όπως και μεταξύ της οικονομίας της ΕΕ στο σύνολό της και της οικονομίας των ασιατικών χωρών, προκύπτουν, μεταξύ άλλων, ορισμένοι παράγοντες που ευνοούν τη μετεγκατάσταση των επιχειρήσεων. Οι παράγοντες αυτοί είναι:

- οι φθηνότερες προμήθειες,
- τα φορολογικά πλεονεκτήματα,
- η δυνατότητα πρόσβασης σε νέες αγορές,
- η τεχνολογία,
- το χαμηλότερο κόστος εργασίας.

2.20 Η μετεγκατάσταση επιχειρήσεων, ιδίως εκτός της ΕΕ, ενδέχεται να δημιουργήσει ορισμένες δυσκολίες, όπως:

- **απώλεια ανταγωνιστικότητας:** οι επιχειρήσεις που παραμένουν στην ΕΕ ενδέχεται να αναγκαστούν να επωμιστούν υψηλότερο κόστος από ό,τι οι ανταγωνιστές τους. Αυτό ενδέχεται να μεταφραστεί σε απώλεια μέρους του μεριδίου τους στην παγκόσμια αγορά και, επομένως, σε έναν πολύ αρνητικό παράγοντα για την υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής της Λισσαβώνας (βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή, και σεβασμός του περιβάλλοντος).

⁽²³⁾ Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της για την «Πράσινη Βίβλο: Ευρωπαϊκό πλαίσιο συνθηκών για την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων», αναγνωρίζει ότι «ο εθελοντισμός είναι η βασική αρχή για την ΕΚΕ» (ΕΕ C 125 της 27.5.2002), εισηγήτρια: η κα Hornung-Draus (Ομάδα I – Γερμανία), συνεισηγητές: η κα Engelen-Kiefer (Ομάδα II – Γερμανία) και ο κ. Hoffelt (Ομάδα III – Βέλγιο).

⁽²⁴⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο κλάδος των μεγάλων λιανοπωλητών – Τάσεις και αντίκτυπος σε αγρότες και καταναλωτές», εισηγήτης: ο κ. Allen (Ομάδα III – Ιρλανδία).

- **μικρότερη παραγωγή τεχνολογίας:** οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, καθώς θα είναι υποχρεωμένες να ανταγωνίζονται άλλες με χαμηλότερο κόστος, ενδέχεται να αναγκαστούν να επενδύουν όλο και λιγότερα ποσά στην έρευνα. Αυτό ενδέχεται να καταλήξει σε απώλεια ικανότητας καινοτομίας, ουσιαδώς παράγοντα για την επιβίωση στη σημερινή αγορά·
- **απώλεια θέσεων απασχόλησης και μείωση των ευκαιριών στην αγορά εργασίας** για όλο και μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων στις θιγόμενες περιφέρειες και κλάδους. Αυτό θα οδηγήσει σε αύξηση του κοινωνικού αποκλεισμού και θα υποχρεώσει τα κράτη να αφιερώνουν μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού τους για την αντιμετώπιση των αυξημένων αναγκών για κοινωνικές παροχές. Οι ομάδες που θα πληγούν περισσότερο θα είναι οι εργαζόμενοι σε θυγατρικές πολυεθνικών που έχουν την κεντρική τους έδρα στο εξωτερικό και οι εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις που δεν είναι οι ίδιες ιδιοκτήτριες της τεχνολογίας που χρησιμοποιούν για τα προϊόντα ή τις διαδικασίες τους·
- **επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης:** εν μέρει εξαιτίας της συρρίκνωσης της εσωτερικής ζήτησης, με τη σειρά της αποτέλεσμα των επιπτώσεων που θα έχουν στον πληθυσμό το χαμηλό επίπεδο των μισθών, η απώλεια θέσεων απασχόλησης και η μείωση των ευκαιριών στην αγορά εργασίας.

3. Συμπεράσματα

3.1 Ως απάντηση στις ανησυχίες που εξέφρασε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ⁽²⁵⁾ και έχοντας επίγνωση των φόβων που προξενεί ο κίνδυνος αποβιομηχάνισης και των τρόπων με τους οποίους μπορούμε να προετοιμαστούμε για να αντιμετωπίσουμε τη διαρθρωτική μεταλλαγή που συντελείται στην ευρωπαϊκή βιομηχανία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε στις 20 Απριλίου 2004 την ανακοίνωση «Υποστήριξη των διαρθρωτικών αλλαγών: Μια βιομηχανική πολιτική για τη διευρυμένη Ευρώπη» ⁽²⁶⁾, στην οποία σκιαγραφεί μια βιομηχανική πολιτική για τη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΟΚΕ εξέτασε την ανακοίνωση αυτή σε ειδική γνωμοδότηση ⁽²⁷⁾, στην οποία εκφράζει την ικανοποίησή της για αυτή την πρωτοβουλία της Επιτροπής.

3.2 Στο έγγραφο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει ότι, παρότι οι περισσότεροι τομείς βλέπουν την παραγωγή τους να αυξάνεται και δεν παρατηρείται γενικό φαινόμενο αποβιομηχάνισης, η Ευρώπη υφίσταται εντούτοις μια διεργασία αναδιάρθρωσης, η οποία συνεπάγεται τη μεταφορά πόρων και θέσεων απασχόλησης σε δραστηριότητες με υψηλό γνωστικό περιεχόμενο. Στο πλαίσιο αυτό, η ανακοίνωση δηλώνει ότι σε όλα τα κράτη μέλη ο αριθμός των θέσεων απασχόλησης στον βιομηχανικό τομέα μειώθηκε κατά την περίοδο 1955-1998.

3.3 Η Επιτροπή επισημαίνει, επίσης, ότι η διέγερση προσφέρει στη βιομηχανία πολλές ευκαιρίες και ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να βοηθήσει να διατηρηθούν στην ΕΕ παραγωγές που διαφορετικά ίσως να μεταφέρονταν στην Ασία. Για να προβλεφθούν οι μεταλλαγές και να συνεχιστούν οι απαραίτητες πολιτικές για τη στήριξη αυτής της διεργασίας, η Επιτροπή ζητά να ληφθούν μέτρα, στο πλαίσιο των νέων δημοσιονομικών προοπτικών για την περίοδο έως το 2013, στους εξής τρεις τομείς:

- i) **βελτίωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος των επιχειρήσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο**, πράγμα που δεν σημαίνει οπωσδήποτε λιγότερες, αλλά μάλλον σαφέστερες ρυθμίσεις που εφαρμόζονται ομοιόμορφα σε όλη την ΕΕ,
- ii) **βελτιστοποίηση των συνεργιών μεταξύ των διάφορων πολιτικών της ΕΕ** για την προώθηση της ανταγωνιστικότητας, με ιδιαίτερη έμφαση σε τομείς όπως η έρευνα, η κατάρτιση, οι κανόνες ανταγωνισμού και οι περιφερειακές ενισχύσεις,
- iii) λήψη μέτρων σε συγκεκριμένους τομείς, τα οποία να παρέχουν **πολιτικές απαντήσεις στις ειδικές ανάγκες**, να αυξάνουν την προστιθέμενη αξία, να προβλέπουν τις διαρθρωτικές μεταλλαγές και να τις στηρίζουν.

3.4 Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η βιομηχανία διαδραματίζει κινητήριο ρόλο στην οικονομία και ότι μια υγιής και δυναμική βιομηχανία μπορεί να τονώσει την οικονομία στο σύνολό της, ενώ η χαμηλή βιομηχανική ανταγωνιστικότητα και η ανααιμική βιομηχανική παραγωγή μπορούν να προξενήσουν γενική στασιμότητα της οικονομικής δραστηριότητας. Στο πλαίσιο αυτό, έχει θεμελιώδη σημασία να εφαρμοστεί μια βιομηχανική πολιτική ⁽²⁸⁾, η οποία να ενθαρρύνει τη σύσταση και την ανάπτυξη επιχειρήσεων που επενδύουν πολύ στην καινοτομία και την ανάπτυξη στο εσωτερικό της Ένωσης αντί στον ανταγωνισμό με χαμηλό κόστος. Μόνο με την ενίσχυση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η Ευρώπη (όπως η ποιότητα των υποδομών της κοινωνίας των πληροφοριών, το υψηλό επίπεδο των επενδύσεων στην έρευνα και τις νέες τεχνολογίες και η αξιοποίησή τους από τις επιχειρήσεις, η δυνατότητα συνεχούς κατάρτισης και επιμόρφωσης των εργαζομένων, ο κοινωνικός διάλογος και όλα τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από την ενιαία αγορά) θα καταφέρουμε να διατηρήσουμε και να βελτιώσουμε την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας. Έτσι, θα μπορέσουμε να προωθήσουμε την οικονομική μεγέθυνση και την πρόοδο προς την πλήρη απασχόληση και την αειφόρο ανάπτυξη.

3.5 Στο πλαίσιο της προσπάθειας για την ενίσχυση και τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην ΕΕ, η ΕΟΚΕ ζητεί να ενισχυθούν η προστασία και ο σεβασμός των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στις τρίτες χώρες.

3.6 Είναι απαραίτητο να προαχθεί ένα πρότυπο παραγωγής, το οποίο να δίνει έμφαση και σε άλλους παράγοντες, πέρα από τις τιμές των παραγόμενων προϊόντων. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ανταγωνιστικότητα δεν βασίζεται μόνο στους παράγοντες του κόστους ή των φορολογικών ελαφρύνσεων, αλλά σημαντικό τμήμα της ανταγωνιστικής ικανότητας των επιχειρήσεων είναι και οι άνθρωποι. Η έρευνα και η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, που επιτρέπουν τη μείωση του κόστους παραγωγής και τη βελτίωση της παραγωγικής ικανότητας, έχουν μεν θεμελιώδη σημασία, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η πραγματική αξία των τεχνολογικών εξελίξεων έγκειται, ακριβώς, στην εφαρμογή τους. Προτεραιότητα έχει, συνεπώς, η απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την κατάλληλη αξιοποίηση αυτών των διαδικασιών, η οποία θα επιτρέψει να υλοποιηθεί το σημαντικό δυναμικό βελτίωσης που προσφέρουν, όπως και η προώθηση εντός των ιδίων των επιχειρήσεων του ενδιαφέροντος για την αναζήτηση νέων εφαρμογών για ήδη υπάρχουσες τεχνολογίες, δηλαδή η προαγωγή ενός **πνεύματος καινοτομίας**. Καίριο ρόλο σ' αυτό διαδραματίζουν, αναμφίβολα, οι επιχειρηματίες και οι εργαζόμενοι· γι' αυτό, το ζητούμενο τελικά είναι να ενθαρρυνθούν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να βασίζονται το

⁽²⁵⁾ Στη σύνοδο του Οκτωβρίου 2003 υπό την ιταλική Προεδρία.

⁽²⁶⁾ COM(2004) 274 τελικό της 20^{ης} Απριλίου 2004.

⁽²⁷⁾ EE C 157 της 28.6.2005, εισηγητής: ο κ. van Iersel (Ομάδα II – Κάτω Χώρες), συνεισηγητής: ο κ. Legelius (Κατηγορία 1 της ΣΕΒΜ – Σουηδία).

⁽²⁸⁾ Η αναγκαιότητα μιας ενεργητικής βιομηχανικής πολιτικής αναγνωρίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην εαρινή σύνοδο κορυφής του 2005, η οποία πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 22 και 23 Μαρτίου 2005.

μεγαλύτερο μέρος της προστιθέμενης αξίας τους και των συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων στο **ανθρώπινο δυναμικό**. Επομένως, είναι πολύ σημαντικό να ληφθούν μέτρα για τη συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων και για την ενίσχυση των επενδύσεων στην καινοτομία και την έρευνα. Στον τομέα αυτό διαδραματίζουν και πάλι ζωτικό ρόλο οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι, μέσω του κοινού προγράμματος εργασίας τους ⁽²⁹⁾.

3.7 Ωστόσο, ορισμένα μέτρα είναι χρήσιμα μόνο για τις μετεγκαταστάσεις εντός της ΕΕ.

3.7.1 Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η συνακόλουθη επέκταση της ενιαίας αγοράς απαγορεύουν την επιβολή οποιουδήποτε είδους περιορισμών στη μετεγκατάσταση επιχειρήσεων από τη Δυτική στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Είναι απαραίτητο να εξεταστεί το ενδεχόμενο καθιέρωσης κριτηρίων κοινοτικής χρηματοδότησης, τα οποία να διασφαλίζουν ότι θα λαμβάνουν ενισχύσεις μόνο οι επιχειρήσεις που ξεκινούν μια νέα δραστηριότητα ή επιχειρηματικό κλάδο και όχι εκείνες που απλώς μεταφέρουν υφιστάμενα προϊόντα ή υπηρεσίες σε άλλο μέρος της Ένωσης. Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι κατάλληλες προσπάθειες για να εξαλειφθεί, όσο το δυνατόν συντομότερα, η τεράστια διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στη Δυτική και την Ανατολική Ευρώπη όσον αφορά τις συνθήκες παραγωγής, γενικά, και το κόστος παραγωγής, ειδικότερα.

3.7.2 Το πιο σημαντικό συμπέρασμα είναι ότι πρέπει να υπάρχει μια διαρκής διεργασία βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας στην ΕΕ. Αυτή η διεργασία, η οποία συνάδει προς τη στρατηγική της Λισσαβώνας, πρέπει να καθοδηγηθεί από τις επιχειρήσεις (ανάπτυξη καλύτερων προϊόντων, καινοτόμων επιχειρηματικών προτύπων, αποτελεσματικότερων διαδικασιών παραγωγής κλπ.) και να διευκολυνθεί με καλύτερη νομοθεσία σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

3.7.3 Είναι σκόπιμο να ενισχυθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινους πόρους και άλλες υποδομές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται μια ισχυρή βιομηχανική βάση, η οποία να στηρίζεται στην καινοτομία και στην υψηλή τεχνολογία. Για να επιτύχει αυτόν τον στόχο, είναι απαραίτητο να κατανοήσει σε βάθος την τρέχουσα κατάσταση σε όλους τους οικονομικούς τομείς, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο, ούτως ώστε να επιτευχθεί η βέλτιστη αξιοποίηση των ειδικών πλεονεκτημάτων που υπάρχουν σε κάθε τόπο.

3.7.3.1 Ένα στοιχείο που θα συμβάλει στη διατήρηση των επιχειρήσεων στους αρχικούς τους τόπους είναι η αύξηση των περιφερειακών κινήτρων στον τομέα της κατάρτισης. Σκόπιμο θα ήταν, επίσης, να ενθαρρυνθούν και άλλες πρωτοβουλίες, όπως οι ανταλλαγές μεταξύ πανεπιστημίων στον τομέα της έρευνας ή η συμμετοχή των τοπικών αρχών στην ανάπτυξη περιφερειακών συσπειρώσεων για τη στήριξη των επιχειρήσεων ⁽³⁰⁾.

3.7.3.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να αυξηθούν από 5 σε 7 τα έτη, μετά τη λήψη των χρηματοδοτικών ενισχύσεων, κατά τα οποία μια επιχείρηση πρέπει να διατηρήσει την επένδυσή για την οποία τις ζήτησε ⁽³¹⁾. Θα ενθαρρύνεται, έτσι, η μονιμότερη εγκατάσταση των επιχειρήσεων, οι οποίες, εξάλλου, αν

δεν πληρούν αυτή την απαίτηση, θα υποχρεούνται να επιστρέψουν όλες τις ενισχύσεις που έχουν λάβει.

3.7.4 Δεδομένης της σημασίας και του ενδιαφέροντος που έχει αυτό το ζήτημα, η ΕΟΚΕ θα παρακολουθεί την εξέλιξη των μετεγκαταστάσεων στην Ευρώπη ⁽³²⁾.

4. Συστάσεις

4.1 Όπως επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανακοίνωση της σχετικά με τις *Ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση (2005-2008)* ⁽³³⁾, η ΕΕ, αφενός, πρέπει να εκμεταλλευθεί τις ευκαιρίες που παρέχει το άνοιγμα των ταχέως αναπτυσσόμενων αγορών όπως της Κίνας ή της Ινδίας και, αφετέρου, διαθέτει μεγάλες δυνατότητες περαιτέρω ενίσχυσης των ανταγωνιστικών της πλεονεκτημάτων και έχει ζωτική σημασία να ενεργήσει με αποφασιστικότητα ώστε να εκμεταλλευτεί πλήρως τις δυνατότητες αυτές.

4.2 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, για να αυξήσει η ΕΕ το αναπτυξιακό δυναμικό της και να είναι σε θέση να αντεπεξέλθει στις μελλοντικές προκλήσεις, έχει ουσιώδη σημασία να υλοποιήσει μια κοινωνία της γνώσης, βασισμένη σε πολιτικές για το ανθρώπινο δυναμικό, την εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει επίσης εντονότερο δημογραφικό δυναμισμό, καλύτερη κοινωνική ενσωμάτωση και πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που ενυπάρχουν στην ευρωπαϊκή νεολαία, όπως αναγνωρίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 22^{ης} και 23^{ης} Μαρτίου 2005, με την έγκριση του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Νεολαία.

4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη μεγαλύτερη σύγκλιση και συνεργία μεταξύ των διάφορων εσωτερικών πολιτικών, δράσεων και στόχων της ΕΕ. Προς τούτο, απαιτείται, εκτός από έντονο εσωτερικό συντονισμό των υπηρεσιών της Επιτροπής, εμβάθυνση του διαλόγου της με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

4.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να υιοθετηθεί για τη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ, εκτός από την οριζόντια, και μια τομεακή προσέγγιση, καθώς οι συστάσεις των Ομάδων Υψηλού Επιπέδου στους τομείς της φαρμακευτικής βιομηχανίας, της κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης, της ναυπηγικής βιομηχανίας και της αυτοκινητοβιομηχανίας δείχνουν ότι καθένα από τους τομείς αυτούς αντιμετωπίζει ειδικά προβλήματα, τα οποία απαιτούν ιδιαίτερη λύση και εξειδικευμένη προσέγγιση ⁽³⁴⁾. Τα προβλήματα αυτά δεν μπορούν να επιλυθούν με οριζόντια προσέγγιση.

⁽²⁹⁾ Θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, για τον σκοπό αυτό, οι ποσοτικές και ποιοτικές αναλύσεις που διενεργεί το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Δουβλίνο).

⁽³⁰⁾ COM(2005) 141 τελικό της 12^{ης} Απριλίου 2005.

⁽³¹⁾ Ο κυριότερος κοινός στόχος αυτών των τεσσάρων Ομάδων Υψηλού Επιπέδου (ΟΥΕ), τις οποίες συγκρότησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεταξύ 2001 και 2005, είναι η υποκίνηση συζήτησης σχετικά με πρωτοβουλίες που θα διευκολύνουν την προσαρμογή του αντίστοιχου τομέα στις μείζονες προκλήσεις και θα βελτιώσουν τις συνθήκες για την ανταγωνιστικότητα της σχετικής ευρωπαϊκής βιομηχανίας. Από αυτές τις ΟΥΕ, οι τρεις έχουν δημοσιεύσει ήδη τις εκδόσεις τους (η ΟΥΕ της φαρμακευτικής βιομηχανίας τον Μάιο του 2002, της κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης τον Ιούνιο του 2004, παρότι ξανάχισε τις εργασίες της σε επίπεδο εμπειρογνομώνων για να συνεχίσει τη συζήτηση για τα εκκρεμούντα ζητήματα και να εξετάσει την κατάσταση του τομέα το 2005, και η ΟΥΕ της ναυπηγικής βιομηχανίας τον Οκτώβριο του 2003). Η τελική έκθεση της ΟΥΕ CARS21 αναμένεται πριν από το τέλος του 2005.

⁽²⁹⁾ Βλ. την «Κοινή δήλωση για την ενδιάμεση μεταρρύθμιση της στρατηγικής της Λισσαβώνας», που παρουσιάστηκε στην Τριμερή Κοινωνική Σύνοδο Κορυφής της 22^{ης} Μαρτίου 2005.

⁽³⁰⁾ Το πρόγραμμα πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (COM(2005) 121 τελικό της 6ης Απριλίου 2005), που έχει αναφερθεί προηγουμένως (βλ. σημείο 2.1), προβλέπει σχετικές δράσεις.

⁽³¹⁾ Πρβλ. τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα διαρθρωτικά ταμεία.

4.5 Για να αποφευχθούν, στο μέτρο του δυνατού, οι αρνητικές συνέπειες του φαινομένου των μετεγκαταστάσεων στην Ευρώπη, πρέπει να δοθεί έμφαση, μεταξύ άλλων, στις οκτώ ακόλουθες πτυχές:

4.5.1 Εκπαίδευση, κατάρτιση και εξειδίκευση. Το ανθρώπινο δυναμικό έχει ήδη μεγάλη σημασία για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και η σημασία αυτή κατά πάσα πιθανότητα θα αυξηθεί (σαφές παράδειγμα είναι το γεγονός ότι η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού αποτελεί τον μεγαλύτερο περιορισμό για την ανάπτυξη των ΜΜΕ). Κατά τα επόμενα χρόνια θα καθίσταται όλο και πιο εμφανές ότι η διαθεσιμότητα εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού είναι καθοριστικός παράγοντας για τη μακροπρόθεσμη διεθνή ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας. Γι' αυτό, στο πλαίσιο της νομοθεσίας και της κοινής πολιτικής της Ένωσης, θα αποδοθεί μεγάλη αξία στην κατάρτιση και στη μετανάστευση. Η ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική πρέπει να θέσει την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την εξειδίκευση στο κέντρο της στρατηγικής της, αποδίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στη συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων.

Το ανθρώπινο δυναμικό και η τεχνογνωσία αποτελούν συγκριτικά πλεονεκτήματα.

4.5.2 Έρευνα και καινοτομία. Είναι βασικοί παράγοντες της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας. Η Ευρώπη πρέπει να προσπαθήσει να επιτύχει τον στόχο της αφέρωσης του 3 % του ΑΕγχΠ της στην έρευνα και να διπλασιάσει τις προσπάθειες για την ανάπτυξη της έρευνας τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Στο πλαίσιο αυτό, η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας έχει κεφαλαίωδη σημασία, για να δώσει στην ΕΕ τις απαραίτητες βάσεις για την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο.

Ταυτόχρονα, είναι σημαντικό να μεταφραστεί η έρευνα σε βιομηχανική καινοτομία και να αυξηθούν οι ιδιωτικές επενδύσεις σε εκείνον τον κεφαλαιουχικό εξοπλισμό που παράγει πραγματικά τεχνολογική αλλαγή.

Η επιστημονική και τεχνολογική καινοτομία είναι σημαντικός διαφοροποιητικός παράγοντας.

4.5.3 Πολιτική ανταγωνισμού. Η αλληλεπίδραση μεταξύ της βιομηχανικής πολιτικής και της πολιτικής ανταγωνισμού, παρόλο που αυξάνεται, είναι ακόμη ανεπαρκής. Είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί μεγαλύτερη διασύνδεση ανάμεσά τους. Η κατάλληλη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, σε συνδυασμό με τους στόχους της βιομηχανικής πολιτικής, θα συμβάλει μακροπρόθεσμα σημαντικά στη ανάπτυξη και στην απασχόληση.

Είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η εποπτεία των αγορών και να περιληφθούν, τόσο στις νέες οδηγίες όσο και στις τροποποιήσεις των παλιών, όροι που να διασφαλίζουν την ομοιόμορφη εφαρμογή τους σε όλα τα κράτη μέλη.

Είναι απαραίτητη η διασύνδεση της βιομηχανικής πολιτικής και της πολιτικής ανταγωνισμού.

4.5.4 Ευαισθητοποίηση. Δεδομένου του ρόλου που διαδραματίζουν οι τρέχουσες καταναλωτικές συνήθειες, κείμενο στοιχείο των οποίων είναι η τιμή, θα ήταν σκόπιμο να ευαισθητοποιηθούν οι καταναλωτές σε σχέση με τις συνέπειες της συμπεριφοράς τους. Οι επιχειρήσεις μπορούν να συμβάλουν στη συλλογική συνειδητοποίηση μέσω των κοινωνικών σημάτων, των σημάτων ποιότητας

κλπ. ⁽³⁵⁾ Θα μπορούσαν επίσης να πληροφορούν ακριβέστερα τους καταναλωτές σχετικά με την προέλευση των προϊόντων τους.

Είναι σκόπιμο να ευαισθητοποιηθούν οι καταναλωτές σε σχέση με τις συνέπειες της συμπεριφοράς τους.

4.5.5 Καίριοι τομείς. Είναι απαραίτητο να εφαρμοστεί μια πιο ενεργητική βιομηχανική πολιτική, ιδίως κατά τομέα, η οποία να ενθαρρύνει τη συνεργασία δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, οι ποσοτικές και ποιοτικές αναλύσεις που διενεργεί το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Δουβλίνο), προκειμένου να αναπτυχθούν πιο ενδεδειγμένες βάσεις για τον δημόσιο διάλογο σχετικά με τις μετεγκαταστάσεις.

Η αύξηση της δημόσιας-ιδιωτικής συνεργασίας σε κείριους τομείς είναι ουσιώδης για την επιτάχυνση της ανάπτυξης.

4.5.6 Αντιμετώπιση των απρόβλεπτων κρίσεων. Για όλους τους τομείς και σύμφωνα με την ανακοίνωση για τις αναδιαρθρώσεις και την απασχόληση ⁽³⁶⁾, η ΕΕ θα πρέπει να διαθέτει «αναθεωρημένα κοινοτικά χρηματοδοτικά μέσα για την καλύτερη πρόβλεψη και διαχείριση των αναδιαρθρώσεων», με προϋπολογισμούς που θα προσαρμόζονται αναλόγως με τον κοινωνικό τους αντίκτυπο. Επίσης επιθυμητή είναι η παρέμβαση των δημόσιων αρχών σε περίπτωση «απρόβλεπτων κρίσεων με ισχυρό περιφερειακό ή τομεακό αντίκτυπο». Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την υποστήριξη της στη σύσταση ενός «αποθεματικού για απρόβλεπτες καταστάσεις» στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων.

Η ΕΕ πρέπει να διαθέτει αρκετά ευέλικτα χρηματοδοτικά μέσα για την αντιμετώπιση των απρόβλεπτων κρίσεων.

4.5.7 Υποδομές. Είναι απαραίτητο να βελτιωθούν τα δίκτυα μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας τόσο σε εθνικό και ενδοκοινοτικό επίπεδο όσο και με τις γειτονικές χώρες. Οι υποδομές είναι βασικό στοιχείο της ανταγωνιστικότητας, γι' αυτό και είναι απαραίτητο να διατίθενται στις επιχειρήσεις σε ανταγωνιστικό κόστος. Η καλή λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών προσελκύει τις επιχειρήσεις και είναι απαραίτητη για την ανάπτυξή τους, ιδίως στην περίπτωση των ΜΜΕ.

Η διευκόλυνση της εργασίας των επιχειρήσεων μέσω επενδύσεων σε υποδομές αποτελεί κίνητρο για την παραμονή τους στην Ευρώπη.

4.5.8 Ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος και ενθάρρυνση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Για την εγγύηση του μέλλοντος της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί ευνοϊκό περιβάλλον για την έναρξη και την ανάπτυξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, με ιδιαίτερη προσοχή στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Πρέπει να βελτιωθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση στις αρχικές και τις ενδιάμεσες φάσεις της ανάπτυξης των επιχειρήσεων και να απλοποιηθούν, στο μέτρο του δυνατού, οι διαδικασίες για τη σύσταση και τη διαχείρισή τους. Πρέπει, επίσης, να προαχθεί μια αλλαγή νοοτροπίας, η οποία να ενθαρρύνει την ανάληψη των εγγενών στις επιχειρήσεις κινδύνων.

⁽³⁵⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Μηχανισμοί μέτρησης και πληροφόρησης σχετικά με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία», εισηγήτρια: η κα Pichenot, Ιούνιος 2005.

⁽³⁶⁾ COM(2005) 120 τελικό.

Από την άλλη πλευρά, είναι σημαντικό να ξεταστεί η συμμετοχή των εργαζομένων στην επίτευξη των στόχων της επιχείρησης.

Η προώθηση της σύστασης επιχειρήσεων είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της ανάπτυξης.

4.5.9 Κοινωνικές πολιτικές. Ο καλύτερος τρόπος να αντιμετωπιστούν οι εύλογες ανησυχίες για τις αρνητικές συνέπειες της μετεγκατάστασης επιχειρήσεων είναι μέσω του σχεδιασμού και της κατάλληλης εφαρμογής κοινωνικών πολιτικών που προωθούν μια θετική στάση έναντι της αλλαγής, επιτρέπουν στους εργαζομένους να προσαρμόζονται και να βελτιώνουν τις ικανότητές τους και ενθαρρύνουν τη δημιουργία απασχόλησης.

Είναι απαραίτητο να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν πολιτικές που ελαχιστοποιούν τις ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες της μετεγκατάστασης επιχειρήσεων.

4.5.10 Κοινωνικός διάλογος. Η ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική πρέπει να διαμορφωθεί και να εφαρμοστεί σε επιχειρηματική, κλαδική και διακλαδική κλίμακα με τη συμβολή των κοινωνικών εταίρων, οι εξειδικευμένες γνώσεις των οποίων, ως κυριότερων ενδιαφερομένων, έχουν θεμελιώδη σημασία. Γι' αυτό, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να καθιστούν σαφείς τις προθέσεις τους αρκετά νωρίς, ώστε να είναι δυνατή η έμπρακτη παρέμβαση των άλλων ενδιαφερόμενων μερών.

Οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να προσεγγίσουν αυτό το ζήτημα σε σχέση με τις αναδιαρθρώσεις, μεταξύ άλλων και σε κλαδικό επίπεδο, στο πλαίσιο του νέου προγράμματος εργασίας

του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου. Οι συλλογικές συμφωνίες, στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου, αποτελούν σημαντικό παράγοντα δημιουργίας ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις.

Η εξασφάλιση εποικοδομητικής και δημιουργικής ισορροπίας μεταξύ των συμφερόντων των διάφορων ενδιαφερομένων αποτελεί διαρκές μέλημα.

4.5.11 Διεθνής ανταγωνιστικότητα και όροι ανταγωνισμού.

Αν και οι μετεγκαταστάσεις αποτελούν φαινόμενο διαρθρωτικής μεταλλαγής, είναι απαράδεκτο να υποκινούνται οι μεταλλαγές — έστω και εν μέρει — από μια υπερβολικά ευέλικτη πολιτική της ΕΕ κατά τη διαπραγμάτευση και αργότερα την ερμηνεία των βασικών διεθνών κανόνων. Είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη η κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης και να αναζητηθεί η κατάλληλη αλληλεπίδραση των πολιτικών της ΕΕ που θα ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ του ΠΟΕ και της ΔΟΕ. Η ΕΕ πρέπει, συνεπώς, να δράσει στο πλαίσιο αυτών των διεθνών οργανισμών, προκειμένου να εξασφαλίσει ότι τηρούνται οι κανόνες ή, σε αντίθετη περίπτωση, ότι εφαρμόζονται οι προβλεπόμενοι μηχανισμοί με τη μέγιστη αποτελεσματικότητα.

Είναι απαραίτητο να υπάρχουν ανοιχτές και ανταγωνιστικές διεθνείς αγορές με κανόνες που τηρούνται από όλους.

4.6 Γι' αυτό, ο στόχος θα πρέπει να είναι να ενθαρρυνθούν οι νέες επενδύσεις στην Ευρώπη, να διατηρηθούν οι υπάρχουσες και να συνεχιστούν οι ευρωπαϊκές επενδύσεις στο εξωτερικό.

Βρυξέλλες, 14 Ιουλίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας όσον αφορά τη διάρκεια εφαρμογής του ελάχιστου ύψους του κανονικού συντελεστή»

COM(2005) 136 τελικό — 2005/0051 (CNS)

(2005/C 294/10)

Στις 27 Απριλίου 2005, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή» στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 22 Ιουνίου 2005 με εισηγητή τον κ. Burani.

Κατά τη 419^η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 14^{ης} Ιουλίου 2005), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 91 ψήφους υπέρ, καμία ψήφο κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Ιστορικό

1.1 Το άρθρο 12, παράγραφος 3, στοιχείο α), δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ ορίζει ότι, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα σχετικά με το ύψος του κανονικού συντελεστή του ΦΠΑ. Τον Ιανουάριο του 1993, η Επιτροπή υπέβαλε ορισμένες προτάσεις για τη θεσμοθέτηση ενός **οριστικού καθεστώτος φορολογικής εναρμόνισης**, το Συμβούλιο ωστόσο δεν μπόρεσε να τις υιοθετήσει ελλείψει της απαιτούμενης ομοφωνίας.

1.2 Αντίθετα, συνήφθη συμφωνία για την προσέγγιση των συντελεστών και εκδόθηκε η οδηγία 92/77/ΕΟΚ η οποία προβλέπει ότι ο **συντελεστής δεν μπορεί να είναι κατώτερος του 15 %**. Η περίοδος εφαρμογής της εν λόγω απόφασης, η οποία έληγε αρχικά στις 31 Δεκεμβρίου 1996, παρατάθηκε έκτοτε τρεις φορές και τελευταία ημερομηνία έχει οριστεί η 31^η Δεκεμβρίου 2005.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1 Δεδομένου ότι επίκειται η λήξη της περιόδου εφαρμογής της απόφασης, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση παράτασης της εν ισχύ οδηγίας έως τις 31 Δεκεμβρίου 2010. Παραμένουν ωστόσο αμετάβλητες οι εν ισχύ διατάξεις: ο κανονικός συντελεστής δεν μπορεί να είναι κατώτερος του 15 % και η φορολογική βάση είναι η ίδια τόσο για τις παραδόσεις αγαθών όσο και για τις παροχές υπηρεσιών.

3. Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

3.1 Αφού εξέτασε την τρέχουσα κατάσταση των πολιτικών των κρατών μελών στον τομέα της φορολογίας, και ιδιαίτερα του ΦΠΑ, η ΕΟΚΕ είναι σαφώς σύμφωνη με την πρόταση της Επιτροπής, την οποία απαιτούν οι περιστάσεις.

3.2 Η ΕΟΚΕ, δράττεται της ευκαιρίας προκειμένου να διατυπώσει ορισμένες επιπλέον παρατηρήσεις με την ελπίδα ότι θα τύχουν της προσοχής των κρατών μελών.

3.3 Το γεγονός ότι **δεν υπάρχει σύμπτωση απόψεων** μεταξύ των κρατών μελών στον φορολογικό τομέα αναμφισβήτητα δεν αποτελεί είδηση. Αυτό ισχύει ήδη από την εποχή που ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι μεταγενέστερες διευρύνσεις από τα αρχικά 6 κράτη μέλη στα σημερινά 25 απλώς διέυρυναν την ασυμφωνία. Στο διάστημα αυτό δεν κατέστη καν δυνατή η αποδοχή των προτάσεων της Επιτροπής που προέβλεπαν τουλάχιστον την ύπαρξη μιας ψαλίδας, μεταξύ κατώτατου και ανώτατου συντελεστή, της τάξεως του 15 % με 25 % (μολονότι, στην πράξη, η ψαλίδα αυτή υπάρχει). Και δεν επήλθε ούτε καν συμφωνία για την ενιαία εφαρμογή της αρχής της καταβολής του ΦΠΑ στην χώρα προέλευσης, ούτε αντιμετωπίστηκε ποτέ σοβαρά το ζήτημα της κατάργησης των πολυάριθμων απαλλαγών και παρεκκλίσεων που αναγνωρίζονται σε όλες τις χώρες με διάφορες, κάθε φορά, δικαιολογίες και με προθεσμίες — όταν υφίστανται — οι οποίες δεν γίνονται ποτέ σεβαστές.

3.4 Το **να γίνεται λόγος**, στο πλαίσιο αυτό, για «**προσωρινό καθεστώς**» του ΦΠΑ και να υπονοείται ένα καθεστώς που διαρκεί επί δεκαετίες εν αναμονή ενός «οριστικού καθεστώτος» ιδιαίτερα προβληματικού, αποτελεί έναν **εμπαιγμό** που η ΕΟΚΕ δεν είναι πλέον διατεθειμένη να δεχθεί. Το Συμβούλιο οφείλει να δηλώσει ρητά, με βάση την διαφάνεια έναντι των πολιτών την οποία έχει επανειλημμένως εκθέσει και επικαλεστεί, ότι θα εξακολουθήσει να επιδιώκει τον **στρατηγικό στόχο** της φορολογικής εναρμόνισης στον τομέα του ΦΠΑ, ο οποίος εξάλλου δεν είναι, στην πράξη, δυνατό να επιτευχθεί βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα. Με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθεί η σπατάλη ενέργειας και πόρων στη μάταιη προσπάθεια να επιτευχθεί ομοφωνία ως προς προσανατολισμούς θεμελιώδους σημασίας για την φορολογική και κοινωνική πολιτική κάθε κράτους μέλους τους οποίους, ως εκ τούτου, καθένα από αυτά σκοπεύει να διατηρήσει δίχως να κάνει παραχωρήσεις.

Βρυξέλλες, 14 Ιουλίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND